

Provinciale Staten

Concept-notulen van 10 februari 2017

(vast te stellen tijdens de vergadering van Provinciale Staten van Zeeland op
17 maart 2017)

1. Opening en berichten van verhindering	1
2. Mededelingen	1
3. Vaststellen agenda	1
4. Vaststellen notulen	1
5. Ingekomen stukken	1
6. Email van inwoner Oude Tonge van 9 januari 2017 over plaatsing windmolens .....(17000440)	1
7. Brief inwoner gemeente Noord Beveland van 16 januari 2017 aan PS en GS met reactie op statenvergadering 16 december 2016 .....(17000928)	1
8. Email Dierenbescherming van 24 januari 2017 met Leidraad verminderen aanrijdingen reeën	1
.....(17001673)	1
9. Brief gemeente Reimerswaal van 31 januari 2017 over dreigende problematiek uienexport	2
..... (17001737)	2
10. Email Zeeuwse Lagune BV van 3 februari 2017 over concept-Kustvisie-Veerse Dam-Zeeuwse Lagune, met bijlage	2
.....(17002380)	2
11. Email Zeeuwse Lagune BV van 8 februari 2017 met informatie n.a.v. overleg Nollebos en zienswijze Zeeuwse Kustvisie	2
.....(17002864)	2
12. Email ZMF van 9 februari 2017 met afschrift brief aan gemeenteraad Vlissingen inzake Nollebos	2
.....(17002895)	2
13. Ingekomen stukken GS en CvdK	2
14. Brief GS van 31 januari 2017 over feiten en kaders met betrekking tot ontwikkeling Veerse Dam	2
.....(17001758)	2
15. Hamerstukken	2
16. Statenvoorstel bekrachtiging geheimhouding rapport Emendo Capital BV "Overwegingen voorgenomen verkoop DELTA Retail, d.d. 13 januari 2017	2
.....(DIO-118)	2
17. Statenvoorstel Protocol accountantscontrole 2016-2020	2
.....(DIO-114)	2
18. Statenvoorstel Projecten N62 Tractaatweg (vierde voortgangsrapportage 2016) en N62 (afrekening fase 1)	2
.....(DIO-120)	2
19. Voorstellen/stukken ter besluitvorming	2
20. Statenvoorstel invoering PxQ 2017; zienswijze op voorgenomen besluit AB RUD 31 oktober 2016	2
.....(DIO-115)	2
21. Brief GS van 21 december 2016 over (concept) Zeeuwse Kustvisie, met Notitie (concept) Overgangsbeleid i.r.t. Zeeuwse Kustvisie, met kaarten	8
.....(17000050)	8
22. Brief (concept) Provinciale Staten aan GS met wensen en bedenkingen t.a.v. verkoop DELTA Retail door DELTA NV	38
.....(170002284)	38
23. Brief (concept) Provinciale Staten aan minister BZK inzake reactie op financieel toezicht vorm en bevindingen	50
.....(17001881)	50
24. Vragensessie	51
25. Vragen van het lid Van Geesbergen over de verkeerssituatie Tunnelweg-Dowweg.....	52
26. Moties, niet behorend bij een agendapunt	52
27. Motie van het lid Temmink over een klimaatparagraaf.....	52
28. Motie van het lid Dorst c.s. over de dreigende ondergang van de Hollandse ui	55
29. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd.....	58

---

30. Sluiting.....	58
-------------------	----

Eenentwintigste vergadering van de Provinciale Staten van Zeeland

(Zittingsperiode 2015-2019)

vrijdag, 10 februari 2017

Voorzitter: de heer drs. J.M.M. Polman,
commissaris van de Koning in Zeeland.

Aanwezig zijn de leden F. Babijn, C.L.M. van den Berge, C.W. Bierens, V. Bosch, ing. J.J. van Burg MSc, P. van Dijk, A.I.G. Dorst, ing. E. Erbisim, drs. M.J. Faasse, mr. H.J. van Geesbergen, A.J. Geluk, dr. T. van Gent, drs. ing. R.M. Haaze, dr. A.M.M. van Haperen, ir. N. Heerkens, J.A.M. van Hertum MA, M.J.J. Janssens, dr. J.L. Kool-Blokland, P.C.A. de Milliano-van den Hemel, J.R. Oudeman, drs. A. Pijpelink, M. Rijksen-Blok, G.D. Roeland, drs. R. Ruissen, mr. ing. R.A.J. Schonis, G.W.A. Temmink, ir. S.H.J. Tuinder, G. van Unen, P.L.E. van Veen-de Rechter, drs. J. van de Velde, A.G.M. Veraart MA, J.H. Verburg, R.A. Viergever, ing. J.L. de Visser, M.A. van 't Westeinde, W. Willemse en R.L.J.M. de Wit, tezamen 37 leden, alsmede de heer drs. P. Joosse, griffier der Staten.

Verder zijn aanwezig mevrouw C.M.M. Schönknecht-Vermeulen en de heren drs. J. de Bat, A.J. van der Maas en drs. B.J. de Reu, leden van Gedeputeerde Staten.

1. Opening en berichten van verhindering

Opening: 09.30 uur.

De **voorzitter**. Leden van Provinciale en Gedeputeerde Staten, medewerkers van de griffie en van de ambtelijke organisatie, belangstellenden op de publieke tribune, vertegenwoordigers van de media en degenen die ons thuis via internet of Omroep Zeeland volgen, hartelijk welkom bij deze vergadering van Provinciale Staten.

Bericht van verhindering is ontvangen van de leden Roelse en Van Tilborg. Mevrouw Van Veen-de Rechter zal de vergadering bijwonen tot 12.00 uur.

2. Mededelingen

De **voorzitter**. Vandaag zullen het voor het eerst --het is een novum-- moties en amendementen niet langer op papier aan de leden worden voorgelegd maar op iBabs worden gezet. Met dank aan mevrouw Rijksen voor haar suggestie, heeft het Presidium afgesproken dat hiermee wordt geëxperimenteerd. Wellicht zal deze werkwijze een paar bomen schelen...

3. Vaststellen agenda

De **voorzitter**. Ik constateer dat in verband met het agendapunt Kustvisie nog enkele e-mails zijn ingekomen. Deze kunnen worden betrokken bij de behandeling van de bedoelde brief van het college.

4. Vaststellen notulen

De notulen van de vergaderingen van 16 december 2016 en 13 januari 2017 worden vastgesteld.

5. Ingekomen stukken

6. Email van inwoner Oude Tonge van 9 januari 2017 over plaatsing windmolens (17000440)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, dit bericht over te dragen aan GS.

7. Brief inwoner gemeente Noord Beveland van 16 januari 2017 aan PS en GS met reactie op statenvergadering 16 december 2016 (17000928)

8. Email Dierenbescherming van 24 januari 2017 met Leidraad verminderen aanrijdingen reeën (17001673)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze berichten voor kennisgeving aan te nemen.

9. **Brief gemeente Reimerswaal van 31 januari 2017 over dreigende problematiek uienexport (17001737)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief over te dragen aan commissie Economie.

10. **Email Zeeuwse Lagune BV van 3 februari 2017 over concept-Kustvisie-Veerse Dam-Zeeuwse Lagune, met bijlage (17002380)**
11. **Email Zeeuwse Lagune BV van 8 februari 2017 met informatie n.a.v. overleg Nollebos en zienswijze Zeeuwse Kustvisie (17002864)**
12. **Email ZMF van 9 februari 2017 met afschrift brief aan gemeenteraad Vlissingen inzake Nollebos (17002895)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze berichten te betrekken bij de behandeling van de brief GS over Zeeuwse Kustvisie.

13. **Ingekomen stukken GS en CvdK**
14. **Brief GS van 31 januari 2017 over feiten en kaders met betrekking tot ontwikkeling Veerse Dam (17001758)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te betrekken bij de behandeling van de brief GS over Zeeuwse Kustvisie.

15. **Hamerstukken**
16. **Statenvoorstel bekrachtiging geheimhouding rapport Emendo Capital BV "Overwegingen voorgenomen verkoop DELTA Retail, d.d. 13 januari 2017 (DIO-118)**

17. **Statenvoorstel Protocol accountantscontrole 2016-2020 (DIO-114)**

18. **Statenvoorstel Projecten N62 Tractaatweg (vierde voortgangsrapportage 2016) en N62 (afrekening fase 1) (DIO-120)**

Deze voorstellen worden zonder discussie en zonder stemming aangenomen.

19. **Voorstellen/stukken ter besluitvorming**
20. **Statenvoorstel invoering PxQ 2017; zienswijze op voorgenomen besluit AB RUD 31 oktober 2016 (DIO-115)**

Mevrouw **Tuinder** (SP). Voorzitter. Mijn fractie is van oordeel dat bij deze discussie het belangrijkste punt is dat de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) zijn werk goed kan doen en dat er voldoende medewerkers zijn die de taken van de RUD goed kunnen uitvoeren. Het gaat immers om de veiligheid van medewerkers en inwoners. De controle op risicovolle bedrijven moet goed zijn, zodat wij zeker weten dat ze veilig zijn.

Voorzitter. Wij praten nu over PxQ, maar welke methode er ook wordt gekozen, er is geld nodig en het is logisch dat elke overheid hieraan bijdraagt. Problemen met betrekking tot de personele bezetting moeten worden opgelost en daarvoor zijn voldoende middelen nodig. Mijn fractie wil dat de RUD zo snel mogelijk op orde komt. Kan de gedeputeerde aangeven of de RUD nu zijn taken goed kan uitvoeren? Wanneer verwacht de gedeputeerde dat de RUD gaat functioneren zoals wij dat willen?

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Bij de totstandkoming van de RUD Zeeland is ervoor gekozen om de financiering ervan te baseren op het kwaliteitsniveau en de manier van werken van elk van de deelnemers, op dát moment. Dat is niet echt ideaal maar --gelet op het moeizame traject dat moest worden gevolgd om met de dertien Zeeuwse gemeenten, het waterschap en de provincie tot een omgevingsdienst te komen-- begrijpelijk.

Bij de genoemde deelnemers leeft nu de wens om te betalen voor de daadwerkelijk geleverde producten en diensten, de zogenaamd PxQ-systematiek. Onze Staten kunnen een zienswijze indienen met betrekking tot het voorgenomen besluit van het algemeen bestuur (AB) van de RUD om deze werkwijze in te voeren.

Gedeputeerde Staten leggen ons in dat verband een voorstel voor.

Voorzitter. Een punt waarvoor in de zienswijze aandacht wordt gevraagd, is het risico van het beëindigen van de ondermandatering betreffende BZRO-VTH-taken aan de RUD Zeeland. Volgens het ministerie biedt de wet VTH geen ruimte voor onder- of doormandatering van BRZO-taken aan "gewone" omgevingsdiensten, zoals de RUD Zeeland. Dit punt is onlangs ook door de Rekenkamer Zeeland onder onze aandacht gebracht. Vanaf de totstandkoming van de RUD Zeeland wordt er nauw samengewerkt met DCMR. Op die wijze is de benodigde expertise verkregen voor de uitvoering van onder andere de BRZO-taken.

Voorzitter. In de vergadering van de commissie Ruimte, gehouden in januari, heeft de gedeputeerde aangegeven dat het ministerie een brief --met daarin de boodschap dat er geen doormandatering mag plaatsvinden-- aan alle omgevingsdiensten uiteindelijk niet heeft verstuurd. Dus mag er "in de geest" van de wet VTH worden gehandeld. Daar komt bij dat er geen scenario is doorgerekend waarmee duidelijk kan worden gemaakt wat de financiële consequenties zijn voor de deelnemers. Ik hoor graag van de gedeputeerde wat ons te wachten staat en hoe hij dit ziet.

Wat mijn fractie mist in de voorgestelde zienswijze, is het risico van "downsizing"; ik heb hier geen Zeeuws woord voor... Ik doel hiermee op de situatie waarin een deelnemer, gelet op het totale kostenniveau, besluit om producten en diensten van de RUD niet meer af te nemen. Bij een gelijkblijvend kostenniveau van de RUD nemen als gevolg hiervan de kosten voor de andere deelnemers, waaronder de provincie, toe. Ik hoor graag van de gedeputeerde of hij dit een risico vindt en of hij hierop wil ingaan in de zienswijze.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Het invoeren van de PxQ-systematiek door de RUD is bedoeld om prijsbewustzijn en kwaliteit bij vergunningverlening, handhaving en toezicht zodanig structuur te geven dat er efficiënt en effectief kan worden gewerkt bij gemeente, provincie en waterschap, zulks met het oog op verschillen die er kunnen zijn met betrekking tot de wijze waarop VTH-taken worden uitgevoerd. Mijn fractie wil dit niet tegenhouden. Wij stemmen hiermee van harte in.

De zienswijze, zoals geformuleerd door het college, is vooral gericht op technische en uitvoerende taken. Daar ga ik verder niets van vinden, maar wel wil mijn fractie meegeven dat er niet rigide maar risicogericht moet worden gewerkt, in het belang van de veiligheid en de gezondheid van mens en milieu. Met andere woorden: niet star en stug naar papier kijken om te bepalen waar je

moet zijn, maar dáár je neus laten zien, handhaven en toezien waar de risico's zich voordoen.

De heer **Erbisim** (PvdA). Voorzitter. Vandaag bespreken wij de invoeringsnota inzake het besluit om de PxQ-systematiek in te voeren. Deze invoering leidt tot een uniform kwaliteitsniveau voor de uitvoering van taken die bij de RUD zijn ondergebracht. Deze nota moet ertoe leiden dat de RUD zijn taken nog efficiënter en beter kan uitvoeren.

Er zijn spanningen waarneembaar. Aan de ene kant is er de noodzaak van een goede vergunningverlening en handhaving; in feite gaat het hierbij om de inhoud van de taken van de RUD. Aan de andere kant is er de sterk op de financiën gerichte houding van met name de gemeenten. Voorzitter. Natuurlijk is het voor gemeentebesturen niet leuk om te handhaven, maar het risico van verwaarlozing van taken en het vooral bezig zijn met wie wat moet betalen, is dan levensgroot, zoals wij het helaas ook hebben gezien bij de Veiligheidsregio.

Uiteraard zijn ook wij er vóór om de PxQ-systematiek gefaseerd in te voeren. De taken van de RUD zijn zeer uiteenlopend en verwacht wordt dat er in de toekomst steeds meer taken bij zullen komen. Wij moeten onze verantwoordelijkheid nemen en voorkomen dat bedrijven de regels naast zich neerleggen. De veiligheid van de Zeeuwse bevolking moet goed zijn geborgd, mét de RUD Zeeland.

Voorzitter, mijn fractie staat achter de ingebrachte zienswijze en kan in hoofdlijnen instemmen met deze nota. Wél hebben wij nog een vraag voor de gedeputeerde. Bestaat er al meer duidelijkheid over de interpretatie van de onder- of doormandatering van de BRZO-taken?

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Het college geeft aan, de invoering van de PxQ-systematiek niet tegen te willen houden. Daar spreekt geen groot enthousiasme uit... Als er inderdaad sprake is van weinig enthousiasme, begrijpt mijn fractie dat wel. Niet dat wij het niet eens zijn met de toepassing van de PxQ-methode --daarvan zijn wij een voorstander en er is al veel goed voorbereidend werk verzet om deze werkwijze te kunnen toepassen-- maar er zijn nog belangrijke onzekerheden, onduidelijkheden en ook risico's. Ze zijn vermeld in de voorgelegde zienswijze. Wij zijn het ermee eens dat deze zienswijze door de Staten wordt ingediend.

Zoals wij het zien, voorzitter, maakt ook de opstelling van de gemeenten de zaak nog onzeker. Zij kunnen er in de toekomst toe besluiten om producten niet van de RUD af te nemen, hetgeen het draagvlak voor de RUD, ook in financiële zin, smaller zou maken. Kan dit leiden tot hogere

overheadkosten, ook voor de provincie? Ik vraag de gedeputeerde of wij dit risico moeten onderkennen. Kan hierover iets in de zienswijze worden opgenomen?

De heer **Van 't Westeinde** (CDA). Voorzitter. Wat de voorliggende zienswijze betreft wil mijn fractie enkele punten naar voren halen en extra onderstrepen.

In de eerste plaats noem ik het beëindigen van de ondermandatering BRZO-taken. Voorzitter. Recent onderzoek, uitgevoerd in opdracht van het ministerie van I&M, heeft geleid tot de conclusie dat er binnen de wet geen ruimte bestaat voor deze ondermandatering. Ook in het onlangs verschenen rapport van de Rekenkamer Zeeland is men gekomen met de aanbeveling om deze regeling te heroverwegen. In de nu voor ons liggende stukken is er echter geen scenario doorgerekend om duidelijk te maken wat de financiële consequenties zijn van het verdwijnen van de BRZO-taken. Tegen die achtergrond dient mijn fractie, samen met de fractie van D66, een motie in waarmee het college wordt gevraagd om binnen drie maanden met een dergelijk scenario te komen.

In de tweede plaats vermeld ik, voorzitter, dat mijn fractie kan instemmen met de aangegeven verrekensystematiek.

Het derde punt betreft het implementatieplan. Voorzitter, in 2016 is vergeleken met 2015 het aantal openstaande formatieplaatsen verder toegenomen. Dit baart mijn fractie zorgen aangezien dit negatieve gevolgen kan hebben voor het uitvoeren van de taken van de RUD. De bedoelde plaatsen kunnen niet worden bezet als gevolg van het ontbreken van voldoende financiële middelen. Vervolgens wordt ook nog eens voorgesteld om drie tot vier FTE uit de eigen organisatie te halen voor de implementatie van de PxQ-systematiek. Dit voorstel, gecombineerd met de onbezette formatieplaatsen, leidt ertoe dat ruim 20% van de totale formatie in het geding is. Daarmee, voorzitter, komt er nóg minder ruimte voor het goed uitvoeren van de kerntaken van de RUD.

In de aangenomen motie, ingediend door mijn fractie en die van D66 op 3 juni 2016, hebben wij onze zorgen uitgesproken en het college verzocht om het initiatief te nemen om in het AB van de RUD de financiën in overeenstemming te brengen met de afgesproken ambities en de daarbij behorende personele bezetting. Voor mijn fractie is het onaanvaardbaar dat de kerntaken van de RUD nog verder onder druk komen te staan. Graag vernemen wij van de gedeputeerde wat de laatste stand van zaken is.

In de vierde plaats onderschrijft mijn fractie datgene wat in de zienswijze is gesteld over de onduidelijkheid over oplevercontroles. Waar het

gaat om de kwestie van te lage inschattingen met betrekking tot uren voor vergunningverlening, zijn wij verbaasd over het verschil tussen het aantal uren dat bij de PxQ-systematiek aan de orde is, zestig, en het standpunt van het college ter zake, ten minste honderd uur. Kan de gedeputeerde aangeven waar beide indicaties op gebaseerd zijn?

Voorzitter. De RUD heeft een moeilijke, min of meer gedwongen start gekend. Het streven was "Schoon door de poort", als minimale kwaliteitseis. Dit is uiteindelijk verruild voor "Samen door de poort". Het kan toch niet zo zijn dat, als gevolg van de PxQ-systematiek, partijen met betrekking tot bepaalde taken weer "Terug door de poort" gaan?

Voorzitter. Wat mijn fractie betreft mag deze zienswijze een nóg krachtiger signaal afgeven. De provincie staat voor ruim de helft van het budget van de RUD aan de lat. Zij mag daarvoor toch adequate dienstverlening en efficiency verwachten?

De **voorzitter**. Door de leden Van 't Westeinde en Schonis is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 10 februari 2017;

constaterende dat:

- *het ministerie van I&M heeft aangegeven dat de wette geen ruimte lijkt te bieden tot onder- of doormandatering van BRZO-taken aan "gewone" omgevingsdiensten als de RUD Zeeland;*
- *deze ontwikkeling betekent dat de provincie Zeeland mogelijk gedwongen is om de uitvoering van de BRZO-VTH-taken weg te halen bij de RUD;*
- *het voorgenomen besluit om PxQ in te voeren, geen rekening houdt met bovengenoemde ontwikkeling;*

overwegende dat voor een zorgvuldige besluitvorming in opmaat naar de invoering van de PxQ-systematiek alle scenario's in beeld moeten zijn;

verzoeken het college om binnen drie maanden met een scenario te komen waarin een financiële doorrekening is gemaakt waarmee duidelijk wordt gemaakt wat de consequenties voor de provincie zijn als gevolg van het mogelijk wegvallen van de BRZO-taken bij de RUD;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 1.

De heer **De Visser** (SGP). Voorzitter. De Zeeuwse gemeenten zijn bij de oprichting van de RUD niet "Schoon door de poort" gegaan. Na lang kneden is

het zover dat er via het PxQ-systeem in Zeeland voor alle gemeenten een gelijk kwaliteitsniveau ontstaat. Betalen voor datgene wat je afneemt, is een goede zaak. Mijn fractie wil graag de RUD aan de slag zien met het PxQ-systeem en geeft de dienst hiervoor het vertrouwen, maar zij blijft wél kritisch en steunt daarom de zienswijze die door het college is opgesteld.

Wij danken de gedeputeerde en zijn ambtenaren voor het via een memo inzichtelijk maken van de kosten, hetgeen is gebeurd naar aanleiding van de vragen die wij in de commissie hebben gesteld. Verder constateren wij dat het nu voorgestelde PxQ-systeem in feite een soort surrogaatvorm is van een écht PxQ-systeem dat uitgaat van afrekenen per product. De vraag rijst wanneer er werkelijk zal worden overgegaan op afrekening per product, en of de provincie in de RUD voldoende inbreng heeft om dit te bewerkstelligen. Kan de provincie via haar financiële bijdrage extra sturing of druk geven in de richting van afrekenen per product?

Voorzitter. Ook rijst de vraag wat de veranderingen met betrekking tot de ondermandatering betekenen. Welke gevolgen treden er op voor de RUD? In de commissie gaf de gedeputeerde aan dat dit wel los zou lopen. Zijn er wat dit betreft nog ontwikkelingen te melden?

Gaat het de RUD lukken om zonder extra bemanning dit plan in te voeren? Gaat dit gevolgen hebben voor kwaliteit en kwantiteit van controles, simpelweg omdat er te weinig mensen beschikbaar zijn? De vraag blijft of er voldoende uren beschikbaar zijn en of de gewenste kwaliteit kan worden gerealiseerd. Geconstateerd moet worden dat wij met betrekking tot de controles op de beperkte risico-bedrijven in kwalitatief opzicht omlaag gaan, terwijl wij in totaliteit meer gaan betalen voor de RUD.

Voorzitter. Uit de memo, behorend bij de beantwoording van onze in de commissie gestelde vragen over de dekking van de kosten, komt naar voren dat er dit jaar sprake is van een overschot van een kleine 38.000 euro. Dit overschot loopt in de komende jaren op tot het niveau van ruim 136.000 euro. Het wordt ingezet voor de strippenkaarten. Kan de gedeputeerde aangeven hoe dit inhoud krijgt?

Ten slotte wensen wij de RUD sterkte en wijsheid toe bij het invoeren van het PxQ-systeem.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. In het voorstel om voor de RUD het PxQ-systeem in te voeren, kan mijn fractie zich goed vinden. Er worden duidelijke kaders gesteld en achteraf is een en ander gemakkelijker te controleren. Niettemin sluit ik mij aan bij degenen die vragen hebben gesteld, waaronder de heer Van 't Westeinde.

Voorzitter, mijn fractie staat achter de voorgestelde zienswijze. Vóór 2019 moet een en ander uitgewerkt zijn. GroenLinks zal daarbij scherp letten op een aantal aspecten. Daarom vragen wij het college om daaraan extra aandacht te schenken bij het invoeringsproces. Graag verkrijgen wij een bevestiging van de gedeputeerde waar het gaat om de volgende vier aandachtspunten.

Allereerst dient, wanneer "PxQ" klaar is voor daadwerkelijk gebruik, helder te zijn dat de RUD over voldoende middelen beschikt, zowel in personeel als in financieel opzicht, om zijn taken naar behoren te kunnen uitvoeren.

In de tweede plaats moet de inzet van drie tot vier Fte's vanuit de RUD, voor het uitwerken van de plannen, worden opgevangen zodat deze inzet niet ten koste gaat van de VTH-taken die de RUD heeft.

In de derde plaats moeten niet alleen de grote bedrijven met risico's, maar ook de middelgrote bedrijven blijvend minimaal eenmaal per jaar worden gecontroleerd.

In de vierde plaats bepleiten wij dat de verplichte aandachtsgebieden evenredig worden verdeeld in de PxQ-constructie. Voor mijn fractie is van groot belang dat de natuur niet het kind van de rekening wordt wanneer er onverhoopt tóch ergens op moet worden bezuinigd.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Van harte onderstrepen wij het betoog van de heer Van 't Westeinde. Inderdaad hebben wij het vorige jaar de door hem genoemde motie aangenomen om "PxQ" zo snel mogelijk bij de RUD in te voeren. Nu ligt er een plan om dit, misschien, in 2019 voor mekaar te krijgen. Wij vinden dit wat "zuinigjes", om het op z'n zachtst uit te drukken. Wij zouden graag zien dat de gedeputeerde er alles aan doet om dit zo snel mogelijk op te pakken.

Overigens, voorzitter, zie ik dat de dames van de SP-fractie op deze Warmetruiendag netjes een trui aan hebben, waarvoor mijn complimenten.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Men zou kunnen zeggen dat de doormandatering, waarvoor door enkele sprekers aandacht is gevraagd, op dit moment wordt gedoogd. Wij hebben het op deze manier afgesproken met DCMR, maar er is discussie over, niet alleen via de Rekenkamer Zeeland, maar ook landelijk. Inderdaad heb ik gemeld dat er op het ministerie een brief klaarligt. Dat die brief tot op heden niet is verstuurd, is op zich een goed teken. Immers, dit betekent dat het ministerie met de regio in gesprek wil over datgene wat in de praktijk, naast de regelgeving, aan de orde is. Overal zijn de omgevingsdiensten nog maar nét aan het werk, een jaar of twee.

Voorzitter. Zojuist heb ik vernomen dat de directeur-generaal van I&M op Goede Vrijdag naar Zeeland komt om met bedrijven, de RUD en bestuurders tijdens een werkbezoek van gedachte te wisselen over de gang van zaken in de praktijk en de relatie met DCMR. Of men daarna dan de genoemde brief verstuurt, zal moeten blijken maar ik hoop --het is een beetje wensdenken-- dat de brief wordt aangepast.

Natuurlijk is het goed om in dit verband vooruit te denken. Wat zou dit nu eventueel kunnen betekenen? Voorzitter, tegen die achtergrond kan ik mij wel vinden in de ingediende motie, die erop is gericht dat dit wordt uitgezocht. Ik plaats daar wél de kanttekening bij dat wij dit op hoofdlijnen moeten doen. Anders zouden wij een soort businessplan gaan maken. Wij kunnen door middel van een schets aangeven wat dit zou kunnen betekenen. Bij wijze van spreken zou, in het uiterste geval, alles bij DCMR ondergebracht moeten worden. In elk geval wil ik voldoende tijd hebben om dit te doen, met inachtneming van de resultaten van het werkbezoek van de directeur-generaal.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Naast de financiële consequenties ben ik ook zeer benieuwd naar de inhoudelijke gevolgen. Wat kan dit betekenen voor kennis en kunde in organisaties en voor hun mogelijkheden om taken goed uit te voeren? Mijns inziens moet dit aspect erbij worden betrokken.

De heer **De Reu** (GS). Jazeker, natuurlijk gaat het over méér dan alleen geld. Het gaat júist over de zaken die u nu bedoelt. Wij zullen dit zeker betrekken bij de op te stellen schets.

Voorzitter. Ik meen dat ik hiermee ben ingegaan op de vraag van de PVV-fractie.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter, ik mis nog een reactie van de gedeputeerde op onze opmerking over de "downsizing".

De heer **De Reu** (GS). Aan dat onderwerp kom ik nog toe. Ik heb het nu over de ondermandatering.

Mevrouw Tuinder vraagt wanneer de RUD op orde is en of men de taken naar behoren kan uitvoeren. Voorzitter. De planning voor de implementatie geeft een periode van twee jaar aan. Wetenschappelijk gezien zou een en ander na twee jaar op orde moeten zijn, maar dat zal nog moeten blijken. Van de PxQ-werkwijze is natuurlijk de beoogde doelstelling dat alles op orde wordt gekregen en goed draait, ook waar het gaat om het personeel. Is er wel voldoende menskracht beschikbaar, mede gelet op het financiële aspect? Voorzitter, ook dat zal moeten blijken, en daarbij denk ik aan de zienswijzen die ik van de verschillende gemeenten verwacht, met name van de gemeenten die nu veel te weinig betalen. "PxQ"

betekent ook dat sommige gemeenten fors méér zullen moeten gaan betalen. Dat zal zeker pijn doen, maar het zal wel móeten. Ik ben er wel optimistisch over.

De kwestie van het "downsizen" betrekken wij bij de zienswijze. Op blz. 5 van het voorstel, in het tweede onderdeel, gaat het over dit punt. Het hier bedoelde risico is al besproken. Het zou gaan om de gemeenten Reimerswaal en Kapelle, maar ik moet het nog maar zien. Op het moment dat dit zou gebeuren, zouden deze gemeenten frictiekosten moeten betalen. Mijns inziens moeten zij nog een afweging maken. Hoe dan ook, aan dit risico wordt aandacht gegeven in de zienswijze.

De fractie van de ChristenUnie bepleit dat er niet wordt gekozen voor een rigide oplossing en dat men zich niet strak op het papier richt. Neen, voorzitter, het zou triest zijn als het zo zou gaan, maar dat is ook nu niet het geval. Niettemin is het soms een kwestie van wikken en wegen. Wat heb je nu precies aan regels en hoe frequent moet er worden gecontroleerd? Soms is er sprake van maatschappelijke onrust. Als voorbeeld noem ik de scheepswerf in Reimerswaal. In een dergelijke situatie moet er wat méér worden gedaan dan men strikt genomen zou moeten doen.

De heer Ruissen kan ik zeggen dat --wanneer blijkt dat, als gevolg van de opstelling van sommige deelnemers, bepaalde taken niet meer kunnen worden uitgevoerd-- de overheadkosten inderdaad "pondsgewijze" over de overige deelnemers worden verdeeld. Dat is zéker een risico dat wij willen voorkomen, maar wij kunnen hier niet beslissen over het beleid van andere bestuursorganen in de provincie.

Voorzitter. De zorgen die de CDA-fractie kent met betrekking tot de vacatures en de daarbij behorende financiën, deel ik. Dat is overigens niet nieuw; ik heb het ook in de commissie gezegd. Wij wachten nu de zienswijzen van de gemeenten af, en intussen draait de RUD uiteraard gewoon door. Overigens, ook daar slaat soms de griep toe en moet men passen en meten. Waar er is geweest op de verschillen met betrekking tot de benodigde aantallen, wijs ik erop dat dit punt officieel geen onderdeel is van de beraadslaging. De email die het college hierover naar aanleiding van in de commissie gestelde vragen heeft verzonden, geeft aan dat wij van oordeel zijn dat er met betrekking tot het ene product meer moet worden gecontroleerd, terwijl het elders minder kan. Het is op basis van ervaringsgegevens dat de bedoelde verschillen zich voordoen en ons inziens is dit in de berekeningen van de RUD, in relatie met "PxQ", niet altijd één op één in overeenstemming met wat wij vinden. Vandaar dat wij hierover opmerkingen maken.

Door de SGP-fractie wordt gevraagd wanneer er per product wordt afgerekend. Kan er

vanuit dit huis druk worden uitgeoefend of worden gestuurd om dat moment naderbij te brengen? Voorzitter. Door de provincie is zowel in het dagelijks als in het algemeen bestuur geëist dat dit gebeurt. Eigenlijk had dit aspect er nu al in moeten zitten. Echter, in de commissie heb ik al aandacht gevraagd voor de brief van de accountant. Hij waarschuwt ons: doe dit niet overhaast want voor het administratieve apparaat van de RUD leidt dit tot heel veel werk. Vandaar dat een compromis is gevonden: de directeur dient vóór 1 januari 2018 met een plan te komen dat op invoering is gericht. In deze zin is er sprake geweest van sturing.

De fractie van GroenLinks vraagt extra aandacht voor de door haar genoemde vier punten. Ik meen, voorzitter, dat de heer Temmink in de reeds door mij gegeven antwoorden mijn reactie op deze punten zal hebben gehoord. Ook verwijs ik naar de door mij nagestuurde email. Overigens, ik weet niet wat hij precies bedoelt met zijn vierde punt, de evenredige verdeling en de natuur.

De heer **Temmink** (GL). Het gaat ons daarbij om handhaving en toezicht met betrekking tot natuur. Ik verwijs naar de Braakman, waar men met motoren en quads heeft gereden. Wij willen dat ook dergelijke toestanden een rol blijven spelen in het "PxQ-verhaal".

De heer **De Reu** (GS). U weet dat het systeem van de RUD erin voorziet dat vergunningen worden verleend en dat er op de naleving daarvan wordt toegezien, óók waar het om natuur gaat. Dit is dus inherent aan de taken van de RUD. Ik kan u gerust stellen: dat gebeurt uiteraard. Echter, als er dingen gebeuren die niet vergunningplichtig zijn, is het een ander verhaal. Dan is het niet het werk van de RUD.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Door de PVV-fractie is aandacht gevraagd voor het risico van "downsizing" maar ik heb het idee dat ik exact dezelfde vraag heb gesteld. De gedeputeerde heeft gereageerd met de opmerking dat dit in de zienswijze zit en ik wil mij er even van vergewissen dat dat inderdaad zo is want ik heb het niet gezien. Het kan aan mij liggen, maar ik heb dit aspect niet in de zienswijze aangetroffen.

De heer **Haaze** (PVV). Ik denk dat de gedeputeerde zich vergist. In de zienswijze staat een stukje over de verrekensystematiek, maar er wordt niets vermeld over het aspect "downsizing".

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Ik ga even precies na waaraan ik refereer als ik verwijs naar blz. 5, het tweede punt. Het gaat om de toelichting op een tabel. Daarin wordt het woord "downsizing" niet vermeld, maar wél wordt er gesproken over het

risico dat enkele gemeenten --ze worden met name genoemd-- eruit stappen. Dat element is niet in het implementatieplan en de begroting opgenomen, en daar wijzen wij op.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter, ik kan die tabel zo snel niet vinden, maar ik ga er zonder meer van uit dat datgene wat de gedeputeerde zegt, klopt. Ik heb hier op mijn scherm een brief die gericht is aan de RUD Zeeland, waarin de feitelijke tekst van de zienswijze staat. Die tekst is hartstikke duidelijk maar ik zie geen tabel. Ik kan mij voorstellen dat de door de gedeputeerde bedoelde toelichting aan de zienswijze wordt toegevoegd. Nogmaals, uit de "koude" tekst van de zienswijze blijkt hier niets van.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter, ik verwijs naar de brief die het college op 9 januari aan de Staten heeft verzonden. Op blz. 5 van die brief treft men een tabel aan die handelt over de budgetten voor "PxQ", inclusief financiële consequenties. Daaronder staat: "Over de financiële consequenties willen wij nog het volgende opmerken. Gemeenten kunnen plustaken weghalen uit de RUD. Hiermee verandert het aantal productieve uren en daarmee ook de verdeling van overhead over de deelnemers. In bovengenoemde cijfers is geen rekening gehouden met het eventueel terugtrekken van taken door gemeenten. De gemeenten Kapelle en Reimerswaal hebben aangegeven met de RUD over het weghalen van plustaken in gesprek te willen.". Wij maken dus deze opmerking bij het indienen van de zienswijze.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter, ik heb dezelfde zorg als de heer Haaze heeft verwoord. Wat de gedeputeerde voorleest, klopt natuurlijk maar wij hebben het nu over het indienen van de zienswijze en een concept daarvoor is aan de Staten voorgelegd. Dat concept draagt de datum 10 februari en daar staat een en ander niet in. Moet ik nu uit de woorden van de gedeputeerde opmaken dat er nog méér wordt verzonden dan alleen dit concept?

De heer **De Reu** (GS). Ik moet het even nagaan, voorzitter, en eventueel vullen wij het aan. Immers, het gaat om een opmerking die is opgenomen in de brief aan de Staten. Als er sprake is van een omissie, wordt deze opmerking alsnog toegevoegd. Hoe dan ook, dit maakt deel uit van onze zienswijze. Dat zeg ik de Staten toe.

De heer **Van 't Westeinde** (CDA). Blijkbaar, voorzitter, hebben wij het over twee verschillende stukken. Gelet op de brief die ik nu voor mij heb, praten wij over de zienswijze. Onder punt 2, de verrekensystematiek, zijn vier regels opgenomen maar niet datgene waarop de heer Haaze doelt.

Kennelijk hebben wij een ander stuk dan de gedeputeerde voor zich heeft.

De **voorzitter**. Ik constateer dat er geen verschil van mening over bestaat dat in de zienswijze expliciet moet worden ingegaan op eventuele uitredingsgevolgen. Ik stel voor dat dat in resumptie wordt gedaan. Mij blijkt dat de Staten en de gedeputeerde met deze werkwijze kunnen instemmen.

Met inachtneming van dit besluit wordt het statenvoorstel bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

Motie nr. 1 van het lid Van 't Westeinde c.s. wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

21. Brief GS van 21 december 2016 over (concept) Zeeuwse Kustvisie, met Notitie (concept) Overgangsbeleid i.r.t. Zeeuwse Kustvisie, met kaarten (17000050)

De heer **Van den Berge** (SGP). Voorzitter. Omdat ik een zakelijk belang heb bij een project dat wordt genoemd in de Notitie Overgangsbeleid, zal ik niet deelnemen aan deze beraadslaging.

De **voorzitter**. Het is heel netjes dat u ons dit mededeelt.

Mevrouw **Tuinder** (SP). Voorzitter. De Kustvisie is een goede zaak, maar is het niet te laat? Voorheen ongeschonden delen van de kust zijn al bebouwd. Inwoners zijn steeds harder gaan schreeuwen. De Kustvisie is bijna klaar, maar heeft het opstellen ervan niet geleid tot haast bij projectontwikkelaars en tot het maken van nóg meer bouwplannen? Heeft men hierdoor niet gedacht: wij moeten het nú gaan doen, want anders kan het niet meer?

De Kustvisie is een goed document, een instrument om de kust verder mooi te houden, maar worden wij ermee gered? Wat er intussen allemaal tussendoor is geslipt, zien wij aan de kust van Cadzand, Noord-Beveland en Walcheren. De overheid heeft de kust niet behoed tegen nieuwbouw, terwijl die kust eeuwenlang onbebouwd was. Recreatiewoningen worden beleggingen, waarvan projectontwikkelaars en vastgoedondernemingen profiteren.

Langetermijneffecten worden vergeten, maar de kust is geen product. De kust is openbare ruimte, voor iedereen. Laat er nou niets meer doorglijpen dat de kust tot belegging maakt.

Recreatieparken breiden nu ook nog uit. Gaat het daarbij om een kwaliteitsslag of om het grote geld dat hiermee door partijen wordt verdiend? Is aan inwoners gevraagd wat zij hiervan vinden? Laat de kust met rust, vindt mijn fractie. Er wordt nog van alles gebouwd.

En dan, voorzitter, is er nog het overgangsbeleid en zijn er nog de pijlpijnprojecten. Mijn fractie wil dat een goede Kustvisie nu meteen van kracht wordt, zodat alles wat nu in de pijlpijn zit, stopt of ten minste wordt getoetst aan de Kustvisie. Wij onderstrepen dat nog steeds een verbod op bebouwing aan de kust van kracht is, ook al zou je dat soms niet zeggen. Heeft de provincie zoveel ontheffingen aangevraagd --en zijn die afgegeven-- of is het verbod zo genegeerd?

Voorzitter, de gedeputeerde heeft een ontheffing gevraagd voor een bouwproject dat voor Zeeland onevenredig groot is, het plan Brouwerseiland, dat voorziet in eilanden met 400 recreatiewoningen, 450 ligplaatsen, winkels, een hotel, watertaxi's, rondvaartboten, nog meer gebouwen, loodsen en kantoren, met een wal van negen meter hoog langs de dam. Het is een project voor rijken. Waar blijft de gewone burger? Die verliest zijn vertrouwde stek, de weidse blik verdwijnt, de zeldzame kustvogels worden verdreven, de surfer mag gaan...

Deze Kustvisie gaat over veel méér dan alleen de lijn langs de kust. Het lijkt een snel gecreëerde nieuwe visie op alles wat wij in Zeeland "landschap" noemen. Zeeland is rijk aan authentiek cultuur landschap en onbebouwde kust.

De heer **Faasse** (ZL). U doet het voorkomen alsof het plan Brouwerseiland zomaar even, kort geleden, is ontstaan, maar ik heb begrepen dat er sprake is van een vrij lange geschiedenis. Eigenlijk had het er al kunnen liggen.

Mevrouw **Tuinder** (SP). Voorzitter, ik hoor geen vraag en dus vervolg ik mijn betoog.

Het zijn de genoemde kwaliteiten waarvoor de toeristen komen. De Zeeuwse economie draait op de rijkdom van de Zeeuwse ecologie. Wat blijft er over van het cultuurlandschap, de landschapskenmerken, wanneer straks als gevolg van de Kustvisie uitbreidende recreatiebedrijven het nieuwe landschap gaan bepalen?

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter, de indruk wordt gewekt dat de Kustvisie alleen maar is bedoeld om bebouwing wel of niet mogelijk te maken, terwijl duidelijk ook is gesteld dat het wel degelijk gaat om natuur en water. Ook "groen" en "blauw" hebben heel duidelijk een plaats gekregen in deze Kustvisie. Deze voorstelling van zaken kan ik niet onderschrijven.

Mevrouw **Tuinder** (SP). Ik ben het met u eens, maar ben nog niet klaar met mijn verhaal.

Voorzitter. Inwoners richten zich nu tegen de bouw aan de kust, maar laten wij ook de weidse blik over het Zeeuwse land niet vergeten. Voorheen werden recreatieparken door landschappelijke inpassing aan het oog onttrokken, maar in deze Kustvisie wordt aangegeven dat recreatieparken juist gezien moeten worden. Is dat iets om blij mee te zijn?

Wat was de reden om een Kustvisie op te stellen? Voorzitter, er was veel maatschappelijke onrust en er waren protesten van inwoners tegen bebouwing langs de kust en op het strand. Ik geef enkele citaten uit het SP-onderzoek onder inwoners: "Niet te veel drukte op het water"; "Er verdwijnt te veel voor commerciële doeleinden"; "De unieke openheid van het kustlandschap gaat onherstelbaar verloren"; "Zeeland moet bekend blijven om de rust die het uitstraalt".

Voorzitter. De SP is al drie jaar geleden begonnen met openbare bijeenkomsten over de Zeeuwse kust, om met inwoners en iedereen die dat wilde, te praten. Wij zijn de deuren langsgedaan om te horen wat inwoners vinden van de kust, om te horen hoe zij tegen bebouwing aan de kust aankijken.

Welnu, keer op keer hebben wij gehoord dat zij vinden dat er te veel nieuwbouw bijkomt, dat de kust er voor iederéén is.

Het waren echt niet alleen SP-stemmers die vonden dat de bebouwing aan de kust moest stoppen. Veel mensen zeiden een actiegroep te willen vormen tegen die bebouwing. Dat waren Zeeuwen die zich lieten horen omdat projectontwikkelaars en overheden plannen voor die bebouwing maakten. Zij kwamen in actie want zij voelden zich niet gehoord door de politiek. Ik geef enkele voorbeelden. Dishoek-inwoners trokken vaak maar vruchteloos aan de bel en zitten nu met een misplaatst recreatiepark voor de deur, waar geen hond blij van wordt. Inwoners van Breskens zien het karakter van hun woonplaats totaal verdwijnen door bouwplannen en voelen zich niet gehoord. De actie "Stop Brouwerseiland" is opgestart omdat inwoners, wandelaars, vogelaars en surfers hun gebied verloren zien gaan. Actiegroepen zijn ontstaan in verband met de Zeeuwse Lagune en het Nollebos. Deze groepen van gewone burgers, voorzitter, kunnen wij niet links laten liggen. Daar moet naar geluisterd worden. Wij roepen de politiek dan ook op om deze grote groepen burgers recht te doen en om hun bezwaren tegen bebouwing, ook de pijnprojecten, te erkennen.

Wat het overgangsbeleid betreft, vindt mijn fractie Cadzand-Bad een voorbeeld van hoe je het écht niet zou willen: veel hoogbouw en bebouwing die de kustlijn indringt; bouw in de duinen en op het

strand. Onder categorie 1 wordt een lange lijst vermeld met plannen die nu mogelijk zijn.

Voorzitter, mijn fractie signaleert dat er nog veel bebouwing op inwoners af kan komen, maar wat planologisch mogelijk is, hoeft niet gerealiseerd te worden. Kunnen wij als provincie nog een moreel beroep doen op gemeenten om het uitvoeren van plannen te beperken? Hoe gaat de gedeputeerde inwoners uitleggen dat er, ondanks de Kustvisie, nog van alles wordt gebouwd?

Voorzitter. De Kustvisie is duidelijk over de Brouwersdam en de Veerse Dam. Geen bouw hier; het zijn plekken die bescherming verdienen. Welnu, mijn fractie vindt dat dit ook moet gelden voor het gebied rondom, waar uitzicht, natuur en watersport het "goud" zijn. Ik zou zeggen: luister naar de stem van duizenden inwoners en recreanten. Mijns inziens heeft de politiek de plicht om daarnaar te luisteren.

Een goede, breed gedragen Kustvisie is nodig. Het is een goede zaak dat het overleg hierover werd gekenmerkt door samenwerking. Dat is nu nodig én in de toekomst, zodat er niet zomaar op strand en in duin of op stroken achter de kust kan worden gebouwd. Het is duidelijk dat het landschap voor Zeeland hét goud is, zodat er sprake kan zijn van recreatie maar met zicht op en behoud van natuur en landschappelijke waarden.

Een Kustvisie, opgesteld met zoveel partijen, is hoe dan ook een compromis-verhaal. In welke mate zullen de deelnemers zich gaan houden aan afspraken, verwoord in de Kustvisie? Of moeten wij wachten totdat beleid is vastgesteld? Wij denken, voorzitter, dat er méér nodig is.

Wij leggen de gedeputeerde nog enkele vragen voor. Wordt met betrekking tot badplaatsen opgenomen dat hun identiteit moet worden bewaakt? Kan de gedeputeerde ervoor zorgen dat niet alleen de ondernemer maar juist ook de inwoners worden betrokken bij innovatie- en aanjaagprogramma's, gelet op het belang van leefbaarheid en kwaliteit? Wij vragen de gedeputeerde om criteria op te nemen voor de experts die straks in teams over de kwaliteit van recreatieve ontwikkelingen moeten gaan besluiten.

Voorzitter. Uitbreiding van recreatie-eenheden mag, maar om dit te beperken, dient mijn fractie een motie in die erop is gericht dat in de Kustvisie ook de oppervlakten voor uitbreidingen worden beperkt. Verder onderstrepen wij dat ook een visie op de binnenwateren zeer belangrijk is. Wij dienen een motie in die betrekking heeft op een visie op de deltidammen en de binnenwateren. Iedereen kent wel de foute voorbeelden aan het Veerse Meer of de Oosterschelde, projecten die er tussendoor zijn geslipt. Ook verwijs ik naar Colijnsplaat waar bepaalde plannen het karakter van de authentieke vissersplaats verpesten.

De **voorzitter**. Door de leden Tuinder en Van Unen zijn de volgende drie moties ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 10 februari 2017;

overwegende dat:

- in de Kustvisie wordt gesteld dat autorijden naar de kust moeilijk te beïnvloeden is;
- het beperken van de autostroom naar de kust gewenst is om parkeerdruk te beperken;
- de SP-fractie van mening is dat er nog altijd een grote groep mensen is, waaronder jongeren, die niet in het bezit zijn van een auto en die wel de kust zouden willen bereiken;
- het daarom wenselijk is dat de kust goed bereikbaar is via openbaar vervoer;

verzoeken GS om:

- in het belang van de Kustvisie op te nemen dat er een pilot wordt gestart om in de zomermaanden de bereikbaarheid van de kust met OV te verbeteren;
- in de vakantieperiodes zogenaamde Zeeuwse Kustvakantiehalthes aan te wijzen, waar regelmatig OV heengaat;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 2.

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 10 februari 2017;

gegeven dat:

- in de Kustvisie wordt gesproken van het unieke karakter en de kwaliteiten robuustheid, openheid en ongereptheid van de Zeeuwse deltidammen;
- men deze kwaliteiten wil beschermen en daar extra verblijfsrecreatieve ontwikkelingen (inclusief bebouwing) wil uitsluiten;
- voor dat doel een landschapsvisie voor de deltidammen zal worden opgesteld;

overwegende dat:

- niet alleen de Zeeuwse deltidammen maar ook de oevers met achterland van de Zeeuwse deltidawateren landschappelijk een zeer kwetsbaar gebied vormen;
- de Zeeuwse deltidammen onlosmakelijk zijn verbonden met de binnenwateren;
- de recreatiedruk op de deltidastanden en het achterland hand over hand toeneemt;
- het daarom wenselijk is dat ook de Zeeuwse deltidawateren bij deze landschapsvisie worden betrokken;

verzoeken GS om direct te beginnen met de ontwikkeling van een landschapsvisie voor de deltidammen en de deltidawateren, zodat die tegelijkertijd met de Kustvisie in de Provinciale Ruimtelijke Verordening Zeeland kan worden geïmplementeerd;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 3.

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 10 februari 2017;

overwegende dat:

- de Kustvisie stelt dat uitbreiding van een recreatiebedrijf mogelijk is;
- er voor uitbreiding van eenheden een maximum is gesteld van 15%;
- er voor uitbreiding van oppervlakte geen limiet is gesteld;
- het ongewenst is dat het landschap van Zeeland verwordt tot een parkachtige opdeling rondom recreatie-eenheden;

verzoeken GS om een maximum van 30% te stellen aan de uitbreiding in oppervlakte van een recreatiebedrijf;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 4.

De heer **Bosch** (PVV). Voorzitter. Vandaag spreken wij over het concept voor de Kustvisie, zoals opgesteld door de hierbij betrokken partijen. Ons wordt gevraagd of wij het college kunnen meegeven dat het op de goede weg zit, óf dat het college een andere taak moet worden meegegeven.

Allereerst wil ik nogmaals constateren dat wij hier spreken over een concept. Er is sprake van een visie, en nog niet van beleid. Op een later moment zullen wij deze visie al dan niet recht moeten doen door middel van het Omgevingsplan, aangenomen dat deze visie daadwerkelijk wordt vastgesteld.

Voorzitter, mijn fractie staat positief tegenover deze concept-Kustvisie. Wij prijzen de gedeputeerde voor al het harde werk dat hierin is gaan zitten en wij zullen hier, met haar, deze visie verdedigen. Het is een gebalanceerde visie geworden, waarin alle facetten aan bod komen. De stranden, met name de natuurstranden, worden voldoende beschermd tegen volbouwen, hetgeen voor mijn fractie een breekpunt zou zijn geweest. De hotspots komen te vervallen zodra deze visie is

vertaald in beleid. Ook daarin kunnen wij ons vinden, al zitten de eisen voor ondernemers ons inziens wel tegen het maximum aan. Wij willen de gedeputeerde meegeven in elk geval niet nóg meer eisen in de Kustvisie op te nemen, opdat er geen verstikkend beleid wordt gevoerd. De strekking van de donkergroene zones is wat ons betreft voldoende om de gouden kust waarover Zeeland beschikt te borgen. In het achterland zijn er voldoende mogelijkheden.

Voorzitter. De overgangsnotitie maakt integraal deel uit van de Kustvisie. Hierop heeft mijn fractie niets aan te merken en daarmee geven wij meteen te kennen dat wij de moties die de fractie van D66 zal indienen, niet zullen steunen. Waarom wij dit doen, moge duidelijk zijn. Enerzijds willen de Staten meer werkgelegenheid en economische groei in Zeeland, maar anderzijds wil men keihard op de rem trappen zodra ondernemers met goede plannen komen.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Ik vind deze opmerking opvallend. Het gaat om het al dan niet schrappen van projecten van de overganglijst, projecten die nog niet zijn gerealiseerd en die allemaal in strijd zijn met de uitgangspunten van de Kustvisie, waarover alle partijen het eens zijn. Waarom zouden projecten die nog niet zijn gerealiseerd --sommige zijn nog slechts schetsideeën-- ertoe leiden dat er in Zeeland minder werkgelegenheid zou zijn of komen?

De heer **Bosch** (PVV). Wij hebben van ondernemers vernomen dat er voor ongeveer 40 miljoen aan investeringen naar Zeeland kan komen. Ons inziens is toetsing aan de Kustvisie helemaal niet aan de orde waar het gaat om plannen die vér in het verleden teruggaan. Nogmaals, het gaat om een concept-Kustvisie en de inhoud ervan moet door middel van het Omgevingsplan nog worden omgezet in beleid. Wat u nu zegt, mijnheer Schonis, is gewoon niet aan de orde.

Voorzitter, mijn fractie kiest in dezen toch écht voor de economische groei en voor de ondernemer, overigens geheel los van de invulling die nog aan projecten zal worden gegeven. Sommigen in deze Staten willen ondernemers nog niet eens de kans geven om plannen verder uit te werken.

Wethouder De Putter van de gemeente Noord Beveland heeft bij herhaling in de media aangegeven dat men met de Zeeuwse Lagune binnen de door de gemeente gestelde kaders blijft. Dat de raad vervolgens van stakende stemmen omslaat in een unaniem nee, is op z'n minst opmerkelijk te noemen. Wij hebben geluiden gehoord waaruit naar voren komt dat dit te wijten is aan onzekerheid waar het gaat om de benadering van de provincie van deze plannen.

De heer **Van Haperen** (PvdA). U citeert de heer De Putter, die verwijst naar het toetsingskader van de gemeente Noord Beveland-2014. Heeft u dat toetsingskader zelf gezien?

De heer **Bosch** (PVV). Ik heb kennisgenomen van alle stukken die betrekking hebben op dit dossier.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Dan heeft u gezien dat er in dit toetsingskader sprake is van een onafhankelijk kwaliteitsteam. Er dient volgens dit kader een integraal rapport te komen, en dat is er nog niet.

De heer **Bosch** (PVV). Waarvan akte, voorzitter.

Door de motie van de VVD-fractie, die wij mede-indienen, hopen wij het signaal "groen licht" af te kunnen geven. Immers, wij spreken hier over een ondernemer die al ontzettend lang bezig is om zijn droom waar te maken. Met die ondernemer zijn in het verleden verschillende afspraken gemaakt. Hem zijn meerdere toezeggingen gedaan en hij heeft al enkele miljoenen geïnvesteerd. En dat, voorzitter, terwijl er nog niks is gebouwd. Wij zouden geen knip voor de neus waard zijn wanneer wij nu nog "nee" zouden durven te verkopen. Niet alleen staat hier de betrouwbaarheid van de overheid ter discussie; ik kan mij goed voorstellen dat het geduld zo langzamerhand begint op te raken. De gevolgen kan men zelf wel invullen: in plaats van dat er werkgelegenheid en economische groei naar Zeeland worden gehaald, jagen wij ondernemers weg en komen schadeclaims ons tegemoet. Die gang van zaken is ongewenst en onnodig.

Voorzitter. Ik vat ons standpunt samen: ja tegen de Kustvisie, ja tegen de overgangsnotitie in haar huidige vorm en complimenten aan het adres van de gedeputeerde.

De heer **Geluk** (CDA). Voorzitter. Wij wilden ánders gaan samenwerken: krachten bundelen, luisteren naar de burgers... Hoe vaak is dit niet gezegd en hoe goed was het niet dat dit als ambitie in het collegeprogramma werd opgenomen? Daarom complimenteren wij het college met de aanpak die is gekozen voor het tot stand brengen van deze Kustvisie. Het is een product geworden van de Zeeuwse kustgemeenten, andere overheden en belangengroeperingen. Natuurlijk valt er deze eerste keer vast nog wel wat te verbeteren en zijn wij blij dat er een evaluatie komt. Wij vernemen te zijner tijd graag welke verbeteringen het college voor de volgende visie wil doorvoeren, bijvoorbeeld de Oosterscheldevisie die eveneens met een aantal partijen wordt opgesteld.

Voorzitter. Het afgelopen jaar heeft mijn fractie regelmatig bijeenkomsten bijgewoond

waarbij wij al veel inhoudelijke input hebben kunnen leveren. Ook hebben wij de meningen van veel andere partijen gehoord. Wij komen tot de conclusie dat al die bijdragen uitstekend zijn verwoord in de Kustvisie. Duidelijk wordt daarin aangegeven hoe wij de komende jaren de kust willen beschermen, en welke ontwikkelingen wenselijk zijn. Daarbij wordt ingezet op kwaliteit, en niet op kwantiteit.

Deze gang van zaken doet mij denken aan uitspraken van Henry Ford, die toch veel succes heeft gehad, mede dankzij de open grenzen van Amerika. Hij stelde: "Samen komen is een begin". Welnu, dat is met betrekking tot de Kustvisie gebeurd bij al die bijeenkomsten. Hij voegde hieraan toe: "Samen blijven is vooruitgang". Bij het proces dat tot de Kustvisie heeft geleid, is iedereen aan tafel gebleven om mee te blijven doen. Zijn slotopmerking was: "Samen werken is succes". Dat laatste, voorzitter, moet nog wél een vervolg krijgen. Wij zullen het als Staten later zien bij het opstellen van het nieuwe Omgevingsplan. Het zal, gelet op de verschillende politieke opvattingen, best een hele discussie worden. De CDA-fractie is in elk geval van mening dat daarbij de samenwerking met alle partijen die de Kustvisie hebben opgesteld, serieus moet worden genomen.

Voorzitter. Waar het gaat om de discussie over het al dan niet bouwen aan de Veerse Dam, steunt mijn fractie het college bij zijn gedachte dat dit nu in categorie 4 moet worden geplaatst. Natuurlijk, er is wat dit betreft een verleden; er zijn afspraken gemaakt, lang geleden. Er zijn plannen gemaakt, al dan niet passend binnen gestelde kaders. Ook die kaders waren en zijn gebaseerd op afspraken die in het verleden zijn gemaakt. Ons inziens is het nu allereerst aan de gemeenteraad van Noord Beveland om een plan al dan niet in behandeling te nemen. Pas daarna komt de provincie aan bod om een en ander te beoordelen. Dan zal blijken of het dan ingediende plan past binnen gestelde kaders.

Voorzitter. Zou de gedeputeerde in gesprek willen gaan met de bij de Zeeuwse Lagune betrokken partijen, waarbij recht wordt gedaan aan de samenwerkingsovereenkomst-Veerse Dam uit 2010 en de daaruit volgende intentieovereenkomst van 6 januari 2011? Verder dient aandacht te worden gegeven aan het ruimtelijke toetsingskader-Veerse Dam uit 2014 en de hoofdlijnen, zoals vastgelegd in de Kustvisie.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Zowel in de vergadering van de commissie Ruimte, gehouden op 20 januari, als in deze statenvergadering stond en staat de concept-Kustvisie op de agenda. Eigenlijk is er sprake van een herhaling van zetten. Als politieke partijen zijn wij vanaf het begin bij het opstellen van deze visie

betrokken. De definitieve Kustvisie wordt leidend bij het opstellen van het Omgevingsplan. Daaraan gekoppeld worden er verordeningen gemaakt die een en ander juridisch kaderen.

Het voorliggende concept is een gezamenlijk product van Zeeuwse kustgemeenten, andere overheden en belangengroeperingen. Het is een knap stuk werk waarbij organisaties uit de sectoren "groen, blauw en rood" betrokken zijn geweest, en overheden goed hebben samengewerkt. Het gaat om een goed leesbaar stuk, met mooie plaatjes van ons Zeeuwse landschap. Wij complimenteren de gedeputeerde hiermee. Echter, de wereld stopt niet als wij hier bezig zijn met een visie. Daarom danken wij de gedeputeerde voor de notitie inzake het overgangsbeleid die eveneens gezamenlijk is vastgesteld, zo nemen wij aan.

Voorzitter. Steeds meer mensen maken zich zorgen over het bouwen langs de kust. Die zorgen delen wij. Tegelijkertijd hebben wij te maken met plannen, afspraken en overeenkomsten op basis van bestaande wet- en regelgeving. Deze situatie vraagt om een overgangsbeleid. Welnu, de ChristenUnie zet zich in voor goed bestuur. Bestaande rechten moeten worden gerespecteerd en de provincie dient de autonomie van gemeenten te respecteren. Door stappen over te slaan --dat doet men door op grond van een visie meteen verordeningen of andere juridische kaders op te stellen, zulks in reactie op maatschappelijke weerstand-- wordt de deur opengezet voor willekeur. Bovendien hebben inwoners en andere belanghebbenden ook bij de huidige wet- en regelgeving gelegenheid om bezwaren en zienswijzen in te dienen. Ook gemeenten dragen hier een verantwoordelijkheid. Als je nagaat welke trajecten en termijnen hierbij aan de orde zijn, moet de conclusie zijn dat er voldoende mogelijkheden zijn. Wij koesteren deze vaak tijdrovende maar wettelijk correcte gang van zaken.

Voorzitter. Onze Zeeuwse kust is goud waard, om ervan te genieten, om er te rusten, om er uit te waaien en om er een boterham mee te verdienen.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Voor u staat een tevreden politicus. Dat is jammer voor de pers, want politici zijn voor de pers vaak het leukst wanneer ze opgewonden en bevlogen hun verantwoordiging uitspreken over een onderwerp. Welnu, dat is niet het geval voor D66 als het gaat om deze Kustvisie. In de commissie heb ik al waardering uitgesproken voor de gedeputeerde, en haar ambtelijke staf gecomplimenteerd met dit resultaat. Dat doe ik hier nogmaals. Het is een gedegen, inhoudelijke visie met duidelijke kaders die aangeven waar wij in Zeeland wel en geen nieuwe bebouwing willen in het grootste

landschappelijke kapitaal dat onze provincie rijk is, namelijk de kustzone.

Naast waardering voor de inhoud van deze visie wil mijn fractie ook waardering uitspreken voor het doorlopen proces. Dit is geen ambtelijke visie, voorzitter, die vanuit de Abdij over de provincie wordt uitgestort, maar een gezamenlijk opgesteld stuk waarvoor alle partijen hebben onderhandeld: gemeenten, waterschap, Rijkswaterstaat, Recron, verhuurorganisaties en provincie. Het is dus een onderhandelingsresultaat. Alle partijen kunnen zich daarin vinden. Zeer belangrijk is voorts dat alle partijen zich willen binden waar het gaat om de uitvoering hiervan.

Voorzitter, mijn fractie heeft de discussie over kustbebouwing altijd ingestoken vanuit de drieslag: geen nieuwbouw op het strand; beperkte nieuwbouw op dijk en duin; waar dat kan, in de strook achter de duinenrij nieuwe ontwikkelingen toestaan. Voorts geldt voor mijn fractie: nieuwbouw alleen toestaan onder de voorwaarde dat er óók wordt geïnvesteerd in de kwaliteit en de landschappelijke uitstraling van bestaande recreatieparken. De Kustvisie houdt precies dát in en mijn fractie ziet de uitwerking van deze visie dan ook met vertrouwen tegemoet.

De Kustvisie bestaat uit twee delen. Naast de inhoudelijke visie is er de notitie inzake het overgangsbeleid, waarin wordt aangegeven hoe wij verder gaan met projecten waarvoor de besluitvorming al is afgerond (categorie 1), pijplijnprojecten waarvoor de besluitvorming al is opgestart maar nog niet is afgerond (categorie 2), en projecten waarvoor nog slechts een schetsplan of een idee bestaat (categorie 3). Voorzitter. Alle pijplijnprojecten voldoen niet aan de kaders van de Kustvisie. Hoewel ik in de commissie gekscherend heb gezegd dat je met terugwerkende kracht de Kustvisie alsnog van toepassing zou willen verklaren, snapt ook mijn fractie wel dat dát niet gaat. Echter, laten wij wél even goed kijken naar de gemaakte afspraken die er liggen.

Neem bijvoorbeeld de Zeeuwse Lagune. Dit project is zó afwijkend van de afspraken die in de Kustvisie zijn opgenomen dat het niet eens in één van de drie genoemde categorieën past. Het is een eigen categorie, nr. 4, geworden. In wíelertermen zou men dit een "colletje van de buitencategorie" noemen. De tekst van de notitie wekt sterk de indruk dat deze categorie 4, op het laatste moment toegevoegd...

De heer **Ruissen** (VVD). Waar staat in de Kustvisie dat het project Zeeuwse Lagune totaal niet past in de Kustvisie?

De heer **Schonis** (D66). Dat kan ik u precies vertellen. Het staat niet in de Kustvisie maar in de Notitie Overgangsbeleid. Daarin worden de drie

categorieën vermeld en onder categorie 3 treft u een soort ingevoegde zin aan die betrekking heeft op categorie 4, de Zeeuwse Lagune. Daar staat: "We agree to disagree"; het past niet in de kaders van de Kustvisie.

Voorzitter. Op 8 december 2015 heeft de gemeenteraad van Noord Beveland unaniem het raadsvoorstel betreffende de Zeeuwse Lagune verworpen. Van enig politiek-bestuurlijk draagvlak voor dit project is dan ook helemaal geen sprake. Laat staan dat over dit project harde juridische afspraken zijn gemaakt. Gelet op de duizenden reacties op de internetpetitie en de reacties in de pers is evenmin vol te houden dat dit plan op een brede maatschappelijke steun kan rekenen. Een betrouwbare overheid, vandaag al enkele malen genoemd, zou naar de mening van mijn fractie voor een dergelijk groot project niet al bij voorbaat moeten afwijken van de afspraken die in het kader van de Kustvisie zijn gemaakt. Daarom heeft mijn fractie, samen met de fracties van SP, 50-Plus en GL, een motie voorbereid waarmee de gedeputeerde wordt gevraagd om voor het project Zeeuwse Lagune de onderhandelingen te heropenen en dit project niet als pijplijnproject, categorie 4, aan te merken.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. De heer Schonis heeft het over een "dergelijk groot project". Hoe groot het project is, weten we helemaal niet.

De heer **Schonis** (D66). Dat klopt, want er is geen project. Er ligt op dit moment geen plan want er is geen raadsbesluit. Wij weten inderdaad niet wat het wordt en het staat iedereen vrij om voor deze plek een nieuw plan te ontwikkelen, dat vervolgens dient te passen binnen de kaders van de Kustvisie.

De heer **Bosch** (PVV). Voorzitter. D66 is het paternaliseren niet vreemd... Mijnheer Schonis, het Oekraïne-referendum proberen jullie óók te ratificeren; waarom gaan jullie nu ineens wél naar de burger luisteren?

De heer **Schonis** (D66). Mijnheer Bosch, het vergelijken van appels en peren --in uw geval appels en komkommers-- is u niet vreemd... Ik kan u zeggen dat wij áltijd naar de burgers luisteren. Bovendien hebben wij met betrekking tot het Oekraïne-referendum gezegd dat wij vinden dat er gehandeld zou moeten worden overeenkomstig de uitslag ervan.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Mijn conclusie is dat de heer Schonis geen enkele waarde hecht aan de voorgeschiedenis van de Zeeuwse Lagune en aan de wijze waarop die geschiedenis door overheden, maatschappelijke en natuurorganisaties vorm is gegeven. Zij zaten aan tafel en wilden een

herinrichting van de Veerse Dam waardoor een ondernemer zijn bestaande bedrijf zou moeten verplaatsen. En dan durft de heer Schonis nu met droge ogen te beweren dat er geen verleden zou zijn, op basis waarvan dit project moet worden gezien in het kader van het overgangsbeleid... Voorzitter, dán zou de heer Schonis moeten zeggen: schrap álle projecten; vandaag stellen wij de Kustvisie vast en wij kappen met alles wat nog niet is gebouwd.

De heer **Schonis** (D66). Hij zal het niet zo bedoelen, voorzitter, maar de heer Bierens leeft erg in het verleden, en wij kijken graag naar de toekomst. Ja, deze plek kent een verleden. Er zijn heel veel projecten met een verleden, zoals de WCT, de tweede kerncentrale enz. Niet elk project in deze provincie is altijd even gelukkig tot stand gekomen, en dit is er ook een van. Inderdaad, dat heet "ondernemersrisico". De heer Bierens zou er blij mee moeten zijn dat er ondernemers zijn die risico willen lopen.

Voorzitter. Vandaag stellen wij de Kustvisie niet vast. Wij geven dit de gedeputeerde als onderhandelingsresultaat mee en te zijner tijd buigen wij ons over de uitwerking ervan. Intussen staat het iedereen vrij, wederom vrij of nog steeds vrij om voor deze plek een nieuw project te ontwikkelen. Dat maken wij niet onmogelijk.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Als u dit project niet onmogelijk wil maken, waarom haalt u het dan van de overgangslijst af? De indeling in categorieën is in overleg met partijen tot stand gekomen. Ze hebben bekeken wat de status is, wat er wel en niet is afgesproken enz. Het gaat om een bijzondere situatie; het project is op het laatste moment gestruikelend in de gemeenteraad. Om dan nu te zeggen dat het moet worden geschrapt... Ik blijf daar moeite mee hebben want ik hecht veel waarde aan goed bestuur. Bestaande afspraken moeten worden gerespecteerd.

De heer **Schonis** (D66). Ik herhaal, voorzitter, dat álle pijplijnprojecten niet in de kaders van de Kustvisie passen. Echter, projecten liepen al of waren al bijna afgerond. De eerste categorie betreft bestaande, vergunde rechten. Daar blijven wij af; dat is logisch. Wat de tweede categorie -- besluitvormingsprocedures zijn opgestart-- betreft heb ik één uitzondering waarop ik nog inga, maar ook daar hebben wij het verder niet over. De derde categorie betreft schetsplannen en eerste intentieovereenkomsten; ook daar blijven wij van af. "We agree to disagree"; het staat letterlijk in de notitie-overgangsbeleid.

Nogmaals, al deze projecten voldoen eigenlijk niet aan de kaders, verwoord in de Kustvisie. Voorzitter. Er wordt hier steeds over een

betrouwbare overheid gesproken maar die overheid, in dit geval de provincie, zit met andere partijen aan tafel om de Kustvisie uit te onderhandelen en moet zich als betrouwbare onderhandelingspartner opstellen. Wij kunnen dan niet zeggen: wij stellen even een lijstje op met projecten die sterk afwijken van gemaakte afspraken. Dat is toch óók niet betrouwbaar? Daarom pleiten wij voor het schrappen van categorie 4.

De heer **De Visser** (SGP). Voorzitter. Wij hebben op dit moment te maken met vigerend beleid en daar passen de bedoelde projecten wél in. Daar moet toch rekening mee worden gehouden? De Kustvisie wordt pas beleid in 2018 en wij kunnen de kaders ervan niet nu al betrekken bij onze beoordeling.

De heer **Schonis** (D66). Daar heeft u gelijk in, maar het punt is dat er nu voor het project waarover wij nu spreken, de Zeeuwse Lagune, geen concreet plan meer voorligt. Dat komt omdat de gemeenteraad van Noord-Beveland het eerder opgestelde plan heeft verworpen. Het concept voor de Kustvisie is ondertekend door alle partijen en die partijen zetten zich in voor de uitvoering ervan. Daarmee is de Kustvisie het nieuwe toetsingskader voor projecten in de kustzone, en dat wordt straks vertaald in het omgevingsbeleid. Iemand die nu een nieuw project opstart, moet gewoon opnieuw beginnen.

De heer **Geluk** (CDA). De Kustvisie is in overleg met alle partijen tot stand gekomen; men zou kunnen zeggen: op democratische wijze. Daar zullen wij het mee moeten doen. Ik zou zeggen: nu geen wijzigingen, niks schrappen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik verbaas mij erover dat de fractie van D66 zich zo selectief richt op het project Zeeuwse Lagune. Het is die fractie toch bekend dat er een samenwerkingsovereenkomst ligt, dat er een intentieovereenkomst is ondertekend, dat ook de provincie hierbij betrokken is? Gesteld wordt dat nu eerst moet worden afgewacht wat Noord-Beveland gaat doen. Daar zou ik het mee eens zijn wanneer dit sec een Noord-Bevelands project zou zijn geweest, vanaf het begin, maar dat is het niet. Het is een gezamenlijk project geweest. Ik noem de gemeente Veere die een probleem had, de gemeente Noord-Beveland, de provincie, het waterschap, de ZMF, Staatsbosbeheer. Al die partijen waren het erover eens dat er sprake diende te zijn van kwaliteitsverbetering en herinrichting.

Voorzitter. Ik constateer dat de heer Schonis kennelijk een aantal onderdelen van de geschiedenis mist. Dat hij dit project nu met één

pennenstreek van tafel wil vegen, verbaast mij zeer.

De heer **Schonis** (D66). En ik ben verbaasd, mijnheer Bierens --zo ken ik u niet-- dat u zo ontzettend in het verleden blijft leven. Nogmaals, wij kijken vooruit...

De heer **Bierens** (VVD). Dat vind ik een heel flauwe opmerking! Zo maakt u zich er heel gemakkelijk van af. Kennelijk hecht u niet aan gemaakte afspraken.

De heer **Schonis** (D66). Ik hecht ontzettend aan afspraken. Ik heb uw eigen gedeputeerde een compliment gegeven voor het feit dat zij met een zo mooi onderhandelingsresultaat naar de Staten komt. Het zou dan toch wel heel raar zijn wanneer wij zouden zeggen dat een dergelijk project --het past flagrant niet bij dat resultaat; bovendien ligt er voor de Zeeuwse Lagune helemaal geen plan meer-- in de vorm van een buitencategorie nog zou kunnen worden toegestaan. Dat kán niet de bedoeling zijn.

De heer **Bierens** (VVD). Dat kan wél de bedoeling zijn want daarom is het als een aparte categorie in de overgangsnotitie opgenomen. Ook die andere partijen hebben onderkend dat dit een bijzonder project is. Anders zou het niet in de notitie zijn opgenomen. U spreekt u zichzelf tegen.

De heer **Schonis** (D66). Neen, want ik heb óók gezegd --en het blijkt ook duidelijk uit de tekst van de notitie-- dat deze categorie is toegevoegd in afwachting van de raadsvergadering van 8 december 2015. Welnu, die vergadering is er geweest en daar is een eindoordeel uitgekomen. Daar hebben wij ons, als democratisch orgaan, op te richten.

De heer **De Visser** (SGP). Stel eens dat de ondernemer nu zou komen met een plan dat wél past binnen de kaders van de gemeente en de hotspots, moet de ondernemer dan wél een kans krijgen om zijn project te realiseren?

De heer **Schonis** (D66). Volgens mij is het zo --het staat duidelijk in de Notitie Overgangsbeleid-- dat er op het moment dat alle partijen de Kustvisie hebben ondertekend, wordt gehandeld in de geest van de Kustvisie, vooruitlopend op de vertaling die het volgende jaar plaatsvindt. Als iemand nu een nieuw plan indient, bijvoorbeeld voor de plek van de Zeeuwse Lagune, moet er rekening worden gehouden met deze nieuwe kaders. Dat is immers wat partijen met elkaar hebben afgesproken.

De heer **Geluk** (CDA). Bent u het nu wel of niet eens met de wijze waarop de Kustvisie tot stand is gekomen?

De heer **Schonis** (D66). Deze vraag begrijp ik niet. Ik ben het met u eens dat de Kustvisie een onderhandelingsresultaat is dat nog moet worden vertaald in beleid.

De heer **Geluk** (CDA). U heeft er toch mee ingestemd dat het proces zo zou verlopen als het is verlopen, en dat de Kustvisie zou worden opgesteld door de daarbij betrokken partijen? Welnu, als de partijen zeggen dat het project Zeeuwse Lagune moet worden geplaatst in een bepaalde categorie, moet u toch erkennen dat dát het resultaat is van het onderhandelingsproces?

De heer **Schonis** (D66). Dat ben ik helemaal met u eens, maar als u het stuk goed leest, staat daar: wij hebben die categorie 4 even tijdelijk toegevoegd, in afwachting van de raadsvergadering. Die vergadering heeft plaatsgevonden en daarin is het oordeel geveld. Daarmee komt categorie 4 te vervallen. Dat, voorzitter, is de strekking van onze motie, niet meer en niet minder.

Voorzitter. Brouwerseiland is een categorie 2-project. De besluitvorming is opgestart; er is een natuurvergunning verleend door de provincie; het ontwerp-bestemmingsplan is ter inzage gelegd. Wie mijn betoog goed heeft gevolgd, zou tot de conclusie kunnen komen: mijnheer Schonis, daar gaat u mee instemmen. Voorzitter, dat doet mijn fractie niet, omdat er met betrekking tot dit project --in tegenstelling tot alle andere projecten in de categorieën 1, 2 en 3-- een probleem ligt. Het kan op dit moment niet rechtsgeldig in een bestemmingsplan worden gegoten door de gemeente Schouwen-Duiveland. Minister Schultz heeft immers tot op heden de ontheffing op grond van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro), niet verlengd. Ook al wil de gemeenteraad zich committeren aan dit plan, de raad kan een en ander niet rechtsgeldig vaststellen.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. De heer Schonis is nu wel héél juridisch bezig. Hij heeft enkele keren gezegd dat hij het eens is met de overgangsnotitie, maar het laatste gedeelte van zijn betoog laat zien dat het tegendeel het geval is. Hoe zit het nu, mijnheer Schonis; bent u bezig om te proberen iets wat u niet wil op allerlei manieren te voorkomen?

De heer **Schonis** (D66). Als u bedoelt dat ik met een juridische bril naar deze notitie heb gekeken, heeft u gelijk. Ik heb óók gezegd dat wij met betrekking tot alle projecten instemmen met de notitie, op twee na. Voor Brouwerseiland geldt

inderdaad een volstrekt juridisch argument. Naar ons oordeel kan daarvoor op dit moment geen rechtsgeldig bestemmingsplan worden vastgesteld.

De heer **Ruissen** (VVD). En u heeft alle andere projecten, vermeld in de notitie, op dezelfde manier getoetst?

De heer **Schonis** (D66). Dat klopt.

De heer **Faasse** (ZL). Stel nu eens dat de minister aanstaande maandag besluit om het Barro niet meer van toepassing te verklaren... Bent u dan wél voor het project Brouwerseiland?

De heer **Schonis** (D66). Dat is een als-dan-vraag, voorzitter, en die kan ik niet beantwoorden.

De heer **Faasse** (ZL). Daarmee maakt u zich er gemakkelijk van af. Uit uw betoog volgt dat u er dan wél voor zou moeten zijn. Als het door u aangevoerde argument wegvalt, zou u gewoon voor moeten zijn. Dat is een logische aanname.

De heer **Schonis** (D66). Het staat u vrij om elke aanname te doen die u wilt, maar op dit moment ligt die ontheffing er niet. De minister heeft duidelijk aangegeven dat ontheffing alleen wordt verleend wanneer het landelijke Kustpact is getekend. Dat is tot op heden niet gebeurd. Wellicht gebeurt het tegen het einde van deze maand en wellicht wordt daarna de ontheffing wél verleend, maar op dit moment geldt voor dit plan dat er sprake is van een juridisch gebrek. Daarom kan het ons inziens geen deel uitmaken van de notitie.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Is dat nou niet juist de reden waarom er een overgangsnotitie is toegevoegd, namelijk dat er projecten zijn waarover er nog onduidelijkheden zijn? Het gaat om een bijlage bij het concept voor de Kustvisie. Om daar nu dergelijke consequenties aan te verbinden, waardoor u vooruitloopt op eventuele wet- en regelgeving en u bestaande rechten niet respecteert... Daar kan ik mij totaal niet in vinden.

De heer **Schonis** (D66). Ik blijf het verbazingwekkend vinden, voorzitter, dat mensen denken dat er daadwerkelijk "bestaande rechten" zijn op het moment dat er sprake is van een ontwerp-bestemmingsplan. Dan heeft men nog helemaal niets, geen recht op planschade, geen recht op een bouwvergunning, geen recht op wat dan ook. Daarvoor hebben wij in de Wet ruimtelijke ordening een heel zorgvuldige procedure. Nogmaals, dit project kan op dit moment niet rechtsgeldig in een bestemmingsplan landen.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. U heeft wat dat betreft ongetwijfeld gelijk --ik ben niet juridisch onderlegd-- maar er zijn lopende projecten en er zijn afspraken. Mijns inziens geldt daarvoor overgangsbeleid.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Het is jammer dat de heer Schonis niet aanwezig was bij de bijeenkomst van de ZMF, gehouden op 2 februari. Immers, bij die gelegenheid is de discussie over de juridische aspecten van het project Brouwerseiland uitvoerig gevoerd. Deskundigen van de ZMF hebben hierover een andere opinie dan de heer Schonis. Ik stel vast dat hierover verschillend wordt gedacht.

De heer Schonis stelt voor om het project Brouwerseiland te schrappen. Ik vraag mij af wat hierbij zijn oogmerk is. Een bestemmingsplan is ter inzage gelegd en burgers hebben ingesproken. Die procedure gaat door en wellicht neemt de staatssecretaris op enig moment een besluit. Hoe stelt de heer Schonis zich het vervolg van dit traject voor?

De heer **Schonis** (D66). Zoveel juristen, zoveel meningen... Dat een jurist een andere mening heeft, komt wel vaker voor. Mijn mening heb ik zojuist kenbaar gemaakt, en daar blijf ik bij.

Hoe de procedure verder verloopt... Volgens mij staat duidelijk in de Notitie Overgangsbeleid dat er een nieuwe situatie kan ontstaan, waarin er moet worden getoetst aan de kaders van de Kustvisie. Volgens mij is Brouwerseiland ook zo'n project dat daar met alle wil van de wereld niet in past.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Het is ook denkbaar dat de gemeente besluit om de procedure voort te zetten. Welke situatie ontstaat er dán?

De heer **Schonis** (D66). U doelt nu op de situatie waarin er ontheffing is verleend op het Barro? Als dat gebeurt, kan de procedure worden doorgezet, maar dan moet er mijns inziens worden gekeken naar het nieuwe beleid, en hopelijk is de Kustvisie daar dan een onderdeel van. Ik snap uw punt wel. Natuurlijk zou er altijd nog een plan uit kunnen rollen, maar de vraag is hoe dat er uitziet, gelet op de kaders van de Kustvisie.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Ik blijf er moeite mee houden dat u het feit dat er nu een concept-Kustvisie voorligt, gebruikt om kaders te stellen terwijl er geen sprake is van een verordening of wat dan ook. Dit concept is bedoeld als onderdeel van een later vast te stellen Omgevingsplan.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter, wij dienen, samen met de fracties van GroenLinks, SP en 50-Plus, met betrekking tot Brouwerseiland een motie

in met de strekking dat dit project uit categorie 2 wordt gehaald.

Mevrouw Rijksen, ik ben het helemaal met u eens. De Kustvisie is nog slechts een onderhandelingsresultaat, en dat resultaat moet wat ons betreft zo snel mogelijk worden vertaald in beleid. Dat gaat hoe dan ook gebeuren. De gedeputeerde heeft toegezegd dat dit het volgende jaar, bij de integrale herziening van het Omgevingsplan, wordt opgenomen. Dan is het een bouwsteen; het wordt meegewogen. Als je iets weegt, is het maar de vraag hoeveel daarvan landt in de nieuwe omgevingsvisie.

Omdat iedereen het met de nu voorliggende Kustvisie eens is, staat er wat D66 betreft niets meer in de weg om de Verordening ruimte en het Omgevingsplan zo snel mogelijk aan te vullen met de Kustvisie. Ook daarvoor hebben wij, samen met de fracties van 50-Plus, GroenLinks en de SP, een motie opgesteld. Wij roepen daarmee het college op om zo snel mogelijk te komen met een herziening van de genoemde verordening en met een voorbereidingsbesluit, een soort voorbereidende bescherming. Wij zijn het er met mekaar over eens dat de Kustvisie moet worden uitgevoerd. Welnu, dan staat er niets aan in de weg om, vooruitlopend op de integrale herziening van het volgende jaar, alvast overeenkomstig die visie te handelen. Volgens mij, voorzitter, is dát de essentie van een betrouwbare overheid en houden wij op deze manier onze kust mooi.

De **voorzitter**. Door de leden Schonis, Willemse, Temmink en Tuinder zijn de volgende drie moties ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 10 februari 2017;

constaterende dat:

- in het voorliggende voorstel betreffende de Zeeuwse Kustvisie een Notitie Overgangsbeleid is opgenomen;
- in deze notitie in bijlage 1 een lijst met projecten is opgenomen, waarop het project Zeeuwse Lagune is aangemerkt als een project behorende tot categorie 4: tijdelijke categorie;

overwegende dat:

- het project Zeeuwse Lagune niet past binnen de kaders van de Zeeuwse Kustvisie, maar dat via de Notitie Overgangsbeleid voor dit project een uitzondering wordt gemaakt;
- het kennelijk de bedoeling was om eerst de stemming in de gemeenteraad van Noord Beveland op 8 december 2016 af te wachten, alvorens over dit project een definitief standpunt in te nemen;

- er veel maatschappelijke weerstand bestaat tegen het project Zeeuwse Lagune;
- de gemeenteraad van Noord Beveland op 8 december 2016 unaniem tegen een raadsvoorstel heeft gestemd om de planologische procedure voor dit project op te starten;
- er hiermee geen behoefte meer bestaat aan het opnemen van dit project in een eigen categorie in de Notitie Overgangsbeleid;

besluiten het college van GS op te dragen om, alvorens tot ondertekening van de Zeeuwse Kustvisie over te gaan, categorie 4, met daarin het project Zeeuwse Lagune, te schrappen van de lijst in de bijlage, behorend bij de Notitie Overgangsbeleid;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 5.

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 10 februari 2017;

constaterende dat:

- bij het voorliggende voorstel betreffende de Zeeuwse Kustvisie een Notitie Overgangsbeleid is opgenomen;
- in deze notitie in bijlage 1 een lijst met projecten is opgenomen, waarop het project Brouwerseiland is aangemerkt als een project behorende bij categorie 2 (pijplijnproject), ofwel een project waarvoor vóór 1 juli 2016 een (voor)ontwerp-bestemmingsplan in procedure is gebracht;

overwegende dat:

- het project Brouwerseiland niet past binnen de kaders van de Zeeuwse Kustvisie, maar dat via de Notitie Overgangsbeleid voor dit project een uitzondering wordt gemaakt via het principe "we agree to disagree";
- er veel maatschappelijke weerstand is tegen het project Brouwerseiland, die breed wordt gedragen door recreatieondernemers, natuurorganisaties en andere belanghebbende partijen;
- hoewel een ontwerp-bestemmingsplan, dat de realisatie van Brouwerseiland mogelijk moet maken, in procedure is gebracht, dat plan tot op heden niet rechtsgeldig kan worden vastgesteld vanwege het ontbreken van de benodigde ontheffing op grond van het Barro van de minister van Infrastructuur en Milieu;
- er hiermee geen sprake kan zijn van een project als bedoeld in categorie 2 van de Notitie Overgangsbeleid;

besluiten het college van GS op te dragen om, alvorens tot ondertekening van de Zeeuwse

Kustvisie over te gaan, project Brouwerseiland te schrappen van de lijst met pijplijnprojecten, behorende bij de Notitie Overgangsbeleid;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 6.

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 10 februari 2017;

constaterende dat:

- de Zeeuwse Kustvisie is bedoeld als een belangrijke bouwsteen voor het toekomstige omgevingsbeleid van de provincie Zeeland;*
- de vertaling van de Zeeuwse Kustvisie naar het nieuwe Omgevingsplan Zeeland en de daarbij behorende verordening pas uiterlijk op 1 januari 2019 is voorzien;*

overwegende dat:

- de Zeeuwse Kustvisie een gezamenlijke visie is van de betrokken partijen: provincie, waterschap, gemeenten, natuurorganisaties en vertegenwoordigers uit de recreatie;*
- alle partijen het eens zijn over de toetsingskaders, zoals opgenomen in de Zeeuwse Kustvisie voor het ontwikkelen van nieuwe projecten in de kustzone;*
- het daarom niet noodzakelijk is om te wachten tot uiterlijk 1 januari 2019 om deze kaders juridische werking te laten krijgen via het provinciale omgevingsbeleid;*

besluiten het college van GS op te dragen om, na ondertekening van de Zeeuwse Kustvisie, aan Provinciale Staten vóór 1 juli 2017 een startnotitie voor te leggen om de Zeeuwse Kustvisie te vertalen in de Provinciale ruimtelijke verordening Zeeland (PRVZ);

- gelijktijdig daarmee een voorbereidingsbesluit voor te leggen als bedoeld in het zevende lid van artikel 4.1 van de Wet ruimtelijke ordening, om de nieuwe toetsingskaders juridisch te kunnen laten doorwerken, vooruitlopend op het nieuwe provinciale omgevingsbeleid;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 7.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter, ik vraag mij af wat nu precies de bedoeling is van motie nr. 7. Betreft dit categorie 3 van het overgangsbeleid, of ook categorie 2?

De heer **Schonis** (D66). De Kustvisie bestaat uit twee delen, de inhoudelijke visie en de notitie met

projecten. Al die projecten, categorieën 1 t/m 4, zullen dan deel uitmaken van de verordening.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter, de heer Schonis stelt voortdurend dat de Kustvisie wordt gedragen door alle betrokkenen, maar nu wil zijn fractie wijzigingen aanbrengen. Heeft de D66-fractie een en ander teruggeskoppeld met alle betrokkenen om na te gaan of zij ook die wijzigingen kunnen dragen? Verder wijs ik erop dat hiermee het investeringsklimaat voor ondernemers zeer onzeker wordt gemaakt. Als je halverwege het spel voorstelt om de spelregels te wijzigen, zouden investeerders zich wel eens terughoudend kunnen opstellen.

De heer **Schonis** (D66). Waar het gaat om de Zeeuwse Lagune en Brouwerseiland kan men zeggen dat iemand, een ondernemer, risico heeft gelopen in verband met een bepaald ruimtelijk project. Er zijn legio ruimtelijke projecten in de provincie en ver daarbuiten die niet altijd van de grond komen. De heer Faasse zal dat beamen, werkzaam in dat segment. Wij behoeven toch niet aan alles mee te doen? Ik denk niet, voorzitter, dat wij op deze manier een onzeker investeringsklimaat bewerkstelligen.

Wij hebben deze moties niet aan alle betrokken partijen voorgelegd. Wij hebben gekozen voor de motie als vorm, met opdrachten aan de gedeputeerde om een en ander in te brengen bij de verdere onderhandelingen over de Kustvisie. De heer Babijn zou gelijk hebben gehad wanneer wij met amendementen zouden zijn gekomen. Dan zouden wij inderdaad onjuist bezig zijn want dan hadden wij onze wil door willen drukken in het stuk. Dat doen wij nadrukkelijk niet. Wij laten ruimte voor de gedeputeerde.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Wij hebben het nu over een concept-visie en de heer Schonis doet alsof er aan het einde van deze bijeenkomst geen sprake meer is van een concept, maar een visie wordt vastgesteld. Ik onderstreep dat wij in deze vergadering niets vaststellen.

De heer **Schonis** (D66). U heeft in mijn woorden iets gehoord dat ik niet heb gezegd. Inderdaad stellen wij nu niets vast. Wij geven opdrachten mee aan de gedeputeerde, met de vraag om verder te onderhandelen. Inderdaad, op enig moment dit jaar zal de Kustvisie worden ondertekend en met onze motie nr. 7 proberen wij de inhoud daarvan zo snel mogelijk in juridische kaders vertaald te krijgen.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Ik ben zojuist "aan mijn haren" bij deze discussie getrokken... Ik constateer dat de heer Schonis nogal gemakkelijk omgaat met het ondernemersrisico. Hij stelt dat ondernemers nu eenmaal risico's lopen, maar ik

wijs erop dat met betrekking tot deze twee projecten, de Zeeuwse Lagune en Brouwerseiland, ondernemers jarenlang aan het lijntje gehouden zijn, door diverse overheden. Is hij niet van mening dat er --nadat de overheid veel onderzoek heeft gevraagd, regels heeft opgeworpen enz.-- sprake is van een te honoreren verwachting bij ontwikkelaars?

De heer **Schonis** (D66). Mijnheer Faasse, ik ken u niet als iemand die alleen in het verleden leeft. Inderdaad zou het zo moeten zijn dat een ontwikkelaar op een gegeven moment mag rekenen op een betrouwbare overheid, in de zin van: we gaan met elkaar een bepaald proces in, en daar rolt uiteindelijk een bepaald plan uit dat maatschappelijk wordt gedragen. Welnu, tegen deze twee zeer grote projecten bestaat er een ontzettend grote maatschappelijk weerstand. De internetpetitie heeft duizenden handtekeningen opgeleverd en de gemeenteraad van Noord Beveland heeft het desbetreffende raadsvoorstel unaniem verworpen. U kunt dan toch niet, als betrouwbare overheid, zeggen dat halverwege de rit een project wordt toegevoegd voor de zoveelste ronde? Inderdaad houdt u dan iemand aan het lijntje. Als wij nu zeggen dat wij dit van de lijst afhalen en nu aangeven wat de nieuwe kaders zijn, als gevolg van de Kustvisie, dan zijn wij zuiver en betrouwbaar bezig.

De heer **Faasse** (ZL). In de gemeenteraad van Noord Beveland ging het vooral om wensen en bedenkingen met betrekking tot de anterieure overeenkomst die het college van B&W wilde gaan sluiten. Het is niet gezegd dat daarmee voor de ontwikkeling van de hotspot aan de Veerse Gatdam niets meer zou kunnen.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Het beleid met betrekking tot de verblijfsrecreatie in Zeeland is aan herijking toe. Dat besef leeft breed in de Zeeuwse samenleving, maar zo'n besef houdt niet vanzelfsprekend in dat iedereen het eens is of wordt. Het is de verdienste van de concept-Kustvisie die nu voorligt, dat in die kakofonie van geluiden, maatschappelijke beroering en gepolariseerde posities --ik doel op de afgelopen twee jaar-- één koers is uitgezet voor de kust- en strandbouwing in Zeeland. De PvdA-fractie wil dan ook graag haar waardering uitspreken voor dat resultaat.

In dit concept worden de belangen van economie en werkgelegenheid in balans gebracht met die van natuur en landschap. Nieuwe recreatieve ontwikkelingen worden gekoppeld aan herstructurering en sanering van verouderde recreatiecomplexen zonder toekomst. Daarmee zijn belangrijke wensen van de PvdA-fractie, verwoord

bij het begin van deze collegeperiode, in vervulling gegaan.

Voorzitter. Bij de behandeling in de commissie Ruimte heeft mijn fractie meer aandacht gevraagd voor de factor "mens" in de Kustvisie, en dat pleidooi herhaal ik nu graag. Allereerst noem ik het onderwerp leefbaarheid in de badplaatsen. Onze fractie is de afgelopen weken over dit onderwerp van verschillende kanten benaderd door bezorgde burgers. Ook op de avond van de ZMF was dit een belangrijk issue. Dit onderwerp gaat, naast de provincie, vooral ook de gemeenten aan, en de Kustvisie is een integrale visie, niet alleen voor de provincie maar ook voor de kustgemeenten. De leefbaarheid in de badplaatsen moet ons inziens dus onderdeel zijn van zo'n visie. Is de gedeputeerde bereid om in de definitief vast te stellen visie en in het traject na vaststelling dit aspect nader uit te werken?

Wij vragen hierbij met name aandacht voor het element ruimtelijke kwaliteit dat nu in de Kustvisie, in het ontwikkelkader voor de badplaatsen, opvallend wordt uitgesloten. En dat, voorzitter, terwijl juist ook ruimtelijke kwaliteit een belangrijke factor is voor zowel leefbaarheid als economische vitaliteit. Is de gedeputeerde bereid, deze factor alsnog aan het ontwikkelkader, pag. 14, toe te voegen?

Een volgend belangrijk onderwerp dat aan de factor "mens" is gerelateerd, betreft de vraag hoe burgers bij projecten en besluitvorming kunnen worden betrokken. Het aanscherpen van ruimtelijke kaders en het organiseren van traditionele inspraak zijn wat mijn fractie betreft niet voldoende. Er moet ons inziens worden gezocht naar méér mogelijkheden voor burgerparticipatie, niet alleen op provinciaal niveau, maar juist ook bij gemeenten en waterschap.

Verder meent mijn fractie dat er lessen moeten worden getrokken uit de trage en ingewikkelde procesgang van de grote projecten die de afgelopen jaren aan de orde zijn geweest, en het rumoer dat daarmee gepaard ging. Hoe moeten overheden acteren om burgers de mogelijkheid te geven tot participatie, en tegelijkertijd ondernemers de duidelijkheid en zekerheden te geven waarop zij recht hebben? Deze vraag moet in de aanloop naar het Omgevingsplan 2018-2024 worden beantwoord. Tegen die achtergrond dienen wij, samen met de fractie van GroenLinks, een motie in waarmee het college wordt gevraagd om deze zaken, samen met partners, in de op te richten stuurgroep uit te werken.

Voorzitter. Laat duidelijk zijn dat de PvdA, in Provinciale Staten én de gemeenteraad van Schouwen-Duiveland, tegen de ontwikkeling van Brouwerseiland is. De vraag is echter wie hierover moet beslissen. Er is een bestemmingsplan ter inzage gelegd en veel burgers en belangengroepen

hebben de moeite genomen om daarop een zienswijze in te dienen. Deze procedure verdient het afgewikkeld te worden.

Waar het gaat om het project Zeeuwse Lagune heeft de gemeenteraad van Noord-Beveland het plan voor de aanleg van een schiereiland met recreatiewoningen langs de Veerse Dam, verworpen. Voorzitter. Daarmee is in onze ogen het project Zeeuwse Lagune van de baan. Wat dit betreft kunnen wij de interpretatie van de D66-fractie op zich wel volgen, maar de vraag rijst of er, als gevolg hiervan, helemaal niets meer mogelijk is op de Veerse Dam. Deze vraag is van belang in het licht van de voorgeschiedenis waarnaar door de VVD-fractie is verwezen. Welnu, wat mijn fractie betreft is er geen ruimte voor een grootschalig project van het kaliber hoteltoeren of schiereiland. De vraag of een kleinschaliger project mogelijk en wenselijk is, moet ons inziens in eerste instantie worden beantwoord door de gemeente Noord-Beveland. Daarbij zal zij het gesprek moeten aangaan met de partners die betrokken zijn geweest bij de samenwerkingsovereenkomst 2010-2011.

De heer **Schonis** (D66). Bent u het met ons eens dat wij categorie 4 niet meer nodig hebben? Gaat u onze motie daarover steunen?

De heer **Van Haperen** (PvdA). Het liefst zou het mij zijn, voorzitter, wanneer er met betrekking tot de Zeeuwse Lagune helemaal geen moties zouden zijn en dat op de een of andere manier, aan de hand van een toezegging van de gedeputeerde, zou worden nagegaan welke mogelijkheden er zijn voor een kleinschalig project op de Veerse Dam. Zowel de aangekondigde motie van de VVD-fractie als de motie van de D66-fractie zou wat ons betreft niet in stemming moeten worden gebracht. Stelt men mij de vraag of er geen categorie 4 meer is, dan is mijn antwoord: ja.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. De heer Van Haperen zegt óók dat er nog wel wat mogelijk moet zijn. Dat vind ik een tamelijk cruciale uitspraak.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Er is een voorgeschiedenis. In 2010/2011 hebben verschillende partijen verklaard dat er mogelijkheden waren voor een project op de Veerse Dam. Wél moet worden vastgesteld dat het toen ging om een project van een totaal andere schaal dan de twee laatste projecten die wij hebben gezien: de hoteltoeren en het schiereiland. Er is wat mogelijk, inderdaad, maar in eerste instantie moet de gemeente Noord-Beveland terug naar de partners bij de intentieovereenkomst van 2010/2011. Vervolgens moet er worden gekeken naar het toetsingskader van de gemeente Noord-

Beveland zelf, terwijl er een antwoord moet komen op de vraag: kunnen wij om de Kustvisie heen, zoals die er nu ligt? Immers, er is sinds 2011 té veel gebeurd om nu te kunnen zeggen: er moet maar een pijplijnproject-Veerse Dam zijn. Voorzitter. Ik vraag de gedeputeerde om op deze condities te reageren. Ik hoop dat het, met inachtneming van deze voorwaarden, mogelijk is om tot een standpunt van de Staten te komen, waarvoor geen moties nodig zijn maar waarover binnen de Staten wél consensus bestaat.

Het college van B&W van Vlissingen heeft tot ons genoeg een streep gezet door de grootschalige verblijfsrecreatieplannen voor het Nollebos. Wellicht zijn er mogelijkheden voor nieuwe plannen, maar de vraag of daar ruimte voor is, dient in eerste instantie te worden beantwoord door de gemeenteraad van Vlissingen.

De **voorzitter**. Door de leden Van Haperen en Temmink is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 10 februari 2017;

kennisgenomen hebbende van:

- de concept-Kustvisie als bouwsteen voor het Omgevingsplan 2018-2024 en het daarbij behorende concept-overgangsbeleid;
- het voornemen tot het instellen van een Zeeuwse Stuurgroep Kust;

overwegende dat:

- de verblijfsrecreatie en de daarbij behorende bebouwing van groot belang is voor de ruimtelijke kwaliteit, de leefbaarheid en de economische vitaliteit van Zeeland;
- de (mogelijke) ontwikkeling van verblijfsrecreatieve bebouwing langs de kust in de afgelopen vijf jaar tot veel discussie en maatschappelijke onrust heeft geleid;
- herijking van het beleid inzake de ontwikkeling van de verblijfsrecreatie in Zeeland om meerdere redenen noodzakelijk is;
- de betrokkenheid van burgers en maatschappelijk draagvlak van groot belang zijn voor de ontwikkeling van de verblijfsrecreatie in Zeeland;
- het in de huidige tijd gewenst is burgers actief te betrekken bij de realisatie van grote maatschappelijke opgaven;

spreken als hun mening uit dat:

- de concept-Kustvisie goede uitgangspunten formuleert voor de herijking van de verblijfsrecreatieve ontwikkeling van de kustzone;
- lessen getrokken moeten worden uit de procesgang in de afgelopen jaren van grote

verblijfsrecreatieve projecten en de daarmee samenhangende maatschappelijke discussie; - gezocht moet worden naar mogelijkheden om burgers actief te betrekken bij toekomstige projecten;

*dragen GS op om samen met partijen in de op te richten Stuurgroep Kust:
- de mogelijkheden tot burgerparticipatie bij de diverse onderdelen van het actieprogramma van de concept-Kustvisie (hoofdstuk 4) te onderzoeken en zo mogelijk te effectueren;
- terug te kijken op de procesgang van grote verblijfsrecreatieve projecten van de afgelopen jaren en de uitkomst hiervan te gebruiken voor een optimalisatie van de procesgang bij de ontwikkeling en herstructurering, zoals voorzien in de concept-Kustvisie;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 8.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Met het maken van het voorliggende concept voor de Zeeuwse Kustvisie is goed werk verricht. De hierbij betrokken partijen, waterschap, kustgemeenten, provincie, natuurorganisaties en recreatiesector, verdienen dubbel en dwars onze complimenten voor hun inzet en bijdragen, waarvan dit stuk het resultaat is. Door middel van effectief teamspel en samenwerking is deze conceptvisie tot stand gebracht. Wij horen dat in het land Zeeland wat dit betreft wordt gezien als een voorbeeld dat navolging verdient.

De Kustvisie gaat over de vraag: hoe kunnen de identiteit, de kwaliteit en de aantrekkingskracht van de Zeeuwse kust worden versterkt? Voorzitter. Bij het beantwoorden van deze vraag in de visie, wordt aangesloten bij de bestaande kernkwaliteiten van de Zeeuwse kust: de bestaande samenhang van strand, duinen en badplaatsen; de natuurgebieden met hun bijzondere, karakteristieke waarden; het Zeeuwse agrarische achterland. Zeeland moet wat ons betreft een sterke aantrekkingskracht blijven uitoefenen op toeristen, voor wie dan ook natuurlijk de nodige kwalitatief hoogstaande verblijfsvoorzieningen aanwezig moeten zijn.

Voorzitter. De Zeeuwse kust is een topregio die wij graag willen behouden en versterken. Daarvoor is een visie nodig om duidelijk te maken hoe de gebiedsruimte wordt ingedeeld, wat waar mogelijk is en wat gewenst is. Waar kunnen voorzieningen, waaronder verblijfsvoorzieningen, worden gerealiseerd, en waar niet? De Kustvisie doet daar op basis van analyses en overwegingen uitspraken over.

De Zeeuwse kust, voorzitter, zal niet volgebouwd worden. Hierover is veel ongerustheid te horen geweest, maar bij mijn fractie is die er nooit zo geweest. Immers, er waren altijd al dusdanige wettelijke beperkingen en ook fysieke omstandigheden, dat een volgebouwde kust gewoonweg onmogelijk was. Echter, ook de Kustvisie laat zien dat de kust niet volgebouwd wordt. Het stuk straalt balans uit en er is ruimte voor ontwikkeling, zowel in kwantiteit als in kwaliteit. Die ruimte is nodig voor het realiseren van de ambities: versterking van de identiteit, de kwaliteit en de aantrekkingskracht van de Zeeuwse kust.

Voorzitter, mijn fractie vindt dat deze visie een bouwsteen mag zijn voor het beleid van de Zeeuwse overheden. Voor ons, als provincie, komt dat beleid tot uitdrukking in het volgende Omgevingsplan en voor de gemeenten in de bestemmingsplannen. Wij gaan er daarbij van uit dat de overheid haar volledige bevoegdheden houdt waar het gaat om de ruimtelijke invulling en de kaderstelling. Ik vraag het college of deze aanname juist is.

De Kustvisie komt tot stand in een tijd waarin tal van lopende projecten bekend zijn. Daarop wordt ingegaan in de Notitie Overgangsbeleid. De wijze waarop met lopende projecten wordt omgegaan, moet volgens mijn fractie gebaseerd zijn op bestuurlijke betrouwbaarheid. Wij vinden dat daarvoor ingestaan moet worden. Dit doet zich bijvoorbeeld gelden bij de Zeeuwse Lagune, bij de Veerse Dam. In de eerste jaren van deze eeuw vonden overheden en maatschappelijke organisaties dat een herinrichting van het gebied Veerse Dam nodig was. Onderdeel daarvan was de verplaatsing van het bedrijf "Vrouwe in den polder", van het grondgebied van de gemeente Veere naar dat van de gemeente Noord-Beveland. Vanaf de beginjaren-2000 heeft zich hier een geschiedenis ontwikkeld met de overheid als aanjager, waarin overleg werd gevoerd met allerlei partijen, visies werden opgesteld, plannen werden gemaakt en tot afspraken werd gekomen. Ik verwijs naar de gebiedsvisie-Veerse Meer van 2004 en naar de intentie-overeenkomst-2011, ondertekend door "Vrouwe in den polder", Zeeuwse Lagune BV en de gemeenten Veere en Noord-Beveland.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Bent u het met mijn fractie eens dat de schaal van het project waar toen over gesproken werd, van een totaal andere orde was dan die van de plannen die wij de laatste jaren hebben gezien?

De heer **Ruissen** (VVD). Dat mag zo zijn, voorzitter, maar er is jarenlang gewerkt aan afspraken en aan plannen. Welke omvang die plannen ook hebben, het punt is dat dat gebeurd is.

Op grond daarvan werk ik toe naar een bepaalde conclusie.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Realiseert u zich dat daarmee het draagvlak dat bestond ten tijde van de samenwerkingsovereenkomst, weg is geslagen en dat dat alleen terugkomt als men bereid is om te praten over een type project dat van een andere schaal is dan datgene wat wij de afgelopen jaren hebben gezien?

De heer **Ruissen** (VVD). Dat zou kunnen. U kunt daarin gelijk hebben, maar je moet dan wél de mogelijkheid bieden om dat te laten gebeuren. Daar gaat het mijns inziens vooral om.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter, in 2010 heeft de ontwikkelaar een groot plan gepresenteerd dat toen op vrijwel volledige instemming kon rekenen van de gemeenteraad van Noord-Beveland. Dat plan zou vergeleken kunnen worden met Mont St. Michel. Echter, die ontwikkelaar is onderuit gegaan met zijn 165 meter hoge toren. Dat had hij nooit moeten doen. Als hij dat beter had aangepakt, waren wij nu al aan de lunch toe geweest...

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Zojuist interrumpeerde de heer Ruissen mij met de opmerking dat de Kustvisie nu niet zomaar kan worden aangepast. Welnu, volgens mij voorziet de door hem nog in te dienen motie óók in een aanpassing, zij het de andere kant op. Hoe ziet hij dit nu?

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. De heer Schonis heeft voortdurend gezegd dat het allemaal zo duidelijk is. Hij doet heel stellig alsof de Kustvisie zo duidelijk is dat op grond daarvan alles kan worden getoetst, maar naar mijn idee ligt het wel wat ruimer.

De heer **Schonis** (D66). Nogmaals, ik ben benieuwd hoe u dit ziet.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Ik heb zojuist twee voorbeelden gegeven van plannen, afspraken enz. en ik voeg daaraan nog een derde voorbeeld toe. Ik wijs erop dat er ook een ruimtelijk toetsingskader Ontwikkelingslocatie Veerse Dam is vastgesteld door de gemeenteraad van Noord-Beveland, in november 2014. Vervolgens zeg ik dat deze opsomming niet limitatief is. In de motie die wij straks zullen indienen, worden nog veel meer voorbeelden van gemaakte afspraken vermeld. De overheden, de provincie en de gemeenten, zijn daarbij steeds partij geweest.

Daarom, voorzitter, is mijn fractie van mening dat het mogelijk moet blijven dat er bij de Veerse Dam een economisch exploiteerbaar project

ontwikkeld wordt. Ik meen dat ik hiermee heb gereageerd op de vraag van de heer Van Haperen. Wij denken dat dit zeker kan, zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de kernkwaliteiten van de Zeeuwse kust, én met behoud van het zicht op Veere vanaf de Veerse Dam.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Ik hoor de heer Ruissen nu als eerste de economische haalbaarheid noemen. Een begrip als "landschappelijke inpassing" komt in de in te dienen motie niet voor, en de heer Ruissen noemt het nu ook heel terloops. Waarom stelt de VVD-fractie bij het beoordelen van de mogelijkheden voor een project de economische haalbaarheid op de eerste plaats?

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Wij spreken over een project dat in economische zin exploiteerbaar moet zijn omdat, wanneer er gesproken zou moeten worden over een project dat dat níet is, we wel meteen kunnen ophouden. Die economische exploiteerbaarheid speelt een rol; de landschappelijke inpassing valt buiten het bestek. Het is logisch dat het goed inpasbaar gemaakt moet worden, maar ons punt is dat een project mogelijk zou moeten zijn op grond van de voorgeschiedenis. Dát is de kern van ons betoog.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Dan constateer ik, voorzitter, dat zich hier een principiële verschil van mening met de PvdA-fractie voordoet. Wat in de Kustvisie centraal staat, is juist de landschappelijke inpasbaarheid. Vervolgens gaat het erom dat economische mogelijkheden zo goed mogelijk worden benut. Als dat wordt omgedraaid, is er wat ons betreft sprake van een principiële verschil.

De heer **Ruissen** (VVD). Maar ik draai het niet om. Mijns inziens zijn wij het eens.

De heer **Schonis** (D66). De heer Ruissen is van oordeel dat ik alles simpel voorstel, maar ik zou zeggen: het is maar gewoon Nederlands, zo'n concept-Kustvisie. Op blz. 27, onderaan, wordt gesteld: "Het behoud van het open karakter rondom de Veerse Dam en de vrije blik op Veere zijn belangrijke uitgangspunten die gewaarborgd moeten blijven, waardoor nieuwe bebouwing op de dam niet mogelijk is.". Mijnheer Ruissen, dit is de tekst van de Kustvisie die nota bene uw eigen gedeputeerde, samen met alle andere partijen, overeen is gekomen. U valt mij op onbetrouwbaarheid aan terwijl u nu met een motie komt in de zin van: daar moet toch nog wat kunnen. Ik vind het verbijsterend, voorzitter, dat de VVD-fractie op deze manier een zwaai maakt.

De heer **Ruissen** (VVD). Ik had, toen u zojuist het woord voerde, al het vermoeden dat dát de passage in de Kustvisie was waarop u zich zou beroepen. U gaf toen overigens --ik vond het opvallend-- toen niet dit antwoord. Dat doet u nu.

De heer **Schonis** (D66). Ik heb u gespaard!

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter, wanneer er in dat gebied iets mogelijk blijkt te zijn en wanneer dat ook gerealiseerd wordt, wordt daarmee deze passage geen geweld aangedaan. Het is natuurlijk onzin om te zeggen dat er daar geen enkele plek zou zijn waar de vrije blik op Veere niet in het geding zou zijn. De zinsnede waarin wordt gesteld dat het vrije zicht op Veere behouden moet blijven, sluit niet uit dat er op een bepaalde plek in dat gebied iets beschikbaar wordt gesteld.

De **voorzitter**. Door de leden Ruissen, Bosch, Babijn en De Visser is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 10 februari 2017;

kennisgenomen hebbende van:

- de conceptversies d.d. 14 december 2016 van de Zeeuwse Kustvisie en de Notitie Overgangsbeleid in relatie tot de Zeeuwse Kustvisie;
- het door GS bij brief van 31 januari 2017 toegezonden Overzicht relevante feiten ontwikkeling Veerse Dam;
- het door de initiatiefnemer van de Zeeuwse Lagune bij brief van 3 februari 2017 toegezonden Historisch overzicht planvorming Zeeuwse Lagune" d.d. 31 januari 2017;

overwegende dat:

- de ontwikkeling/herinrichting van de Veerse Dam een lange voorgeschiedenis kent, waar behalve de hieronder te noemen overheden, via de stuurgroep, ook organisaties als Staatsbosbeheer en de ZMF bij betrokken waren;
- op 10 december 2004 de gebiedsvisie Rondom het Veerse Meer en de Streekplanuitwerking en herziening door Provinciale Staten zijn vastgesteld en vervolgens op basis van deze gebiedsvisie een deelvisie voor de Veerse Dam tot stand is gekomen, met daarin onder andere opgenomen uitgangspunten voor een luxe restaurant met een bijzonder hotel door de verplaatsing met uitbouw van het bestaande restaurant op de dam aan de zijde van de gemeente Veere;
- op 30 juni 2006 door Provinciale Staten het Omgevingsplan Zeeland is vastgesteld en dat de Veerse Dam daarin is opgenomen als

gebiedsgericht project, waarbij wordt ingezet op het vergroten van de recreatieve aantrekkingskracht door de ontwikkeling van een exclusieve hotel-restaurantaccommodatie aan de Noord-Bevelandse zijde, bestaande uit een hoofdgebouw met restaurant en hotelkamers op het water;

- op 17 februari 2010 een samenwerkingsovereenkomst is ondertekend met betrekking tot de ontwikkeling en realisatie van het project "Veerse Dam", een deelproject van de herontwikkeling "Rondom het Veerse Meer", door de provincie Zeeland, de gemeente Veerde, de gemeente Noord-Beveland, Rijkswaterstaat Zeeland en Waterschap Zeeuwse Eilanden;
- op 6 januari 2011 een intentieovereenkomst is ondertekend door "Vrouwe in den Polder V.O.F.", Zeeuwse Lagune BV, de gemeente Veere en de gemeente Noord Beveland, waarin onder meer is opgenomen dat "partijen streven naar het tot stand brengen van een samenwerkingsovereenkomst met betrekking tot de realisatie van een project Zeeuwse Lagune, bestaande uit een hotel, restaurant, wellnessvoorziening c.a. enz.;
- binnen het op 26 september 2012 door Provinciale Staten vastgestelde Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 en de Verordening Ruimte de provincie Zeeland, de Veerse Dam als hotspot is aangewezen met kansen voor een hotel en/of recreatiewoningen;

- op 27 november 2014 de gemeenteraad van Noord-Beveland het Ruimtelijk toetsingskader ontwikkelingslocatie Veerse Dam heeft vastgesteld voor de ontwikkeling in het Veerse Meer aan de Noord-Bevelandse zijde van de dam;

van mening dat, gelet op het vorenstaande, en met name ook de aspecten van behoorlijk bestuur en een betrouwbare overheid, een economisch haalbare planrealisatie Zeeuwse Lagune binnen de hiervoor genoemde kaders tot de mogelijkheden zou moeten blijven behoren;

dragen het college van GS op om:

- zich in te spannen hieraan, in goed overleg met de andere bij de Kustvisie betrokken partijen, invulling te geven via het handhaven van de status aparte in de Notitie Overgangsbeleid, tot uiterlijk het aflopen van het vigerende Omgevingsplan en de bijbehorende Verordening ruimte provincie Zeeland;
- deze motie ter kennis te brengen van de andere bij de Kustvisie betrokken partijen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 9.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Ik vraag mij af wat de meerwaarde is van deze motie, aangezien het project Zeeuwse Lagune al wordt genoemd in de Notitie Overgangsbeleid.

De heer **Ruissen** (VVD). Daarover kan men twijfelen, voorzitter, maar de discussie zoals die tot nu toe heeft plaatsgevonden, maakt duidelijk dat deze motie beslist zin heeft. Immers, daarmee wordt écht duidelijkheid geboden waar die duidelijkheid misschien achterwege zou kunnen blijven.

De heer **De Visser** (SGP). Voorzitter. Ik neem u mee naar een prachtige eik, midden in het bos, een schitterend stuk schepping. Vanuit deze boom is er een adembenemend uitzicht over een prachtig meer, met aan de horizon een idealistisch plekje. In deze boom heeft heer Specht al jarenlang een mooi hol. Het is een prima hol, waar veel andere vogels langskomen en heer Specht voor veel gezelligheid zorgt.

Heer Uil is heer en meester in het bos. Hij staat bekend als wijs, maar ook als wisselvallig. Heer Uil bepaalt alles in het bos en laat ieder jaar vele regels opstellen. Het bos is weer onderverdeeld in gebieden, met eigen families uilen die over die gebieden regeren. Het zijn uilenfamilies met elk een eigen karakter.

Het volk der spechten en ook andere vogels hebben het fraaie bos ontdekt en zeker aan de rand ervan zijn veel vogels grote nesten aan het ontwikkelen. Er passeren langs het bos veel trekvogels om daar korte of langere tijd te verblijven. Voor sommigen is het bos een tweede thuis, maar onder de oorspronkelijke vogels --het geldt zeker voor de linkse fluitier, de groene vink en de progressieve kiekendief-- is er steeds meer gekwetter en getjilp hoorbaar over de vele plannen die er zijn voor grote nesten aan de rand van het bos. Zeker de nesten van de spechten worden verfoeid en gezien als een bedreiging voor het bos.

Van hogeruilenhand is heer Uil bevolen om, samen met alle uilenfamilies, tot één gezamenlijke visie te komen, zodat het voor eens en altijd duidelijk is wat er mogelijk is aan de rand van het bos. Slimme uilen hebben een prachtig plan opgesteld met verschillende kleuren, voor elk stukje van de bosrand. Echter, de uilen zitten in hun maag met een aantal grote nesten waarmee enkele spechten al lange tijd bezig zijn. Al meer dan tien jaar geleden hebben de uilen besloten dat heer Specht beter van de ene eik naar een andere kan gaan, enkele meters verderop, maar wél op het grondgebied van een andere uilenfamilie. Dat zou beter zijn voor het bos, maar uilen en spechten liggen elkaar niet altijd zo goed, en ze veranderen ook nogal eens van gedachte.

Zo duurde het heel lang, voorzitter, voordat de plannen van heer Specht op één lijn lagen met de opvattingen van de uilen. Heer Specht bedacht eerst een meters hoog nest, vervolgens een nesteneiland en nog andere plannen, totdat er uiteindelijk kaders kwamen: heer Uil kwam met zijn visie. De uilenfamilie, op welks gebied de eik stond, keerde zich tegen de plannen van heer Specht. In de visie stond dat er geen grote nesten meer mochten aan de rand van het bos, afgezien van enkele plaatsen waarvoor eerder toestemming was gevraagd. Heer Specht zat met zijn poten in de veren.

Voorzitter. De moraal van dit verhaal is: wat doet de uil? Is hij wijs of is hij wisselvallig? Hoe dan ook, uit dit verhaal komt het standpunt van mijn fractie naar voren, zij het tussen de regels door. De Kustvisie kan onze goedkeuring wegdragen. Het is een helder stuk waarvoor wij de gedeputeerde en haar medewerkers bedanken. Wij zijn blij dat het gebleven is bij de Noordzeekust. Wat ons betreft had het proces nog wat beter kunnen verlopen wanneer wij wat eerder waren geïnformeerd over het grote geheel achter de visie en over de juridische status ervan. Verder constateren wij dat de rol van de Staten lang onduidelijk is gebleven.

Voorzitter. De motie die door de fractie van de VVD zal worden ingediend, wordt door ons mede-ingediend. Wat de motie van de PvdA-fractie betreft, menen ook wij dat burgerparticipatie zeer gewenst is, maar het is ook van belang dat er wordt gewerkt aan een goede beeldvorming van projecten. Door sommige partijen zijn situaties geschetst die een vertekend beeld geven van projecten.

Wij leggen de gedeputeerde nog enkele vragen voor. Wat is nu precies de juridische status van de Kustvisie? Wat is de juridische status van het overgangsbeleid? Moeten de Staten deze visie nu echt vaststellen? Wat is verder de rol van de Staten in dezen? In hoeverre is herontwikkeling in de toekomst mogelijk van recreatieparken die een kwaliteitsslag willen maken maar niet in een daarvoor geschikt gebied zijn gesitueerd? Wat gebeurt er nu met categorie 4?

Voorzitter. Wij wensen de gedeputeerde de kracht en de wijsheid van een uil toe bij het inbrengen van de input van de Staten bij het voltooien van deze visie.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Op Warmetruidendag bespreken wij hier de Kustvisie. Velen zullen bij "de kust" ándere associaties hebben dan een warme trui. Hoewel, dik ingepakt wandelen over het strand doe ook ik graag, op een winterse dag als vandaag.

Voorzitter, ik neem u mee naar het hoge noorden. Daar trekt het rendierenvolk langs de kusten van Noorwegen, Zweden, Finland en

Rusland. Waarom ik mijn bijdrage start met deze Samische stammen, zit 'm in de vlag van de Samen van Lapland. Die vlag staat mijns inziens symbool voor de Kustvisie, allereerst omdat die vlag gezamenlijk is ontworpen door 62 partners. Bovendien treft men op deze vlag de kleuren rood, groen en blauw aan, precies de kleuren die staan voor de onderdelen van de Kustvisie. Immers, de belangen van de recreatie, van de natuur en van de waterveiligheid vormen de pijlers waarop deze visie is gebaseerd.

De Kustvisie geeft over het algemeen duidelijk aan waar wat wel en waar wat niet mogelijk is aan ontwikkelingen. Wij complimenteren het college met de totstandkoming van dit concept. In grote lijnen kan mijn fractie meegaan met opzet en inhoud. De indeling in zones, van strand tot agrarisch achterland, maakt helder wat er wel en wat er niet mag in zo'n zone. Bij de uitwerking zal mijn fractie er scherp op toezien dat deze begrenzings, zowel qua terrein als qua ontwikkelmogelijkheden, worden nagekomen. Kan de provincie bij die uitwerking invloed uitoefenen op de ontwikkelingen binnen de Zeeuwse badplaatsen? Wij vragen ons af hoe het college hieraan paal en perk gaat stellen.

Voorzitter. Ik zoom in op twee projecten, genoemd in de Notitie Overgangsbeleid: de Zeeuwse Lagune en Brouwerseiland. Wij zijn hierover altijd duidelijk geweest: wij zagen, zien niets en zullen ook niets gaan zien in dergelijke projecten. Wij zullen dit standpunt blijven uitdragen, in de campagnetijd en ook daarna. Dat doen wij niet om populistisch over te komen; wij staan hierin echt niet alleen. Ik verwijs naar de brede steun voor petitie, naar de grote bereidheid om deel te nemen aan acties en naar de kenterende maatschappelijke opvatting over dergelijke grootschalige projecten waarbij ontwikkelaars zich ontpoppen als rupsjes-nooitgenoeg.

De heer **Faasse** (ZL). U doet het voorkomen alsof mensen met hun acties spontaan reageren op ontwikkelingen, maar ik constateer dat u --met de enorme creativiteit die u aan de dag hebt gelegd, bij het stellen van vragen, steeds weer op ontijdige momenten-- de zaken aan de orde stelt, waarmee u de maatschappelijke onrust tegen ontwikkelingen hebt geëntameerd. Ik herinner eraan dat tijdens de ZMF-bijeenkomst van november vorig jaar door die organisatie is gezegd: aan het project Brouwerseiland geven wij geen aandacht meer; wij willen dat niet tegenhouden. Niettemin heeft u vervolgens "vol op het orgel" gas gegeven. Steeds meer, onder andere met het stellen van vragen, heeft u ervoor gezorgd dat de maatschappelijke weerstand tegen dit project groeide. Voorzitter, GroenLinks doet net alsof zij de vertolker is van de

boodschap van inwoners, maar zij heeft die boodschap zelf ingezet.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Is "maatschappelijke weerstand" iets dat in uw ogen niet goed is, of zo?

De heer **Faasse** (ZL). Die weerstand is best goed, dat wil zeggen: als ze op de juiste argumenten is gestoeld.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Ik wil in het midden laten of het door onze partij komt, of door initiatieven van inwoners. In elk geval ben ik blij dat de heer Faasse constateert dat GroenLinks contacten heeft met de inwoners. Immers, het gaat erom dat wij, als politiek, niet alleen met onze achterban maar ook meer in het algemeen in contact zijn met burgers. In elk geval vinden wij het aantrekkelijk om op deze manier met burgers te overleggen en onze zienswijzen naar voren te brengen. Dat zullen wij blijven doen.

Voorzitter. Het is een goede zaak dat de Kustvisie en de genoemde notitie helderheid bieden door projecten in te delen in categorieën. Voor die in categorie 1 zijn al onomkeerbare besluiten genomen. Categorie 2 betreft de pijplijnprojecten die in een vergevorderd stadium verkeren. In categorie 3 zijn de overige projecten opgenomen; wat mijn fractie betreft kunnen die in de prullenbak.

En dan, voorzitter, is er nog categorie 4, speciaal ontworpen voor de Zeeuwse Lagune. Wat mijn fractie betreft wordt die categorie niet opgenomen in de definitieve versie van de Kustvisie. Immers, de gemeenteraad van Noord-Beveland heeft dat project op 8 december 2016 unaniem afgewezen. Pogingen van de VVD en de PVV, gedaan tijdens de laatste commissievergadering, om dit plan toch weer op de agenda te krijgen vanwege eerder gedane toezeggingen, wijzen wij pertinent af.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Het valt mij op dat de heer Temmink het heeft over "dat project". Wij hebben het niet over "dat project". "Dát project" is inderdaad weg.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter, ik wijzig mijn tekst. "dat project" vervang ik door: "een wellicht opnieuw voorgesteld project, in de lijn van"...

De heer **Ruissen** (VVD). Dat klinkt al wat beter...

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Twaalf jaar geleden zijn er inderdaad toezeggingen gedaan, maar daarbij ging het wél om de verplaatsing van een restaurant en een friettent, en niet over een nieuw vakantieresort. Daarom is mijn fractie mede-eigenaar van de motie die de fractie van D66 over dit onderwerp heeft ingediend. Wat ons betreft kan

categorie 4 verdwijnen. Ik ben het eens met degenen die stellen dat er wel iets kan gebeuren langs de Veerse Dam, zulks op grond van de voorgeschiedenis, maar dat moet dan wel heel kleinschalig zijn, duidelijk iets heel ander dan datgene wat men de afgelopen periode heeft gepresenteerd.

Over Brouwerseiland is al veel gezegd. Wij sluiten ons wat dit betreft aan bij de betogen van de fracties van D66 en de SP. Verder menen wij dat er meer helderheid moet worden geboden. Ik wijs erop dat de minister heeft besloten om geen ontheffing te verlenen op grond van het Barro. Dit feit maakt ons inziens duidelijk dat dit project niet de status van "pijplijnproject" behoort te krijgen. De belangrijkste criteria, behorend bij het overgangsbeleid, zijn heel duidelijk en alle partijen zijn het eens waar het gaat om de datum 1 juli 2016. Vóór die datum heeft de gemeente Schouwen-Duiveland geen besluiten genomen die beslissend zijn voor plaatsing in categorie 2.

Besluiten als gevolg van de Natuurbeschermingswet-1998 zijn pas eind 2016 genomen. Bovendien wordt betwist of die wet hier wel goed is toegepast, maar dat ter zijde; ik ben geen jurist. Besluiten over het ontwerp-bestemmingsplan staan voor later gepland. In april of mei komen zaken aan de orde in de raad van Schouwen-Duiveland, maar nog steeds niet álles want men wacht op een eventuele Barro-ontheffing. Voorzitter, daarom zijn wij mede-indiener van de desbetreffende motie van de fractie van D66.

Al eerder heeft mijn fractie gevraagd om een snelle vertaling van de Kustvisie in concreet beleid. Dat is mogelijk wanneer straks alle partijen akkoord gaan met de definitieve versie. Men hoeft hiermee werkelijk niet te wachten tot 2019. Dit is mogelijk door middel van een aanpassing van de bestaande verordening. Daarom is mijn fractie mede-indiener van de desbetreffende motie van de fractie van D66.

Voorzitter. Ik keer terug naar het nomadische volk van de Samen. De kracht van dit volk is dat men de krachten verenigt. Vertaald naar het onderwerp waarover wij nu spreken, komt het erop neer dat het van groot belang is dat er sprake blijft van een gezamenlijke inbreng bij de uitwerking van de Kustvisie, met álle partijen en vooral ook met de zekerheid dat onze burgers hier structureel bij betrokken worden. Wat vindt de gedeputeerde van de mede door ons ingediende motie van de fractie van de PvdA waarmee om die betrokkenheid wordt gevraagd?

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Aan deze discussie voeg ik het aspect "verplichte verhuur" toe, een aspect dat aan de orde is gekomen omdat men leegstand wil voorkomen. Hoe kan dit worden gehandhaafd? Zijn regels hierover niet gemakkelijk

te omzeilen, bijvoorbeeld met een verhuurcarrousel of een onrealistisch hoge huur: 10.000 euro per week voor een appartement? Als zoiets niet te handhaven is, is er dan geen sprake van een dode letter, terwijl dit wel een beperking kan opleveren voor mensen die een appartementencomplex willen exploiteren?

Immers, hiermee wordt een drempel opgeworpen voor kopers. Wij leven nu in een tijd waarin men zich afvraagt hoe op een veilige manier geld kan worden weggezet, waarbij al snel wordt gedacht aan grond en gebouwen. Als men ergens wil ontwikkelen, is ons oordeel dat er binnen bestaande kaders zo min mogelijk drempels moeten worden opgeworpen. Voorzitter, mijn fractie wil die verplichte verhuur schrappen.

Daarnaast noem ik de verplichte centrale exploitatie-verhuur. Wat is daarvan nu de meerwaarde? Waarom niet hier gewoon de vrije marktwerking toepassen? Als voorbeeld noem ik de kern Breskens in de gemeente Sluis, de Scheldeveste, waar het perfect verloopt. Daar hebben eigenaren meer armslag om te investeren in de kwaliteit van hun eigendommen, als gevolg waarvan het er een stuk beter bijstaat. Is het niet mogelijk om door middel van onderzoek na te gaan of het niet beter is om dit te schrappen? Als dit even in kaart wordt gebracht, kunnen wij er later iets van vinden.

Voorzitter. Tijdens het spel moet men de spelregels niet veranderen. Nogmaals, dat gaat ten koste van het investeringsklimaat. Niemand durft dan nog in Zeeland te investeren. Of men nu wel of niet kan instemmen met bepaalde pijplijnprojecten, dit belangrijke effect moet men in het achterhoofd houden.

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter. Voor ons ligt een visie die van groot belang is voor de toekomst van Zeeland, een visie die een antwoord moet geven op de vraag: hoe vol bouwen we Zeeland met recreatiewoningen, hoe beschermen we de kust? Het is een visie die moet worden omgezet in beleid. Dat beleid is gericht op het mooi en aantrekkelijk houden van Zeeland.

Als ik, als Zeeuw, deze conceptvisie lees, word ik écht blij. We leven in een mooie en unieke provincie. Alle facetten van de provincie worden belicht: een mooie woon- en recreatie-omgeving, veel natuurschoon en rust. Echter, er is ook sprake van gebrekkig OV voor eigen inwoners en recreanten. Verder geeft de Kustvisie een bijzondere functie aan het fietsvoetveer en maakt dit stuk duidelijk dat wij een leefomgeving kennen met veel uitdagingen.

Voorzitter, wij moeten op onze hoede blijven. Daarmee zegt mijn fractie niet dat álle ontwikkelingen in de kast of op slot moeten worden gezet. Neen, wij moeten ons gezonde verstand

blijven gebruiken, en niet de kip met de gouden eieren verkwanselen. In deze tijd zijn ontwikkelaars erg gretig. De rente is laag; spaargeld levert weinig rendement op; het investeringsklimaat is prima. Echter, voorzitter, snel geld maken is vaak niet de juiste wijze om verantwoord met je omgeving om te gaan.

De Kustvisie als voorloper op kustbeleid; voor het zover is houdt mijn fractie haar hart vast. Immers, nu al barst de discussie los. Welke projecten zijn pijplijnprojecten of worden als zodanig beschouwd? Gisteren nog kregen de leden van de Staten een email van de Zeeuwse Lagune over dat project, met daarin uitgebreid de geschiedenis ervan. Met andere woorden: men beschouwt de Zeeuwse Lagune als een pijplijnproject. Voorzitter, is dat wel zo? De bijgevoegde geschiedschrijving vermeldt dat de eerste verkennende plannen dateren van 10 december 2004, maar een feit blijft dat de gemeente Noord-Beveland tegen de overeenkomst met de Zeeuwse Lagune heeft gestemd. Dergelijke geluiden hoort men ook in verband met Brouwerseiland en het Nollebos. "Het zijn allemaal pijplijnprojecten", is al gauw de conclusie. Kontiki komt met hotelkamers op het strand van Westduin. We moeten voorkomen, voorzitter, dat wij doorschieten. Als je voor dergelijke zaken het groene licht geeft, waar is dan het einde?

Voorzitter, mijn fractie pleit voor een status quo. Wij begrijpen dat wij hiervoor niet bij iedereen de handen op elkaar krijgen, maar dit biedt wél de mogelijkheid om projecten nog eens tegen het licht te houden en om na te gaan of ze wel binnen de kaders van de Kustvisie passen. Bovendien is er de niet onbelangrijke vraag: hoe breed is het draagvlak bij de Zeeuwse bevolking?

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Wat bedoelt u met "status quo"? Houdt dit in dat er met alles wordt gestopt? Ook hier geldt dat stilstand geen vooruitgang is.

De heer **Willemse** (50-Plus). "Status quo" houdt hier handhaving van de bestaande situatie in. Op grond van de bestaande situatie kan worden bekeken of projecten aan het gestelde in de Kustvisie voldoen.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Maar wat doet u nu met de projecten die in de overgangsnotitie zijn vermeld? Moeten die allemaal worden gestopt?

De heer **Willemse** (50-Plus). Ik denk niet dat je met alle projecten moet stoppen. Sommige projecten kunnen in de kast --daarover kan nog eens worden nagedacht-- maar dat geldt niet voor alle projecten. Wij constateren dat er op dit moment sprake is van een zódanige toeloop van projecten die men als

pijplijnprojecten beschouwt, dat het noodzakelijk is om goed na te gaan wat nu écht een pijplijnproject is, en wat niet.

De heer **Ruissen** (VVD). Bent u het ermee eens dat er een overgangperiode is? Ik ben benieuwd naar uw standpunt over de Zeeuwse Lagune.

De heer **Willemse** (50-Plus). Ik heb al aangegeven dat men zegt dat dat een pijplijnproject is en de geschiedenis geeft aan dat hiermee al in 2004 is begonnen, maar toen was een en ander veel kleinschaliger dan de plannen die de laatste tijd voorbij zijn gekomen. Als een project zo sterk van karakter verandert, vind ik dat het opnieuw moet worden bekeken.

De heer **Ruissen** (VVD). Het is niet benoemd als pijplijnproject maar ingedeeld in categorie 4.

De heer **Willemse** (50-Plus). Dat klopt.

Voorzitter. In de ogen van mijn fractie moet voorts worden gezien wat een project bijdraagt aan de toeristische kwaliteit van Zeeland. Wat is de meerwaarde ervan? Ook wijs ik erop dat er nog alternatieven zijn, bijvoorbeeld in de vorm van renovatie van bestaande accommodaties.

Projecten zijn onderhevig aan trends. Port Zélande is min of meer een blauwdruk voor andere projecten en Brouwerseiland is een mini-uitvoering van Dubai. De vraag is of wij op deze weg verder moeten gaan. Mijn fractie stelt zich kritisch op tegenover deze ontwikkelingen en dient daarom, samen met de fracties van D66, SP en GroenLinks, drie moties in, namelijk over de Zeeuwse Lagune, Brouwerseiland en versnelde uitwerking van de Kustvisie.

De heer **De Visser** (SGP). Voorzitter, ik hoor nu iets over Dubai-achtige toestanden, maar dat is mijns inziens toch iets héél anders. De Zeeuwse Lagune heeft betrekking op een al bestaande plaat in het Veerse Meer. De structuur daarvan wordt precies aangehouden. Bij Dubai heeft men gewoon nieuw land gemaakt, in allerlei vormen. Ik zie absoluut geen overeenkomsten, zeker niet waar het gaat om de omvang.

De heer **Willemse** (50-Plus). Ik heb niet bedoeld op de Zeeuwse Lagune maar op Brouwerseiland, waarbij het wel degelijk gaat om kunstmatige, opgespoten eilanden. Vandaar de vergelijking met Dubai, even afgezien van de omvang.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Voorop kan worden gesteld dat wij hier allemaal van oordeel zijn dat wij zuinig moeten zijn op onze kust. Dat is altijd het beleid geweest, maar die zuinigheid heeft niettemin geleid tot steeds wisselende visies op wat

wel en wat niet kan. Een aantal jaren geleden werd het ineens mogelijk om strandslaaphuisjes neer te zetten. Dat werd toen gezien als een mooie toevoeging aan het Zeeuwse toeristische product, maar nu zeggen we dat het niet meer mag. Het ziet ernaar uit dat dit hier en daar wordt verboden.

Ik denk, voorzitter, dat er per plek naar de omstandigheden moet worden gekeken. Op de ene plek is een bepaalde ontwikkeling wel mogelijk, op de andere niet. Als je ziet hoe breed het strand is bij Vrouwenpolder, kan de conclusie zijn dat die strandslaaphuisjes daar prima zijn. Kijk je naar het Sophiastrand bij Kamperland, dan blijken daar zestig strandhuisjes te staan waardoor er bijna geen strand meer over is. Dat zou je zo niet moeten doen, maar ze staan er permanent en je krijgt ze niet weg. Overigens, daar hebben wij het nu niet over. Het gaat nu over de "gouden rand van Zeeland", de Noordzeekust. Uit de studies van ZKA blijkt dat de economische perspectieven aan de genoemde gouden rand over het algemeen goed zijn, zulks in tegenstelling met het achterland waarover wij later zullen spreken.

Voorzitter. Steeds wordt gesteld --kennelijk is het ook in Sluis een discussiepunt-- dat, als er verblijfsaccommodatie in steen wordt gerealiseerd, er ook sprake moet zijn van een verhuurverplichting. Ik heb al eerder gezegd dat op deze wijze het businessmodel van Roompot wordt verheven tot provinciaal beleid. Overigens, ik ben niet tegen alles wat door "Roompot" wordt gedaan; per slot van rekening kom ik uit Kamperland... Hoe dan ook, ik vind dat er meer ruimte moet worden geboden voor mensen die wel een bezit willen hebben aan de kust maar die niet per se willen verhuren.

De opmerking, door de PvdA-fractie gemaakt over de Veerse Gatdam, is mij uit het hart gegrepen. Het hangt een beetje af van de stemmingen over de moties, maar het zou zomaar kunnen dat er daar niets meer mogelijk zou zijn. Voorzitter, het gaat hier niet om een stukje authentiek Zeeland. Het is nog geen zestig jaar oud en het is in de loop der jaren onderhevig geweest aan veranderingen. Het bestaat nu uit ongeveer 30 voetbalvelden asfalt, omgeven door het staal van vangrails en door beton. Mijns inziens zou daar best nog wat mogen, zonder dat de zichtlijnen naar Veere in gevaar worden gebracht.

Verder is mijns inziens wat onderbelicht gebleven dat daar een surfschool aanwezig is die al meer dan dertig jaar bestaat. In Noord-Beveland is er een bijeenkomst met ondernemers geweest, waarbij de mensen van deze school achterover zaten, in de zin van: geen centje pijn. Niettemin is men daar nog steeds aanwezig op basis van een tijdelijke vergunning. Een permanente vergunning is niet afgegeven omdat er moest worden gewacht op het hotspotsbeleid. Het is mogelijk dat dit bedrijfje,

door de besluiten die wij hier nemen, moet gaan verdwijnen. Graag verneem ik de mening van de gedeputeerde hierover. Het ziet er niet echt fraai uit --er staan wat witte containers-- maar het voldoet wel aan een grote behoefte van mensen die van watersport willen genieten.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Dat alle fracties bij de behandeling van dit onderwerp een bijdrage hebben geleverd, geeft aan hoezeer de Kustvisie leeft.

Het college heeft in zijn programma vastgesteld dat het wil zoeken naar een nieuwe werkwijze. Op initiatief van de provincie is in verband met de Kustvisie geprobeerd die nieuwe werkwijze te volgen en nog steeds proberen wij dit proces op die manier tot een goed einde te brengen. De Kustvisie wordt samen met alle daarbij betrokken partijen vormgegeven. De krachten van alle partijen worden daarbij benut. Bovendien hebben de Staten op 11 maart, bij de vaststelling van de herziening van het Omgevingsplan, het college de opdracht gegeven om samen met partners een Kustvisie te gaan ontwikkelen. Vanaf het begin van het vorige jaar is expliciet met de externe partijen, gemeenten, waterschap, Rijkswaterstaat, natuurbeherende organisaties, toeristische ondernemers en ZLTO, gewerkt aan de concept-Kustvisie en de waarderingen die wij aan de kust willen "hangen". De Staten zijn vanaf het begin bij dit traject betrokken. Wat de status van dit stuk betreft, kan ik zeggen dat het om een visie gaat, en niet om een beleidsstuk. Dat hebben wij al bij de aanvang gezegd.

Voorzitter, blij ben ik met de waardering die alom voor deze visie is uitgesproken. Ook in de commissie heb ik gezegd dat ik die waardering direct doorgeef aan het ambtelijke apparaat dat hierin heel veel tijd en energie heeft gestoken, samen met de medewerkers van al die andere partijen. Het is niet zo dat dit een stuk van ons, de provincie, alléén is. Het is een stuk van alle partijen gezamenlijk. Al staan er dingen in waarvan ik mij afvraag of dat wel helemaal is wat ik persoonlijk graag had gezien, er is gezamenlijk aan een product gewerkt en daarbij dient men respect te hebben voor elkaars inzichten en overtuigingen. Samen moet worden nagegaan hoe recht kan worden gedaan aan de vooraf geformuleerde uitgangspunten. Bij deze nieuwe manier van samenwerken moet je, als provincie, als gedeputeerde, accepteren dat je niet de enige partij bent die verantwoordelijkheid neemt. Dat doe je samen met andere partijen, elk op eigen niveau, elk met eigen bevoegdheden. Met dat onderlinge respect zijn wij begonnen om gezamenlijk de Kustvisie samen te stellen.

Vervolgens rijst de vraag: hoe nu verder? Willen wij die openheid, het samen doen met

andere partijen, in stand houden? Of zeggen we: nee, wij gaan er als provincie tóch heel wat van vinden? Voorzitter, wij moeten naar de onderhandelingstafel terug en aangezien er al veel is doorgesproken, wordt het niet gemakkelijk om nog zaken echt te gaan veranderen. De ruimte die wij elkaar hebben gegeven bij het opstellen van dit concept, moet mijns inziens worden gerespecteerd. Dat is de wijze waarop wij naar het proces met betrekking tot deze visie moeten kijken.

Voorzitter. Ik constateer dat de discussie van vandaag voornamelijk gaat over een aantal projecten. Nogmaals onderstreep ik dat er, behalve die projecten, heel veel méér is bereikt bij het opstellen van de Kustvisie. Er zijn immers heel belangrijke besluiten genomen die straks worden vertaald in een juridische structuur en die veel verder gaan dan twee, drie projecten. Tegen het einde van de eerste termijn van de Staten ging het nog even over de verplichte verhuur, maar voor het overige heeft men het toch vooral gehad over Brouwerseiland en de Zeeuwse Lagune, en ook nog een klein beetje over het Nollebos.

Mevrouw Tuinder vraagt zich af of de provincie veel ontheffingen heeft verleend en noemt daarbij Brouwerseiland. Voorzitter, elk speelt zijn rol en heeft zijn taak en er zijn verschillende vergunningverleners: het ministerie waar het gaat om de wet-Barro, het waterschap waar het gaat om de waterwetgeving, de gemeente met haar bestemmingsplan en de provincie in verband met de natuur, de NB-vergunningen. Als mevrouw Tuinder het woord "ontheffing" gebruikt, denk ik dat zij op het Barro doelt, en dat is een bevoegdheid van de rijksoverheid. Daar gaan wij dus niet over.

Ik vind, voorzitter, dat mevrouw Tuinder de Kustvisie tekort doet als zij het heeft over een "snel gecreëerde visie". Daar ben ik het beslist niet mee eens. Immers, er zijn vele uren, dagen, in gestopt om de waarden en normen te definiëren en de uitgangspunten vast te stellen, ook op het terrein van de landschappelijke kwaliteiten, hetgeen heeft geresulteerd in een zeer zorgvuldig geformuleerde tekst.

Bepleit is om op de gemeenten een moreel beroep te doen om niet te bouwen. Voorzitter, ik denk dat vastgesteld moet worden dat wij een betrouwbare overheid willen zijn en dat overheden respect dienen te hebben voor elkaars rollen en verantwoordelijkheden. Dit komt nog sterker naar voren wanneer wij het later over de Omgevingswet gaan hebben. Onze Omgevingsvisie zal in 2018 worden vastgesteld, maar deze wet komt er in 2019 en daarmee zullen taken en bevoegdheden op een heel andere manier worden verdeeld. De rol van de gemeente zal op sommige terreinen nadrukkelijker worden. Daar gaat de provincie niet over; wij zullen dit moeten respecteren.

Voorzitter, ik meen dat wij bij het opstellen van de Kustvisie goed de nuances hebben opgezocht waar het gaat om de waarden van het landschap, belangrijk voor ons toeristische product. Daarnaast moeten wij ook zien hoe wij de middelen kunnen verdienen om die waarden in stand te houden. Ik denk dat wij tot een heel gebalanceerde opzet zijn gekomen.

Ook de identiteit van de badplaatsen is een gemeentelijke zaak, maar wij hebben ook te maken met de Zeeuwse identiteit en zien mooie voorbeelden van gemeenten die met het eigen DNA zeer positief aan de slag gaan. Concreet is gevraagd om de oppervlakten van recreatieparken te beperken, maar er is heel bewust voor gekozen om dat nou juist niet te doen om de parken de ruimte te geven om te komen tot een goede landschappelijke inpassing. We hebben de uitbreiding van de eenheden met 15% vastgelegd maar het ruimtegebruik niet, juist om de landschappelijke inpasbaarheid, de toegankelijkheid voor iedereen, te borgen.

Voorts is aandacht gevraagd voor het OV in de zomer. Voorzitter, dat is er al. Ik verwijs naar de zomerbus op Noord-Beveland, de tuk-tuk in Veere, de bus op Schouwen-Duiveland enz. Er is op het moment in de zomer al volop OV.

Gevraagd is om ook de deltdammen zo snel mogelijk te betrekken bij de landschappelijke visie. Voorzitter. Wij hebben ervoor gekozen om de opzet van de Kustvisie te beperken omdat het al een behoorlijke job was om tot stand te brengen wat nu is gedefinieerd. In april wordt aan de Staten de startnotitie voorgelegd voor het Omgevingsplan-2018, plus verordening. Bij dat traject zullen wij, in de geest van de Kustvisie, de rest gaan invullen. Daarnaast nog een ander traject volgen...

Voorzitter, dat gaan we, gelet op de beschikbare tijd, net redden. Weliswaar wordt de inspraak van de partijen die nu betrokken zijn bij de Kustvisie, opgehaald maar wij gaan niet zo'n traject volgen als nu aan de orde is geweest voor de Kustvisie. De tijd daarvoor ontbreekt. Bovendien zouden wij dan de mensen twee, drie keer voor hetzelfde onderwerp moeten laten komen. Dat gaan we dus niet doen.

Mijnheer Bosch, volgens mij heeft u precies begrepen waar het om gaat. Aan uw betoog kan ik weinig toevoegen. Voorzitter. De heer Bosch geeft aan dat de gemeente Noord-Beveland beducht zou zijn voor de provinciale toetsing van plannen. Ik wil hier nog eens duidelijk gezegd hebben dat het de gemeente Noord-Beveland is die nu aan zet is. Zij bepaalt wat zij wel en niet toestaat op haar grondgebied. Daarbij is men gehouden om na te gaan of een en ander past binnen het toetsingskader en provinciaal beleid. Op enig moment besluit de gemeenteraad, ja of nee. Als het "ja" is, dan pas komt het plan bij ons terecht. Op dát

moment gaan wij het toetsen aan het omgevingsbeleid dat de Staten in maart 2016 hebben herzien. Dat is zoals het gaat. Als Noord-Beveland beducht is voor de provincie... Dat zou kunnen, voorzitter, maar het gaat om het plan waarmee wordt aangegeven dat een en ander zou kunnen, landschappelijk goed ingepast. Als het significant is, gaat het niet alleen om een bevoegdheid van GS, maar ook om het oordeel van PS. Als het een plan is met een aanzienlijke landschappelijke impact, kom ik ermee naar de Staten. Dat is de manier waarop het zou moeten gaan. Zo zou het in december zijn gegaan, en zo gaat het straks ook nog steeds.

De heer Geluk kan ik zeggen dat in de commissie de evaluatie is toegezegd. Afgewacht moet worden welke aanbevelingen daarbij naar voren komen. Met betrekking tot de Oosterscheldevisie hebben wij de Staten voorgelegd hoe wij denken daarmee om te gaan. Ongetwijfeld zullen er weer plussen en minnen zijn; het is een kwestie van "going concern". We doen het met elkaar op een nieuwe manier en leren daarbij. Elke aanbeveling zullen wij meenemen en het college wil ook graag van de Staten horen wat zij vinden van het verloop van dit proces.

Voorzitter. Wij zijn in gesprek met partijen, gezamenlijk. Met individuele ondernemers voeren wij het gesprek niet. Wij spreken met de partners waarmee wij de samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten: Noord-Beveland, Veere, waterschap, Staatsbosbeheer en ZMF. Dat is de constellatie waarin wij praten. De ondernemer praat met de gemeente Noord-Beveland over mogelijkheden. Het is niet aan ons om dat te doen.

Bij het mevrouw Rijksen heb ik een grote "krul" gezet. Volgens mij, voorzitter, zijn wij het eens. Ook bij de heer Schonis heb ik zo'n krul gezet, maar dan alleen om hem te bedanken voor zijn complimenten. In de commissie was ik het al niet zo met hem eens, en dat ben ik ook vandaag niet. Hij stelt dat alle pijplijnprojecten niet voldoen aan het gestelde in de Kustvisie. Nou, voorzitter, dat vind ik nogal een uitspraak. Er zijn zeker projecten, wellicht kleinere, die voldoen aan de uitgangspunten van de Kustvisie. Als hij zó generaliseert, kan ik zijn mening niet delen.

De heer **Schonis** (D66). Ik heb uw eigen overgangsnotitie geciteerd. Daar staat met betrekking tot de pijplijnprojecten: "We agree to disagree". Met andere woorden: wij zijn het erover eens dat ze niet altijd zullen passen binnen de kaders van de Kustvisie. Dat staat er.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Nee, "We agree to disagree" betekent dat het iedereen vrijstaat om bezwaar te maken, zienswijzen in te dienen en zaken aan te vechten tot aan de Hoge

Raad, niet op basis van de uitgangspunten van de Kustvisie, maar op basis van het vigerende beleid: bestemmingsplan, omgevingsplan enz. Dát hebben wij met elkaar afgesproken. Nogmaals, sommige van de plannen --misschien zijn het niet de grootste-- voldoen wel degelijk aan de uitgangspunten van de Kustvisie.

Inderdaad, voorzitter, is categorie 4 op het laatste moment toegevoegd. Wij waren met elkaar al heel ver met besprekingen gevorderd. Eerlijk gezegd had ik gehoopt dat de Kustvisie in het kerstpakket zou kunnen zitten. Op enig moment moet je toch iets afronden. Wij hebben gezegd: in december willen wij het concept afronden. De besluitvorming van Noord-Beveland moest nog worden afgewacht. Wij weten het allemaal dat daar op 8 december een besluit is genomen. De consequenties daarvan konden wij niet snel genoeg overzien. Daarom hebben wij dit even geparkeerd. Overigens, dit is géén pijplijnproject; categorie 4 is geen pijplijnproject. Het gaat écht om een status aparte. Het is iets waarover wij in de komende periode, tussen nu en de vaststelling van de definitieve Kustvisie, besluitvorming moeten realiseren, samen met partijen. Nogmaals, wij gaan daar niet alléén over.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Ik meen, voorzitter, dat de gedeputeerde nu iets heel belangrijks zegt: categorie 4 behoort niet tot de "pijplijn". De conclusie kan zijn dat een grootschalig project, zoals schiereiland of hoteltoeren, niet tot de "pijplijn" behoort. Zegt de gedeputeerde dat óók?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). We hebben het gedefinieerd. Wanneer is iets wél een pijplijnproject, en wanneer niet? We hebben te maken met een pijplijnproject als er sprake is van een lopende procedure die past binnen het vigerende beleid. Nogmaals, bij dat beleid gaat het om de bestaande omgevingsvisie van de provincie en het bestemmingsplan van de gemeente. Als daaraan wordt voldaan, is er sprake van een pijplijnproject, in de tweede categorie.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Is mijn conclusie juist dat het schiereiland, afgestemd door de raad van Noord-Beveland, niet in de pijplijn zit?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Daarvoor geldt niet dat er sprake is van een lopende procedure, terwijl het niet past in de huidige bestemming. Ik neem aan dat u het nu heeft over het laatste plan dat wij hebben gezien. Mij blijkt dat die veronderstelling juist is. Als de raad van Noord-Beveland daar ja tegen had gezegd, had het een pijplijnproject kunnen worden.

Voorzitter, er wordt nu een beetje gegeneraliseerd, alsof alles pijplijnproject is, maar

dat is niet zo. Alleen in verband met categorie 2 hebben wij het over pijplijnprojecten. Categorie 3 betreft overige plannen en projecten. Daarvoor willen wij convenanten afsluiten die erop zijn gericht dat men zich houdt aan de uitgangspunten van de Kustvisie.

Wat Brouwerseiland betreft weet ook de heer Schonis dat het landelijke Kustpact op 21 februari zal worden getekend. Wij gaan dan bij de minister op bezoek. Daarna zal --daar ga ik van uit-- het Barro door de minister worden ondertekend. Daarnaast is van belang dat wij met dit project al zeer ver in procedure zijn met alle partners; ik doel op de mensen van rood, groen én blauw. Alle partners hebben ermee ingestemd dat Brouwerseiland wordt ondergebracht in categorie 2. Ik zou het echt heel onverstandig vinden wanneer de Staten daar nu iets anders van zouden gaan vinden. Heb je dan nog wel een Kustvisie met elkaar? Nogmaals, alle partijen zijn het erover eens dat dit een categorie 2-project is.

Voorzitter. In de commissie heb ik al gezegd dat het hanteren van een voorbereidingsbesluit mijns inziens ondemocratisch is. Heel veel partijen zijn betrokken geweest bij het opstellen van de Kustvisie, maar de burger heeft geen inspraak gehad. Zouden wij dit nu tot beleid verklaren, dan zou beleid worden vastgesteld waarvoor geen enkele burger een inbreng heeft kunnen leveren. Daarom wordt het beleid vertaald in de omgevingsvisie die keurig de inspraak ingaat. Daar komen zienswijzen op, die gaan wij beantwoorden en vervolgens gaan wij na hoe een en ander goed kan worden vertaald in beleid.

Voorzitter. De startnotitie voor de omgevingsvisie komt er aan. Ik meen dat dat stuk in april door de Staten wordt behandeld. Voorzien is dat de visie in november 2018 haar beslag krijgt in definitieve vorm. Dit proces heeft veel te maken met de nieuwe Omgevingswet die in 2019 verschijnt, maar onze visie loopt af in 2018 en daar moeten wij wat mee.

Door de PvdA-fractie is aandacht gevraagd voor de aspecten "mens" en "burgerparticipatie". Voorzitter. Ik meen dat het een goede zaak is dat het laatste aspect niet een plek heeft gekregen in de Kustvisie. Ik wijs erop dat deze week een overleg over de nieuwe Omgevingswet heeft plaatsgevonden met gemeenten, waterschap, Rijkswaterstaat en ministeries. In die wet gaat de burgerparticipatie een zeer belangrijke rol spelen. Op initiatief van de provincie zal op korte termijn een conferentie of een workshop worden georganiseerd waarvoor een hoogleraar zal worden uitgenodigd om met ons na te gaan hoe dit het beste vorm kan worden gegeven. De PvdA-fractie stelt dit aan de orde, maar het bieden van een goede opzet is niet zo eenvoudig. Wij willen dit wel --er moeten lessen worden getrokken; daar ben ik

het mee eens-- maar hoe kan dit goed worden georganiseerd?

Wat het aspect "mens" betreft, voorzitter, wordt in de Kustvisie gesteld dat ontwikkelingen een bijdrage moeten leveren aan een goede leefomgeving. Die zin wordt vermeld op blz. 14. Het is dus niet zo dat wij hieraan helemaal niet hebben gedacht. Als wij dit nog wat verder moeten nuanceren, is dat wat mij betreft geen probleem.

Voorzitter. De kwestie van de badplaatsen is een bevoegdheid van de gemeenten, maar wij hebben in de Kustvisie wél kwaliteitscriteria vastgesteld. Wij blijven hierover in gesprek, maar om hierover het een en ander toe te voegen in het algemene gedeelte van de Kustvisie... Het is niet onze bevoegdheid.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Ik vind het opvallend dat in de Kustvisie een en ander wél van toepassing wordt verklaard op de verblijfsrecreatiecentra, maar niet op de badplaatsen terwijl dit toch juist ook in de badplaatsen, bij het samengaan van economie en leefbaarheid, een belangrijke rol zou kunnen spelen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat klopt, maar je moet ieders bevoegdheid laten waar die hoort. Hier gaat het om een bevoegdheid van gemeenten. Wij hebben wel gesteld dat ontwikkelingen moeten bijdragen aan een goede leefomgeving --en dit kan nog wat nauwer worden geformuleerd-- maar wij gaan niet over het gemeentelijke beleid.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Deze Kustvisie is niet alleen een provinciaal document. Het is óók een document dat straks van belang is voor de visie van de gemeenten. Tegen die achtergrond zouden wij zeggen dat dit erbij hoort.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ik heb u gehoord, mijnheer Van Haperen. Zoals het nu is verwoord --ik doel op die bijdrage aan de leefomgeving-- is dát de tekst waarover wij met elkaar overeenstemming hebben bereikt. Als dat veranderd zou moeten worden, zou dit opnieuw met partijen besproken moeten worden. Ik onderstreep dat alle partijen de Kustvisie, zoals die nu is geformuleerd, bestuurlijk verdedigen. Dat is van belang omdat je anders op een hellend vlak terecht komt. Als de één dit wil en de ander dat, moeten in feite de onderhandelingen weer opnieuw worden gedaan. Ik zou zeggen: laten wij onze knopen tellen; wij hebben met de nu voorliggende Kustvisie heel veel bereikt. Wij moeten voorkomen dat er al te veel in de tekst wordt gewijzigd.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. De gedeputeerde heeft enerzijds aangegeven dat er met betrekking tot categorie 4 nog moet worden onderhandeld maar anderzijds stelt zij nu dat er nog maar weinig te onderhandelen valt. Rest nu inderdaad nog slechts de vraag hoe er moet worden omgegaan met categorie 4?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Categorie 4 is tijdelijk en bij het opstellen van de definitieve versie moeten wij daar wat mee. Daar hebben wij de tijd voor; daar kunnen wij nader over praten, hetgeen eerder niet mogelijk was. Daarnaast is van belang dat partijen nu hun achterbannen raadplegen en daar signalen oppakken. Voor de één zal het wellicht groener moeten, voor de ander roder enz. Dat kan allemaal wel, maar uitgangspunt is dat wij een concept hebben dat partijen verdedigen. Waar partijen niet met zaken "wegkomen" moeten die zaken opnieuw op de onderhandeltafel worden gelegd. Ik heb heel goede medewerkers en de wil bestaat om tot een goede, definitieve Kustvisie te komen, maar het houdt een keer op. Als het per se nóg roder, blauwer of groener moet, is er de kans dat er uiteindelijk niks komt. Dan kunnen wij het wel vergeten en komt de hele discussie weer terug bij het voorbereiden van de omgevingsvisie. Dat zou ik jammer vinden, voorzitter.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter, is mijn conclusie juist dat men eerder niet aan categorie 4 is toegekomen --daar was onvoldoende tijd voor-- zodat het in feite nog om een vrij onderwerp gaat? Kunnen in dit stadium alle partijen daar nog iets van vinden en kan dit onderwerp vervolgens nog op de onderhandelingstafel worden gelegd? Is dat wat de gedeputeerde heeft bedoeld?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter, categorie 4 is toegevoegd omdat wij daar totaal niet uitkwamen en vervolgens werd gezegd: nu is eerst Noord-Beveland aan zet; voorlopig parkeren wij de Zeeuwse Lagune want misschien voeren wij nu wel een discussie die in feite niet gevoerd hoeft te worden. Immers, zou Noord-Beveland nee zeggen, dan zou er een heel andere situatie ontstaan dan wanneer Noord-Beveland ja zou zeggen. Had Noord-Beveland ja gezegd, voorzitter, dan hadden wij moeten nagaan of een en ander zou passen in het provinciale beleid. In dat geval zou het project misschien wel in categorie 2 zijn gekomen.

De heer **Bierens** (VVD). De heer Faasse heeft er terecht op gewezen dat door de raad van Noord-Beveland is gesproken over een "anterieure" overeenkomst. Die heeft het niet gehaald, maar door de raad is niet aangegeven dat er helemaal

niets meer kan of mag op het grondgebied van Noord-Beveland, de Veerse Dam. Ik zie dat de heer Faasse knikt. Nu de gedeputeerde nog, voorzitter....

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ik ben heel benieuwd naar datgene wat Noord-Beveland gaat doen. De Kustvisie is ook voor Noord-Beveland van belang. In maart gaat de raad daar iets van vinden en vervolgens komt ook déze gemeente met haar standpunt terug naar de onderhandelingstafel. Hoe dan ook, Noord-Beveland is nu eerst aan zet, en pas daarna wij.

Mevrouw **Tuinder** (SP). Voorzitter. Trekt de VVD-fractie, gelet op de reactie van de gedeputeerde, haar motie in?

De heer **Bierens** (VVD). Nee, sterker nog: wij zien des te meer reden om de motie te handhaven. Immers, wij zijn al vanaf het begin van deze eeuw partij bij dit bijzondere project. De VVD wil betrouwbaar blijven in contacten met anderen, met ondernemers. Tegen die achtergrond zijn wij juist vandaag aan zet. De motie voorziet in een boodschap die de gedeputeerde kan meenemen naar de onderhandelingstafel. Daar doen we niks verkeerd mee.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter, ik vraag de heer Bierens te reageren op de stelling van de gedeputeerde dat nu Noord-Beveland als eerste aan zet is.

De heer **Bierens** (VVD). Die gemeente is nu als eerste aan zet om aan te geven aan welk plan zij wel of niet medewerking wil verlenen. Zij heeft nu tegen één plan gezegd dat het te ver gaat, maar zij heeft niet gezegd dat er geen enkele planontwikkeling mogelijk is.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Het Nollebos is het derde project dat vandaag door deze zaal gonst. Ook hier gaat het om een bevoegdheid van de gemeente, in dit geval Vlissingen. De raad van die gemeente heeft hiervan wat gevonden. Het gaat om stedelijk gebied maar het is een aandachtsgebied met landschappelijke waarde, waar we met elkaar over gaan. Gezamenlijk wordt gekeken naar de planontwikkeling voor het Nollebos. De kaarten zijn getekend.

De heer Van Haperen vraagt of wij, onder voorwaarden, met partners nog eens naar mogelijkheden willen kijken. Voorzitter, ik herhaal dat categorie 4 er ineens is ingekomen. Partijen komen straks terug met datgene wat zij hebben opgehaald en vervolgens moet worden gekeken naar de voorgeschiedenis, de huidige

beleidskaders en de kwaliteiten die zijn benoemd in de Kustvisie. Dát zullen de uitgangspunten zijn om gezamenlijk te bepalen wat er met categorie 4 moet gebeuren. Zo zie ik het nu voor mij.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat in feite categorie 4 nog openligt. Er ligt nu een motie van VVD en SGP op tafel waarmee wordt gezegd dat daar nog wat moet kunnen. Daarnaast ligt onze motie waarmee wordt bepleit om categorie 4 maar in te trekken. Mijn conclusie is dat uit het betoog van de gedeputeerde volgt dat een nieuw initiatief op deze plek automatisch in categorie 3 landt. Immers, er lag nog geen plan en er was nog geen besluitvorming. Daarmee wordt dat nieuwe initiatief opgenomen op het lijstje van de overgangsnote en wordt het netjes getoetst aan de kaders van de Kustvisie. Is deze conclusie juist?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter, deze interpretatie laat ik aan de heer Schonis. De partners, betrokken bij het traject van de Kustvisie, moeten bekijken hoe hiermee moet worden omgegaan. Dat hebben zij niet eerder gedaan omdat zij niet wisten wat de status van het project was. Dat weten we straks wél, en op enig moment komt er een definitieve Kustvisie en zal er ook iets gevonden moeten worden van het plan Zeeuwse Lagune.

Nogmaals, voorzitter, ik vind het erg jammer dat nu aan enkele projecten de hele Kustvisie wordt opgehangen. Mijns inziens wordt daarmee geen recht gedaan aan alle andere afspraken die zijn gemaakt.

De heer Ruissen kan ik zeggen dat bij de vertaling van de Kustvisie in beleid de bevoegdheden van alle overheden worden gerespecteerd, waarbij de provincie over het omgevingsbeleid gaat. Echter, hierbij is de inspraak van burgers van belang. Die zal worden gewogen en uiteindelijk zijn het de Staten die bepalen wat ons nieuwe beleid wordt. Ik zou het betreuen wanneer daarbij de gesprekken die in verband met de Kustvisie zijn gevoerd, nog een keer ter discussie zouden komen te staan. Mij zou het een lief ding waard zijn wanneer datgene wat wordt neergelegd in de definitieve Kustvisie, kan worden benut als uitgangspunt voor de omgevingsvisie-2018. Overigens, ik loop nu niet vooruit op datgene wat in 2019 zal worden bepaald in de Omgevingswet van het Rijk. Wellicht worden dan nog de bevoegdheden anders gelegd.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter, ik denk dat in dat licht motie nr. 7 van de fractie van D66 moet worden gezien. Mijn conclusie is dat de uitvoering van die motie gewoon niet aan de orde kan zijn. Is de gedeputeerde het met mij eens?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). U heeft het nu over het voorbereidingsbesluit. Met deze motie wordt gevraagd om voortvarend aan de gang te gaan met het Omgevingsplan. Welnu, dat doen wij, maar de fractie van D66 vraagt ook om een voorbereidingsbesluit te nemen waarmee de nu in de Kustvisie neergelegde afspraken tot beleid worden verheven. Dat is mogelijk, maar ik vind die werkwijze niet democratisch omdat de burgers geen inbreng hebben kunnen leveren. De oproep die de PvdA-fractie in dat verband heeft gedaan, is duidelijk.

De heer **Schonis** (D66). Zo'n voorbereidingsbesluit is heel "kaal". Het enige wat daarmee wordt gezegd, is: er komt nieuw beleid aan. De gedeputeerde geeft aan dat er categorie 2- en 3-projecten zijn die gemakkelijk in de procedure door kunnen gaan. Voor zaken die niet zonder meer passen, moeten nadere afwegingen worden gemaakt. De gemeenten kunnen anticiperen, maar van belang is dat er een moment is, in de vorm van zo'n voorbereidingsbesluit, waarmee duidelijk wordt gemaakt dat er nieuwe kaders aankomen. Bij die werkwijze weet iedereen dat plannen op die manier moeten worden ingericht. Het gaat inderdaad niet om twee, drie projecten, voorzitter, maar om de hele Kustvisie met bijzonder goede kaders. Als iedereen het daarover eens is, doen wij toch niets gekks door die kaders alvast in werking te laten treden?

De **voorzitter**. Ik maak een opmerking over de orde. Wat de spreektijden betreft staat de fractie van D66 al in het rood; andere fracties staan bijna in het rood. Voor de fracties van D66 en VVD geldt dat hun sprekers vaak zijn geïnterrupteerd. Ik dring erop aan dat er nu kort en puntig wordt gediscussieerd. Inmiddels zijn de standpunten helder verwoord. Na het betoog van de gedeputeerde zal er worden gepauzeerd en ik geef de fracties in overweging om in de pauze na te gaan of er in tweede termijn kan worden volstaan met stemverklaringen. Het alternatief is dat de spreektijden worden opgerekt; er zijn ook nog andere agendapunten die moeten worden behandeld.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Met motie nr. 9 van de fractie van de VVD en andere fracties wordt aangegeven hoe de onderhandelingen verder zouden kunnen gaan verlopen. Er is voorts gesproken over de landschappelijke inpassing. Ik kan de heer Van Haperen geruststellen: onze omgevingsvisie en onze verordening zetten deze inpasbaarheid heel strak neer. In maart 2016 is dit zelfs nog wat verscherpt in de verordening. Of dit nu wel of niet in

de motie staat, het is een toetsingskader waaraan straks zal moeten worden voldaan.

Ik vond het verhaal van de heer De Visser over de uilenfamilie heel mooi. Vroeger heb ook ik natuurlijk naar de Fabeltjeskrant gekeken... Voorzitter, een uil is ook wel eens een onheilsbode --ik hoop niet dat dat nu het geval is-- en de ogen van deze vogel staan altijd in dezelfde stand... Nogmaals, wat de Kustvisie betreft is er juist gezamenlijk gekeken naar mogelijkheden om de waarden van de kust te borgen.

Over de juridische status van de Kustvisie en de overgangsnotitie heb ik al gezegd dat de inhoud moet worden vertaald in beleid. Totdat dit is gebeurd, zijn de huidige bestemmingsplannen en het de huidige omgevingsvisie "wet". Daar moet aan worden getoetst. Komt er nu iemand met een plan, in welke categorie dan ook, dan moet daaraan worden getoetst. Zó zijn de spelregels.

Wat de herontwikkeling van recreatiebedrijven betreft, voorzitter, wijs ik erop dat wij aandachtsgebieden hebben aangegeven. Daar zijn ontwikkelingen mogelijk. Ook voor bedrijven die verder willen ontwikkelen, hebben wij mogelijkheden geschapen. Echter, wil men een nieuw bedrijf realiseren in het donkergroene gebied, dan gaat dat niet gebeuren. Er is ruimte voor het huidige recreatieve bedrijfsleven om uit te breiden en te verbeteren --en in sommige aandachtsgebieden is nog wel wat mogelijk-- maar het wordt met deze Kustvisie minder.

Hoe gaat het nu verder, zo vraagt de heer De Visser. Voorzitter, het college stelt straks de definitieve Kustvisie vast en komt naar de Staten toe met de vraag: mag deze visie dienen als onderlegger voor het omgevingsbeleid? Als wordt gesteld dat tot nu toe de rol van de Staten wat onduidelijk is gebleven, moet ik zeggen dat dat klopt. Dat hebben wij aangepast en daarom ook staan wij hier vandaag. Het is een van de leermomenten geweest, waarop de heer Geluk heeft gedoeld. Er wordt geëvalueerd en wij gaan na hoe het in de toekomst beter kan worden gedaan.

De heer Temmink heeft de vlag van Lapland erbij gehaald. Dat is mooi, voorzitter, omdat daarmee geen strakke landsgrenzen worden gesymboliseerd. In het rode gedeelte is een wildeman met een knuppel te zien. Ik hoop niet dat dat voor de heer Temmink de toeristisch-recreatieve sector is... Ik heb het dan ook liever over het witte schaaap dat in het blauwe vlak van deze vlag staat.

Kan de provincie invloed uitoefenen op de situatie in de badplaatsen? Voorzitter, als de Kustvisie en het overgangsbeleid zijn vastgesteld, komt er een stuurgroep. Wij zijn in het traject tot nu toe tot elkaar gekomen en wij hebben geconcludeerd dat wij ook bij elkaar moeten blijven. Partijen zullen elkaar in de beoogde stuurgroep

aanspreken op verantwoordelijkheden en uitgangspunten die in de Kustvisie zijn verwoord, zij het met inachtneming van ieders verantwoordelijkheden en taken. Wij kunnen niets verbieden, maar wij kunnen elkaar wel aanspreken.

De heer Temmink stelt dat er geen toestemming is in relatie met het Barro. Ik voeg daar het woordje "nog" aan toe: er is nóg geen toestemming. Dat is mijns inziens een groot verschil.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Ik vraag nogmaals aandacht voor de datum 1 juli 2016. Daarover behoeft niet opnieuw te worden onderhandeld. Rood, groen en blauw zijn het er immers over eens. Alle partijen zeggen dat vóór die datum de desbetreffende gemeenteraad belangrijke besluiten genomen moet hebben met betrekking tot Brouwerseiland, maar dat is niet gebeurd.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Er ligt een voorbereidingsbesluit. Het definitieve bestemmingsplan moet nog worden vastgesteld maar is al de inspraak ingegaan. Het college heeft besloten om daar geen zienswijze op in te dienen en heeft de NB-vergunning afgegeven. Wat de procedure betreft past dit precies in categorie 2. Als wij daaraan zouden gaan tornen, voorzitter, zouden er in die categorie wel méér projecten zijn die zouden gaan schuiven. Iedereen was het erover eens dat Brouwerseiland in categorie 2 mocht worden ondergebracht.

De heer **Temmink** (GL). Iedereen, behalve GroenLinks...

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ik heb het nu over de partners die in verband met de Kustvisie aan tafel hebben gezeten.

De heer Temmink (GL). Inderdaad, en die partners hebben allemaal die datum genoemd; die is hard. De besluiten van de gemeenteraad waarop u nu doelt, zijn allemaal ná die datum genomen. Dat geldt ook voor de NB-vergunning. Linksom of rechtsom: die harde datum is door Schouwen-Duiveland niet gehaald.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter, in verband met categorie 2 is gesteld: lopende procedures, passend binnen het vigerend beleid. Dát is afgesproken. Dat neemt niet weg dat partijen tot aan de Hoge Raad zaken kunnen aanvechten. Natuurlijk gaat het bij dit project niet om categorie 1; er is nog geen steen boven het water.

De heer Babijn vraagt hoe de verplichte verhuur kan worden gehandhaafd. Voorzitter. Er zal wat dit betreft een pilot worden gestart in de

gemeente Sluis. Wat wij in elk geval niet willen, is dat er wordt gebouwd voor leegstand. Wij willen ook niet dat er alleen maar wordt gebouwd om te beleggen, betonbouw die niet eens wordt ingericht. Voor maatregelen om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan, staan wij open, mijnheer Babijn. Wij weten wel wat wij niet willen, maar hoe de gewenste situatie kan worden bereikt... Dat is nog niet zo gemakkelijk. Het is een verantwoordelijkheid voor de gemeente om hierop toezicht te houden.

Waarom is er sprake van centrale verhuur? Voorzitter, bij deze vorm wordt aandacht gegeven aan de kwaliteit van een complex dat op deze wijze up to date wordt gehouden. Voorkomen wordt dat er sprake is van een soort "uitponding" van verschillende objecten. Wij hebben hiervoor in het verleden bewust gekozen en dit is in maart 2016 nog eens aangescherpt. Dat is op dit moment het beleid. In het kader van de Kustvisie wordt nagegaan of hiermee op een andere manier kan worden omgegaan waarbij andere vormen van wonen worden betrokken.

De heer **Babijn** (PvZ). Gesteld wordt, voorzitter, dat op deze manier de kwaliteit wordt gewaarborgd maar de praktijk wijst anders uit. Ik bepleit dat hier nog eens goed naar wordt gekeken, op basis van de feiten. Vervolgens kan worden nagegaan in hoeverre een en ander kan worden aangepast. Mijn conclusie is dat op deze wijze de vrije marktwerking wordt geblokkeerd en dat er voorbeelden zijn waaruit blijkt dat het beter kan.

Naar aanleiding van de opmerking van de gedeputeerde over verplichte verhuur wijs ik erop, voorzitter, dat er bij hotspot Breskens 400 tot 460 appartementen tot stand gaan komen zonder verhuurverplichting, zulks met instemming van de provincie.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Die appartementen krijgen ofwel een woonbestemming, ofwel er geldt een verhuurverplichting voor. Verder heeft de provincie nergens mee "ingestemd" want er ligt geen verzoek.

Voorzitter. Ik meen dat ik al op veel van de opmerkingen van de heer Faasse ben ingegaan. Inderdaad, de toeristische kwaliteit is een belangrijk punt; het gaat immers om een belangrijke economische pijler. Wij hebben getracht dit in de Kustvisie een plek te geven, met behoud van de landschappelijke waarden en versterking van de toegankelijkheid van recreatieve parken. Volgens mij wordt daarmee recht gedaan aan datgene wat de heer Faasse wil. Op "Dubai" heeft iemand anders al gereageerd...

Verder komt de heer Faasse met het verhaal dat wij het beleid van Roompot zouden overnemen waar het gaat om de verhuur. Dat ben ik niet met hem eens, voorzitter, maar ik heb al aangegeven

dat wij bereid zijn om er naar te kijken. Vervolgens zal ook dit in 2018 in de omgevingsvisie een plek krijgen.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Ik herinner de gedeputeerde aan mijn opmerking over de surfschool bij de Veerse Gatdam. Die school zit daar al 32 jaar met een niet-permanent onderkomen. Steeds is tegen die mensen gezegd: je moet wachten totdat het beleid met betrekking tot de hotspots vorm is gegeven, en dan gaan we je faciliteren. Stel nu dat het met dat beleid misgaat, dan zit men daar met een tijdelijke vergunning en kan men wellicht over enige tijd het veld ruimen.

De **voorzitter**. De vraag rijst, of dit geen vraag is voor de gemeente Noord Beveland...

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Het is inderdaad aan die gemeente, maar het is niet juist om aan te nemen dat wij over bijvoorbeeld een maand zonder hotspots zitten. De heer Faasse weet wat de Kustvisie voorstaat. Wij gaan van de hotspots af waar het categorie 3 betreft, maar het wordt in 2018 in beleid vertaald.

De heer **Bosch** (PVV). Voorzitter. De gedeputeerde heeft gesteld dat er naar haar oordeel in de zomer al voldoende OV is. Zegt zij daarmee dat de motie van de SP-fractie over dit onderwerp overbodig is? Als dat het geval is, vraag ik mij af of deze motie zal worden ingetrokken.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ja, voorzitter, dat zeg ik. Het vervoer is op de verschillende eilanden goed geregeld. Dat doen ondernemers, en dat gaat prima. Soms is het gekoppeld aan de Zeelandpas. Er zijn in de zomer allerlei vormen van toeristisch openbaar vervoer. In mijn beleving is dat vervoer voldoende beschikbaar. De motie is dus overbodig.

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter, in het concept voor de Kustvisie wordt toch duidelijk gesteld dat er in de zomer sprake is van gebrek aan openbaar vervoer...

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Er is in de zomer extra OV en ook is er extra toeristisch OV. Dat het nóg beter kan... Er zijn plannen voor het nog beter bereikbaar maken van de kust, zonder auto's, op andere manieren. Natuurlijk zullen er altijd ontwikkelingen zijn, maar om nu een extra bus te laten rijden... Daarmee wordt mijns inziens niet tegemoet gekomen aan de vraag van mevrouw Tuinder. Het vervoer is in de zomer beter dan in de winter, maar altijd kan worden nagegaan hoe het nóg beter en anders kan. Men zou kunnen denken aan zaken als fietstransferia enz. Het is een

aspect dat aan de orde komt in het activiteitenprogramma.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Mij zijn twee gevallen bekend van mensen die een vakantiewoning bezaten in de gemeente Sluis en die die woning te koop hebben aangeboden vanwege de slechte bereikbaarheid met OV. Dat vervoer is dus wel degelijk een probleem. Ik geef dan ook steun aan deze motie.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter, datgene wat de gedeputeerde goed openbaar vervoer noemt, voldoet absoluut niet aan de normen van de SP.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Natuurlijk komt het OV niet overal tot aan het huisje of het park. Soms is er ook een verantwoordelijkheid voor de ondernemer om tot een goede ontsluiting te komen. Al heel lang zit ik in deze toeristische wereld... Vroeger haalde de uitbater van een hotel of een pension de mensen op bij het station, met een busje. Misschien kan dat vandaag-de-dag niet meer, maar er zijn allerlei manieren denkbaar.

De heer **Babijn** (PvZ). Ik heb brieven over de door mij geschetste situaties gekregen nadat de provincie haar beleid op dit terrein had gewijzigd. Voorheen waren er geen problemen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Collega Van der Maas spreekt binnenkort met de Recron om na te gaan hoe het toeristische vervoer verder kan worden geoptimaliseerd. Het is dus niet juist om aan te nemen dat dit niet de aandacht van het college zou hebben.

De heer **Bosch** (PVV). Voorzitter. Ik vraag de fractie van D66 of zij motie nr. 7 intrekt, gelet op de reactie van de gedeputeerde. Of wil die fractie haar paternalistische opstelling doordrukken door deze motie te handhaven? Overigens, voorzitter, kunnen wij ons vinden in uw voorstel om na de lunchpauze nog slecht stemverklaringen af te leggen.

De **voorzitter**. Ik kan mij voorstellen dat indieners van moties de lunchpauze benutten om te bepalen hoe zij met hun moties willen omgaan. Ik hoop dat de Staten ermee instemmen dat na de pauze wordt volstaan met het afleggen van stemverklaringen.

De vergadering wordt voor enige tijd geschorst.

De **voorzitter**. De fracties die qua spreektijd al in het rood staan of bijna in het rood staan, hebben mij gevraagd of zij bij de nog te behandelen agendapunten nog even heel kort het woord kunnen voeren, niet langer dan een minuut. Tegen die achtergrond stel ik voor om nu niet de spreektijden te verlengen maar de planning, die voorziet in twee dagdelen, te handhaven. Mij blijkt dat de Staten met dit voorstel kunnen instemmen.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. In tweede termijn vragen wij de gedeputeerde om zich nadrukkelijk uit te laten over onze motie nr. 9. Hoe denkt zij deze motie, wanneer die wordt aangenomen, te gaan gebruiken?

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Wij vragen de gedeputeerde om met betrekking tot alle moties haar positie aan te geven.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Over motie nr. 2 van de SP-fractie, handelend over het OV, heb ik al gezegd dat er op het moment in de zomer al voldoende toeristisch vervoer is. Mijn collega is met de Recron in gesprek om na te gaan of zaken nog verder kunnen worden verbeterd. Het eventueel aanwijzen van kustvakantiehaltes staat los van de toeristische routes die nu worden gereden, bijvoorbeeld met de bus op Noord-Beveland, de tuk-tuk en andere vormen. Ik ontraad de Staten de aanvaarding van deze motie.

Motie 3 betreft het ontwikkelen van een landschapsvisie voor deltadammen en -wateren. Voorzitter. Wij zijn doende met het opstellen van een Wester- en een Oosterscheldevisie. Die visies worden betrokken bij het Omgevingsplan-2018, en wij gaan niet tegelijkertijd ook nog aparte "tafels" voor de zeearmen benoemen.

Over het onderwerp dat in motie nr. 4 aan de orde komt, het stellen van een maximum aan uitbreidingen van recreatiebedrijven in oppervlakte, heb ik al gezegd: laten wij het houden bij de eenheden. Met de oppervlakten dienen wij mijns inziens wat ruimer om te gaan omdat wij de toegankelijkheid en de landschappelijke inpasbaarheid daarmee bevorderen.

Voorzitter. Met motie nr. 5 wordt beoogd, categorie 4 te schrappen. Ik herhaal dat deze categorie tijdelijk is. Met partijen moet worden afgesproken hoe verder moet worden omgegaan met het project Zeeuwse Lagune, mét respect voor de historie en met inachtneming van vigerend beleid.

De aanvaarding van motie nr. 6 over Brouwerseiland wordt door het college ontraden.

Met betrekking tot het onderwerp van motie nr. 7, het versneld uitwerken van de Kustvisie, heb ik al gezegd dat het college afhankelijk is van

andere partijen. Voorzien wordt dat een definitief concept in mei of juni beschikbaar komt. Wat de provinciale verordening betreft wordt het november 2018. Voorts herhaal ik dat ik het nemen van een voorbereidingsbesluit niet democratisch vind.

Ik meen, voorzitter, dat het gestelde in motie nr. 8 --wat de burgerparticipatie betreft moeten lessen worden getrokken uit het verleden-- een plek dient te krijgen in onze Kustvisie. Ook voor onze omgevingsvisie vind ik dit een belangrijk aspect. Verder heb ik al aangegeven dat in verband hiermee een conferentie zal worden georganiseerd.

Wat motie nr. 9 betreft verwijs ik naar de opmerkingen die ik al over het project Zeeuwse Lagune heb gemaakt.

De heer **Geluk** (CDA). Voorzitter. Ontraadt de gedeputeerde de aanvaarding van deze motie? Ook wat motie nr. 8 betreft vragen wij ons af of de gedeputeerde haar ontraadt of ermee instemt.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Als de Staten met motie nr. 8 instemmen, voorzitter, vind ik dat prima. Ik neem het aspect burgerparticipatie sowieso mee omdat dit onderwerp in het voorliggende concept niet echt een plek heeft gekregen. Het is nu aan de PvdA-fractie om te bepalen of deze motie moet worden gehandhaafd of niet, maar ik heb met de inhoud ervan geen moeite.

Wat motie nr. 9 betreft heb ik gezegd dat ik bereid ben om met partijen te gaan kijken naar een oplossing, mét respect voor de historie en met inachtneming van het vigerende beleid.

De heer **Geluk** (CDA). Maar wat is nu uw oordeel over deze motie?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ik laat het aan de Staten over.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Bosch** (PVV). Voorzitter. De enige motie waar wij vóór zullen stemmen --afgezien van de moties die wij mede hebben ingediend-- is motie nr. 8 inzake de burgerparticipatie.

De heer **Geluk** (CDA). Voorzitter. Ook wij zullen motie nr. 8 steunen. Voorts heeft de gedeputeerde gezegd dat zij datgene wat is opgenomen in motie nr. 9 gaat doen. Daarmee vinden wij deze motie overbodig en zullen wij haar niet steunen.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. De concept-Kustvisie en de overgangsnotitie zijn ons inziens voldoende evenwichtig om zonder

aanvullende moties te worden vastgesteld als uitgangspunten voor het omgevingsbeleid.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Ook mijn fractie is blij met deze Kustvisie, maar wij denken dat het op drie punten nog beter kan. Daarom handhaven wij onze moties. Ook wij geven steun aan motie nr. 8.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Voor ons is de afweging met betrekking tot Brouwerseiland bijzonder lastig geweest. Duidelijk hebben wij aangegeven dat dit project ons zwaar op de maag ligt, dat wij er inhoudelijk tegen zijn. Echter, wij hebben ook goed naar de gedeputeerde geluisterd en haar argumenten gewogen. Uiteindelijk hebben wij besloten om tegen de motie die hierover gaat te stemmen. Wij vinden dat recht moet worden gedaan aan de procedures die door de gemeente in gang zijn gezet en aan het feit dat de ZMF en andere partijen hebben ingestemd met deze status.

Voorts zullen wij, waar het om het project Zeeuwse Lagune gaat, voor de motie van de fractie van D66 stemmen. Liever was het ons geweest dat er géén moties zouden zijn ingediend, maar dat is niet zo. Wij hechten eraan, ook als signaal naar buiten, duidelijk aan te geven dat voor dit grootschalig project de status van pijlpijn niet aan de orde is.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Wij hebben goed gehoord dat de gedeputeerde met respect zal omgaan met de historie die voor het project Zeeuwse Lagune van belang is, en dat zij hierover met partijen aan tafel gaat. Onze conclusie is dat hiermee de strekking van onze motie over dit onderwerp wordt ondersteund. Wij trekken de motie in.

De **voorzitter**. Ik constateer dat motie nr. 9 is ingetrokken.

De heer **De Visser** (SGP). Voorzitter. Mijn fractie geeft steun aan motie nr. 8 van de PvdA-fractie.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Dat geldt ook voor mijn fractie. Wij zitten hier niet voor onszelf; wij zijn volksvertegenwoordigers.

Wat de moties van de fractie van D66 betreft herhaal ik dat een betrouwbaar bestuur van het grootste belang is. Daar blijven wij bij en dus zullen wij die moties niet steunen. Verder herhaal ik dat mijn fractie tegen verplichte verhuur is en dat wij vraagtekens zetten bij de verplichte centrale exploitatieverhuur. Wij zouden graag zien dat hiernaar kleinschalig onderzoek zou worden gedaan.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Ik geef graag steun aan de motie van de SP-fractie over het openbaar vervoer. Verder ben ik blij dat de VVD-fractie motie nr. 9 heeft ingetrokken. Ik vind het jammer dat andere fracties, overeenkomstig het betoog van de heer Van Haperen, dit goede voorbeeld niet volgen. Beter zou het zijn om het aan de wijsheid van de gedeputeerde over te laten om met betrekking tot de Veerse Dam tot een goede oplossing te komen. Ik heb daar het volste vertrouwen in.

Motie nr. 2 van het lid Tuinder c.s. over de bereikbaarheid van de kust met OV, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GL, D66, ZL, de PvZ en 50-Plus voor deze motie hebben gestemd.

Motie nr. 3 van het lid Tuinder c.s. over een landschapsvisie voor deltadammen en -wateren, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GL en 50-Plus voor deze motie hebben gestemd.

Motie nr. 4 van het lid Tuinder c.s. over een maximum van 30% voor uitbreidingen van recreatiebedrijven in oppervlakte, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GL en 50-Plus voor deze motie hebben gestemd.

Motie nr. 5 van het lid Schonis c.s. over het schrappen van categorie 4, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van D66, de SP, 50-Plus, GL en de PvdA voor deze motie hebben gestemd.

Motie nr. 6 van het lid Schonis c.s. over Brouwerseiland wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van D66, 50-Plus, GL en de SP voor deze motie hebben gestemd.

Motie nr. 7 van het lid Schonis c.s. over het versneld uitwerken van de Kustvisie, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van D66, 50-Plus, GL en de SP voor deze motie hebben gestemd.

Motie nr. 8 van het lid Van Haperen c.s. over burgerparticipatie wordt bij handopsteken aangenomen.

De voorzitter. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, GL, de SP, de PvZ, ZL, 50-Plus, D66, het CDA, de PVV, de SGP en de VVD voor deze motie hebben gestemd.

22. **Brief (concept) Provinciale Staten aan GS met wensen en bedenkingen t.a.v. verkoop DELTA Retail door DELTA NV (170002284)**

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Gaan wij met deze verkoop akkoord, ja of ja? Welnu, mijn fractie wil helemaal geen winstgevend onderdeel van dit bedrijf verkopen, maar wij hebben in feite helemaal geen keus. Immers, behalve het feit dat wij verantwoordelijk zijn voor de aandelen, zijn wij dat ook voor de werkgelegenheid van zo'n 500 mensen. Met deze deal is die werkgelegenheid voor waarschijnlijk acht jaar geregeld. Hoe het daarna zal gaan, weten wij nu niet maar dan gaan wij er niet meer over. Dan hebben wij onze aandelen verkocht.

Dit alles wordt veroorzaakt door aanhoudend lage energieprijzen en door de splitsing die er nu snel aankomt en die ons wordt opgelegd door Den Haag. Daarnaast is er de kerncentrale waarvoor er nog steeds geen oplossing is. Mijn fractie was de eerste die onderstreepte dat de kerncentrale een blok aan het been van DELTA was, en nu zegt iederéén dat. Ook gaf mijn fractie eerder aan dat de kerncentrale ons méér zou gaan kosten bij sluiting. Nu zeggen ook onze adviseurs dat. Ook stelde mijn fractie eerder: gedeputeerde, als u in Den Haag gaat onderhandelen, moet u eerst een oplossing voor de kerncentrale hebben. Vandaag is de uitverkoop van DELTA begonnen, maar nog steeds is er geen oplossing voor de kerncentrale. Het volgende onderdeel, het netwerkbedrijf, staat al in de etalage...

Voorzitter. Wij krijgen voor DELTA Retail 488 miljoen en dat is een goede prijs. Echter, dat bedrag gaat in een zwart gat. Wij weten niet wat ermee gaat gebeuren. Het gaat om heel veel geld

en wij mogen ons best wel afvragen of dit "gooien in een zwart gat" wel de beste bestemming is.

De heer **Bosch** (PVV). U suggereert hiermee dat u een andere oplossing ziet. Ik hoor graag wat die oplossing inhoudt.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter, mijn fractie komt niet met een amendement. Immers, daarmee zouden wij de geformuleerde wensen en bedenkingen veranderen en wij hebben te maken met andere aandeelhouders. Wij willen wél een motie indienen waarmee het college wordt verzocht om, samen met de andere aandeelhouders, een onderzoek te doen naar de voor- en nadelen van de mogelijkheid om 420 miljoen toe te voegen aan het amoveringsfonds-kerncentrale. Kunnen en mogen wij dit doen? Die vraag kan met het beoogde onderzoek worden beantwoord. Als het kan, wat betekent dat dan precies? Is er wel 420 miljoen nodig? Kan de kerncentrale dan wél apart worden gezet, een optie die door ons steeds is gewenst? Wat betekent dit dan voor de rest van het bedrijf en voor de eventuele steun van het Rijk? Wat kan dit betekenen voor de liquiditeit van DELTA? Het zijn allemaal vragen die op dit moment niet kunnen worden beantwoord.

De heer **Bosch** (PVV). U heeft het over het aanvullen van het amoveringsfonds-kerncentrale, maar volgens mij gebeurt dat nu al gewoon, jaarlijks. DELTA zorgt ervoor dat aan het einde van de rit voldoende middelen beschikbaar zijn om de kerncentrale te kunnen opruimen. Wat is nu precies het doel van de in te dienen motie?

Mevrouw **Van Unen** (SP). Wij vinden het van belang dat wij erachter komen wat er gebeurt als wij het bedrijf klaar voor 2033 kunnen afleveren. Ik vraag nu niet om de kerncentrale eerder te sluiten. Ik vraag de Staten om ermee in te stemmen dat er eens goed naar deze mogelijkheid wordt gekeken. Wij weten nu niet wat er precies met die 488 miljoen gaat gebeuren. En daar komt dan ook nog het geld van het netwerkbedrijf bij... Laten wij eens naar bepaalde mogelijkheden kijken.

De heer **Bosch** (PVV). Volgens mij zijn de verschillende scenario's duidelijk uitgewerkt. DELTA heeft in de afgelopen periode in verschillende bijeenkomsten de aandeelhouders geïnformeerd over wat er gebeurt met het geld dat deze verkoop oplevert. Er zijn meerdere trendlijnen uitgezet. In principe komt het erop neer dat er ingeteerd zal moeten worden, totdat de energiemarkt weer gaat aantrekken. Is er niet al voldoende onderzoek gedaan?

Mevrouw **Van Unen** (SP). Naar datgene wat nu met de motie wordt gevraagd --wat gebeurt er als wij de kerncentrale als afgerond project hebben?-- is nog geen onderzoek gedaan. Nogmaals, wat betekent deze optie voor de liquiditeit van het bedrijf? Kan en mag het op deze manier? Het staat allemaal in de motie. Het enige wat wij vragen, is steun voor dit onderzoek.

De **voorzitter**. Door het lid Van Unen is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 10 februari 2017;

overwegende dat:

- *Provinciale Staten van Zeeland heden hebben ingestemd met de verkoop van DELTA Retail NV door DELTA NV;*
- *als een van de voorwaarden voor deze verkoop in de brief van PS aan GS staat: "Het delen van een scenario-analyse van DELTA met de aandeelhouders, om optimale aanwending van vrijgekomen liquide middelen te kunnen borgen op een zo kort mogelijke termijn";*
- *deze verkoop het bedrijf DELTA NV 488 miljoen gaat opleveren;*
- *er nog steeds geen oplossing is voor de kerncentrale Borssele;*
- *er op dit moment 180 miljoen in het amoveringsfonds zit;*
- *er voor de afbraak van de kerncentrale in 2033 volgens EPZ 600 miljoen nodig is;*

verzoeken GS om:

- *samen met de andere aandeelhouders een onderzoek te doen naar voor- en nadelen en mogelijkheden om vanuit de verkoopopbrengst 420 miljoen toe te voegen aan het amoveringsfonds kerncentrale bij de NV EPZ;*
- *Provinciale Staten van Zeeland over de uitkomsten van dit onderzoek te informeren;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 10.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. De heer Bosch zegt dat het amoveringsfonds jaarlijks wordt aangevuld. Ja, dat is de ideale situatie in een tijd dat DELTA winst maakt en het zich kan veroorloven. Daaraan voeg ik nog de vraag toe of dit fonds in 2033 inderdaad voldoende middelen zal bevatten. Er bestaat immers discussie over het kostenniveau, een half of een heel miljard. Ik denk dat de motie van de SP-fractie een verstandige motie is. Het gevaar bestaat dat wij nu de

verkoopopbrengst gewoon laten verdampen, om vroeg of laat weer voor dezelfde vraag gesteld te worden. Dan moeten wij weer bij de minister aankloppen. Dit is een prima motie.

De heer **Bosch** (PVV). Voorzitter, is de heer Babijn aanwezig geweest bij de bijeenkomsten die DELTA heeft georganiseerd om de aandeelhouders te informeren? Heeft hij ervan kennisgenomen dat DELTA ervoor zorgt dat jaarlijks de nodige bijdragen worden geleverd, zodat het amoveringsfonds volgens planning wordt gevuld?

Mevrouw **Van Unen** (SP). Dat klopt in die zin dat in de ideale wereld DELTA tot 2033 blijft bestaan. In dat geval hebben wij bij het einde van de rit die 600 miljoen, maar wij wéten het niet. Er is zoveel onzekerheid dat wij ook andere mogelijkheden moeten bekijken. Dat is het enige wat mijn fractie vraagt: onderzoek.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Ik vind het --gelet op het feit dat DELTA zoveel informatie heeft verstrekt-- verbazingwekkend dat mevrouw Van Unen nu een onderzoek vraagt naar zaken die al uitvoerig door DELTA zijn onderzocht. Uit dat onderzoek blijkt dat er nu acuut liquide middelen nodig zijn. Die zijn niet beschikbaar wanneer ze in het amoveringsfonds worden gestort. Mevrouw Van Unen stelt dat er veel onzekerheden zijn, maar verschillende scenario's zijn doorgerekend. Het zou wel eens zo kunnen zijn, mevrouw Van Unen, dat u op deze manier in uw eigen voet schiet.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Nogmaals, ik vraag om onderzoek naar mogelijkheden. Misschien is het resultaat daarvan wel dat datgene wat wij beogen helemaal niet mogelijk is. Wij zijn aanwezig geweest bij die informatiebijeenkomsten, maar deze optie --hoe kunnen wij de kerncentrale apart krijgen?-- is ons inziens nog niet onderzocht.

De heer **Babijn** (PvZ). Er is inderdaad al veel onderzocht, inclusief garantstelling, een optie die alweer is achterhaald. Ik hoor de PVV-fractie zeggen dat op een gegeven moment de energiemarkt wel weer zal aantrekken, maar wij moeten handelen op basis van feiten en niet op grond van verwachtingen. Bovendien, als je met een verwachting komt, moet je die goed onderbouwen. Wij hebben in Zeeland een aantal grote stroomverbruikers gehad, waaronder Zalco en Thermphos, maar die zijn er niet meer. Daarnaast zijn er de investeringen in windparken en zonne-energie. Wij gaan wat de energiemarkt betreft een onzekere toekomst tegemoet, en er komen landelijke verkiezingen aan. Ik voeg eraan toe dat wij geen beslissingen moeten nemen die werkgelegenheid kosten. Voorkomen moet worden

dag geld weglekt. Wij hébben nu geld en wij zouden een ander besluit kunnen nemen.

De heer **Bosch** (PVV). Voorzitter. Ik kan mij voorstellen dat de heer Babijn wat weggedommeld is na de uitvoerige discussie over de Kustvisie, maar wat hij nu aangeeft --ik zou gezegd hebben dat de energieprijzen wel weer zullen aantrekken-- is onjuist. Dat heb ik niet gezegd en ik kan dat ook niet weten. Als de heer Babijn het wél weet, wil ik graag zijn glazen bol lenen. Ik heb gezegd dat tijdens de informatiebijeenkomsten van DELTA naar voren is gebracht dat er verschillende onderzoeken zijn geweest en dat er trendlijnen zijn uitgezet op grond van verschillende scenario's. Daar is door verschillende partijen onderzoek naar gedaan en verwachtingen zijn aangegeven met betrekking tot perioden waarin energieprijzen mogelijkerwijze zouden aantrekken. Echter, ook is gekeken naar scenario's voor de situatie waarin die prijzen niet aantrekken. Daar is allemaal aan gedacht. Ik vraag mij af of de heer Babijn daar kennis van heeft genomen. Ons inziens zijn extra onderzoeken niet nodig.

Voorzitter. Inderdaad, wij hebben bij de behandeling van dit agendapunt de keuze tussen ja en ja. Dat is al zo door de SP-fractie gesteld, maar ik vind de opstelling van die fractie toch wat negatief. In de commissie hebben verschillende partijen gesteld dat er bij EQT een negatieve connotatie aan de orde is, maar ons inziens is dat niet het geval. De ondernemingsraad van DELTA heeft, bij monde van zijn voorzitter, aangegeven dat gesprekken zijn gevoerd met een bedrijf dat eerder door EQT werd overgenomen, waarbij bleek dat men bijzonder positief over die overname was. De OR van DELTA staat er niet om bekend dat hij zich gemakkelijk tegenover het bedrijf opstelt. Altijd heeft men de zaken met een kritische blik benaderd, maar nu is men positief. Dat geldt niet alleen voor de voorzitter van de OR, maar ook voor de toekomstige CEO van de opvolger van DELTA. De enige conclusie die wij nu kunnen trekken, voorzitter, is dat ook wij ons positief moeten opstellen. Verder hebben wij geen aanvullingen op datgene wat de gedeputeerde heeft voorgesteld om in de brief op te nemen. Wij zijn het eens met de punten die zij aandraagt.

De fractie van de SP heeft in de commissie voorgesteld om snel een statutenwijziging door te voeren. Ook mijn fractie is daar een voorstander van, opdat er statuten komen die passen bij de omvang die de PZEM gaat krijgen.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. DELTA, ofwel "het vale paard". De naam DELTA voor het brede bedrijf... Dat gaan wij wel missen. De naam blijft hier wel, maar het wordt een veel smaller bedrijf. In de naam "DELTA" zit heel veel,

emotie, Zeeuws eigen gevoel, het gevoel van een eigen Zeeuws energiebedrijf. Hele gezinnen in Zeeland hebben DELTA als hun werkgever gezien. Voor velen van ons, in elk geval voor mij, zat er ook trots in, trots op een eigen Zeeuws bedrijf. Welnu, de naam gaat mee naar de koper, EQT.

Het is nu eenmaal zo, voorzitter: een bedrijf als DELTA moet natuurlijk wél renderen. Dat gebeurt nu niet en dus moeten er passende maatregelen worden genomen. Ons eens zo trotse paradepaard is nu een sjofel en vaal paard geworden. Daar hebben wij zorgen over, voorzitter. We zijn al zover dat wij de gezonde onderdelen moeten verkopen. Wij kunnen er lang of kort over praten, het is niet anders, het is de realiteit. Het is verstandig om nog te trachten zoveel mogelijk van het bedrijf te redden.

Een vaal paard kan weer gezond worden, maar daarop moet dan wel nu worden ingezet. Ons nuchter Zeeuws realisme maakt dat de verkoop dan ook zo goed mogelijk moet gebeuren, in combinatie met een oplossing voor het bedrijf dat nog resteert. Wij toetsen daarbij aan de aandeelhoudersstrategie; dat vinden wij nog steeds een goede strategie. Vervolgens komen wij tot de conclusie dat, onder de gegeven omstandigheden en gelet op de feiten zoals ze nu zijn, op dit moment dit de best haalbare keuze is. In de eerste plaats is EQT een goede partij die een goede prijs biedt. In de tweede plaats is er uitzicht op werk voor de medewerkers in Zeeland, met aansturing vanuit Zeeland. Zie hier het nieuwe Zeeuwse eigene en het Zeeuwse realisme: werkgelegenheid en een goede prijs.

Bij de gegeven omstandigheden is deze verkoop dus niet zo'n heel slechte optie. De Engelsen zeggen met een zeker understatement: "It's not too bad". "Wij gaan de huik naar de wind hangen", zo zeggen wij het in Zeeland, want wind hebben wij hier genoeg.

Voorzitter, mijn fractie vindt dat het bedrijf, en ook de aandeelhouders, er nauw gezet op moeten toezien dat het bedrag van 488 miljoen niet verdampst. Het mag niet in een groot zwart gat verdwijnen maar dient daadwerkelijk een bijdrage leveren om van het vale paard weer een goed werkend Zeeuws trekpaard te maken. Dit bedrag dient tot redding van het bedrijf. Natuurlijk weten wij dat uiteindelijk de randvoorwaarde voor de redding van het bedrijf wordt gevormd door een aantrekkende energieprijzen. Wij weten dat daarvoor prognoses zijn opgesteld, maar wij hebben dit niet in de hand.

Wij zijn er niet voor, voorzitter, om nu al een fors bedrag in het amoveringsfonds-kerncentrale te stoppen. Het is ons inziens van belang dat de tolling-overeenkomsten worden gegarandeerd. Als nu al zo'n bedrag wordt vastgezet in het amoveringsfonds, hebben wij morgen een

probleem met de tolling-overeenkomsten en gaat het bedrijf overmorgen failliet. Bovendien is het strategisch niet van belang en ook niet juist ten opzichte van Den Haag.

Echter, wij verlangen wél een vernieuwde toezichtstructuur en wel graag vóór 1 juli, een aangescherpt toezicht op de nu aanwezige middelen. Wij vinden dit van belang met het oog op de zoektocht die ertoe moet leiden dat de middelen goed worden ingezet voor de redding van het bedrijf. Voorzitter, het is een opdracht voor het bedrijf én voor de aandeelhouders: maak van dit vale paard weer een goed werkend Zeeuws trekpaard.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Wij spreken over een bod van 488 miljoen voor Retail, geen totaaloplossing, maar hiermee komt een oplossing wel dichterbij. Tja, de uitverkoop van DELTA is begonnen, zulks ondanks dappere pogingen van de aandeelhouders en hun adviseurs om werkgelegenheid voor de regio te behouden.

Voorzitter, we moeten door en we hadden het, wat deze verkoop betreft, slechter kunnen treffen. Voorlopig blijft DELTA Retail als bedrijf in Zeeland doordraaien en wellicht is er ook wat ruimte om te investeren. Enerzijds krijgen wij "garantie tot aan de deur", anderzijds stemt het trackrecord van de overnemende partij tot voorzichtig optimisme.

Het bij het splitsingsproces overheersende gevoel is dat wij de grip verliezen. Het voelt alsof wij met een auto van de helling af denderen, zonder dat wij goed kunnen remmen, als gevolg van de spijkerharde deadlines. Echter, evenals het college kunnen wij ons goed vinden in de voorgestelde voorwaarden met betrekking tot goedkeuringsrecht, aanwending van liquide middelen en aanpassing van statuten en tijdspad. Dit zijn als het ware de rukken aan het stuur die wij als aandeelhouder nog kunnen en moeten geven.

Voorzitter, mijn fractie geeft dus steun aan deze verkoop maar zij onderstreept het belang van het behoud van invloed en zeggenschap van de aandeelhouders. Het kan en mag niet zó zijn dat, door mismatch van het ontstane bedrijf met de oude bevoegdheden, aandeelhoudersbelangen onevenredig zwaar worden geschaad. Ons verzoek is dan ook dat het college en zijn adviseurs hier kort op blijven zitten.

Eén van de punten die in de brief zijn opgenomen, betreft het maken van afspraken. Ook wat ons betreft wordt dit aangescherpt zodat hiervoor de datum 1 juli wordt gehanteerd. Hopelijk, voorzitter, ontwikkelen de omstandigheden --ik denk hierbij vooral aan de energieprijzen-- zich zodanig dat wij als provincie, als regio en ook als DELTA-personeel de auto veilig aan de kant kunnen zetten, zonder al te veel schade. In control

zijn we allang niet meer, maar laten wij maximaal inzetten op "damage control".

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Wij hebben het niet meer over een totaaloplossing; feitelijk spreken wij nu over wat wij een jaar geleden nog als "horrorscenario" zagen. Die totaaloplossing is buiten beeld; vandaag geven wij wensen en bedenkingen mee in verband met de verkoop van DELTA Retail. Daarbij nemen wij afscheid van de naam "DELTA". Mijn fractie stelt daarbij drie vragen: gaat het om de juiste prijs, gaat het om de juiste koper en gaat het om de juiste afspraken?

Ja, voorzitter, de prijs kan zeker redelijk worden genoemd. En ja, het is geen verkeerde partij die koopt. En ja, het lijkt erop dat wij mogen verwachten dat een goed perspectief binnen bereik blijft voor dit onderdeel van wat eerder DELTA was. Tot 2020 of daaromtrent kunnen wij erop rekenen dat het met deze divisie goed blijft gaan. Voor de langere termijn is dat veel moeilijker te overzien.

Voorzitter. Nieuwe afspraken zijn nodig om de positie van de aandeelhouders ten opzichte van de vennootschap PZEM te bepalen, juist in verband met de beschikbaar komende liquiditeiten. Daarop gaan wij later dit jaar in.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. De deadline voor het splitsen van het bedrijf DELTA nadert met rasse schreden. Vandaag mogen de Staten hun wensen en bedenkingen uitspreken in verband met het voorgenomen voorstel tot verkoop van DELTA Retail aan het Zweedse EQT. Daarmee wordt nogal wat van de Staten gevraagd. Natuurlijk zijn er wensen te over, zeker ook bij mijn fractie. Wij zouden nog steeds erg graag een totaaloplossing zien, waarbij splitsing een herstructurering van het bedrijf betekent en er geen gezonde onderdelen naar een ongewisse toekomst worden gebracht. Wij wensen het bedrijf toe dat het geen miljoenen behoeft te stoppen in een verlieslatende kerncentrale, dat er geen tolling-contracten zijn en dat er geen sprake is van dalende energieprijzen, maar dit alles lijkt op dit moment meer op dagdromen dan op een haalbaar verlangen. Daarom resteert er voor mijn fractie niet veel méér dan met een realistisch-pragmatische blik te kijken naar het voorliggende stuk.

Welnu, voorzitter, dan komen er zaken naar voren waar wij, als sociaaldemocraten, blij van worden. Wij zijn blij met de onverwacht hoge koopsom die EQT bereid is voor DELTA Retail te betalen. Dit zegt iets over de kwaliteit van dit bedrijfsonderdeel, over datgene wat de medewerkers aan kwaliteit leveren en over het trouwe en loyale klantenbestand van DELTA. Dat is mooi, voorzitter.

Nóg mooier is dat met deze koper en diens zienswijze met betrekking tot DELTA Retail, een

groot gedeelte van de werkgelegenheid voor Zeeland behouden blijft, in elk geval voor de komende jaren. Heel mooi is voorts dat deze koper de CAO, het sociaal plan en de bedrijfseigen regelingen overneemt, zodat de werknemers vooruit kunnen, de toekomst in. Samen met de centrale ondernemingsraad (COR) is mijn fractie hier erg blij mee.

Voorzitter. Wij nemen vervolgens een duik in de toekomst. Wij horen graag van de gedeputeerde of de omvang van het management en het beloningsbeleid aangepast zullen worden aan de omvang van het bedrijf dat na 1 juli, dus na de splitsing, resteert. De huidige beloningslijn, immers, is vastgesteld op de top van de omvang van DELTA, toen er zelfs nog plannen waren voor een tweede kerncentrale.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. De Staten mogen iets van deze verkoop vinden, in de vorm van wensen en bedenkingen. Welnu, daar kan ik kort over zijn: mijn fractie kan hier, onder de gegeven omstandigheden, geen "nee" tegen zeggen, en dat doet zij dan ook niet. Zij het met de wrange nasmaak van een gedwongen verkoop, lijkt dit een goede deal te zijn, met een goede koper, tegen een goede prijs. Andere smaken zijn er op dit moment overigens niet.

Er komt weer toekomstperspectief, voorzitter, met nieuwe investeringsmogelijkheden voor deze bijna voormalige DELTA-tak, waarbij hopelijk zoveel mogelijk gezonde banen behouden blijven. Op die manier blijft er ook toekomstperspectief voor de medewerkers.

Het college is voornemens om niet zomaar "ja" tegen de voorliggende transactie te zeggen. In lijn met het advies van Emendo Capital wil het een aantal waarborgen inbouwen om de invloed van de aandeelhouders op het verdere verloop van de herstructurering van DELTA en de aanwending van de verkoopopbrengst zeker te stellen.

Voorzitter, daar stemmen wij van harte mee in en wij constateren dat daar ook een voortvarende wijziging van de statuten bij hoort, gericht op het resterende bedrijf PZEM dat na 1 juli zal ontstaan. Bij deze naam hebben wij warme gevoelens, gelet op het ontstaan van het Zeeuwse elektriciteitsbedrijf, maar daar houdt de vergelijking wel mee op. Dat was een bloeiend bedrijf, en dat kan van het nieuwe bedrijf niet worden gezegd. Nogmaals, mijn fractie hecht eraan dat de statuten zo mogelijk op 1 juli worden gewijzigd. Immers, wij spreken dan over een heel andere onderneming dan nu nog het geval is.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Mijn fractie had het graag heel anders gezien, maar negen jaar geleden zagen wij al de urgentie in: de onderneming zou gesplitst moeten worden om veel

slagvaardiger te worden en beter te kunnen anticiperen op veranderingen in de markt. Je kunt de tijd niet terugdraaien en daarom richt ik mij op de bijzondere omstandigheden van dit moment.

Voorzitter. Het is normaal dat men het goede wil behouden en dat men datgene wat minder goed is, "afhecht", zoals dat ook in de medische wereld wordt gedaan. Tegen die achtergrond is er nu sprake van een tegen het gevoel indruisend proces en voorstel. Echter, gezegd is al dat wij de keuze hebben tussen ja en ja.

Dit voorstel is ingebed in een reeks van maatregelen en stappen, en nog steeds is er geen sprake van een totaaloplossing. Dat vinden wij erg jammer. Het was dan ook best lastig om te komen tot instemming met dit voorstel, ondanks het feit dat wij zeer positief zijn over de opbrengst. Terecht heeft mevrouw Pijpelink in dat verband gesproken over de kwaliteit van de onderneming. Dat kan en mag gezegd worden.

En toch hadden wij zoiets van: instemmen zonder voorwaarden, dat is te kort door de bocht. Immers, voorzitter, ten diepste is het ons bezit; het gaat om onze centen. Je wil dan toch dat het geld niet vergaat of zoekraakt, dat dit resultaat overeind blijft. Daarom zijn de voorwaarden van groot belang. Wij kunnen daarmee instemmen.

Verder mag wel eens worden gezegd, voorzitter, dat de afgelopen periode van anderhalf jaar niet gemakkelijk is geweest en dat wij respect hebben voor de wijze waarop de gedeputeerde met dit dossier is omgegaan en omgaat. Daar willen wij waardering voor uitspreken, maar wij vinden óók dat bij verantwoordelijkheden bevoegdheden horen, en die zien wij niet altijd in dit dossier. Ik onderstreep dat dit college verantwoordelijk is voor de aandeelhouderswaarde, maar hoeveel bevoegdheden heeft men nu in dit verband?

Daarom, voorzitter, is de al bepleite statutenwijziging enorm belangrijk. Iedereen kan daarvan vinden wat hij wil --ook tegen de achtergrond van good governance-- maar er zijn bijzondere omstandigheden. Wat ons betreft moet hiervoor de datum 1 juli écht staan. Wij vragen de gedeputeerde om de toezegging dat zij zich hiervoor echt gaat inspannen. Tussen 1 juli en 31 december wordt er een heleboel georganiseerd en geregeld; dan wordt de pap gestort. Wij moeten instrumenten hebben om naast verantwoordelijkheden bevoegdheden te kunnen uitoefenen.

Hiermee kom je uit bij een punt waarop door Joop den Uyl werd bedoeld in het jaar 1976: soms heb je een bijzonder instrument nodig. Hij doelde toen op iemand. Dat "bijzondere instrument" was niet alleen een functie, maar ook een persoon, namelijk Joseph Molkenboer, topambtenaar op het ministerie van Economische Zaken. Het ware barre tijden, crisisjaren. Volvo Cars, Stork, IHC-Caland,

ADM en ook de prachtige scheepswerf Van der Giessen-De Noord, Vredesteijn, Werkspoor en Ketelbouw, het waren allemaal ondernemingen waar de overheid geld in had zitten. Welnu, Joseph Molkenboer werd toezichthouder en hij zat als een bok op de haverkist. Hij deed het met verve. Het was een markante persoonlijkheid, inderdaad "een bijzonder instrument", zowel persoonlijk als functioneel. Hij stelde onder meer: "Te weinig grip op zinkende schepen, is desastreuus voor de overheid."

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. De Staten worden in de gelegenheid gesteld om wensen en bedenkingen te uiten in verband met de voorgenomen verkoop van DELTA Retail. Het behoud van de werkgelegenheid en de vestigingsplaats in Zeeland, en ook de service aan de Zeeuwse afnemers, zijn daarbij positieve effecten, evenals de marktconforme opbrengst. Daarom ziet mijn fractie in dat deze verkoop onvermijdelijk is.

Het chagrijn van mijn fractie heeft vooral betrekking op de aan deze verkoop verbonden voorwaarden voor het vervolg. Verkerend in fase 3 van de ombouw van DELTA naar PZEM, zou het nu al onvermijdelijk zijn om in te zetten op de verkoop van het volledige netwerk. Welnu, mijn fractie is van mening dat die noodzaak onvoldoende is aanwezig is, ook na alle presentaties. Let wel: wij bestrijden niet de noodzaak om het netwerk af te splitsen. Maak daar maar een "PZEM-2" of gewoon een Zeeuws netwerkbedrijf van.

Het belang van een eigen netwerkbedrijf hebben wij al eerder onder de aandacht gebracht. De voordelen die wij hebben geconstateerd, zijn onlangs nog eens bevestigd door de directie van Enduris, lees DNWG, tijdens ons werkbezoek. Wij praten veel óver het netwerkbedrijf, maar weinig mét het netwerkbedrijf, zo was haar idee.

Voorzitter. DELTA houdt zich met veel taken bezig, met daarbij één activiteit die tot de publieke taken behoort. Juist dát onderdeel zouden wij dan binnenkort geheel moeten verkopen? DNWG beschikt over specifieke kennis, van belang voor de wijze waarop moet worden omgegaan met geografische obstakels. Men opereert op de juiste schaalgrootte, heeft korte lijnen en een vertrouwensrelatie met de klanten. Bovendien kan en wil men, als katalysator, de noodzakelijke verbindingen leggen met nieuwe toekomstmogelijkheden. Nu dit tafelzilver helemaal van de hand doen... Dat zou betekenen dat de provincie straks nauwelijks nog, in feite geen mogelijkheden meer overhoudt om te investeren in zaken die juist belangrijke kansen bieden voor Zeeland, zoals verwoord in "Zeeland 2040" en de actiepunten van de commissie Balkenende.

Om voldoende grip te houden op het vervolg, na de verkoop van DELTA Retail, komt mijn fractie met een amendement op de voorliggende brief met als strekking dat in de AVA de voorwaarden voor de verkoop van DELTA Retail worden aangepast in een richting waaruit blijkt dat de huidige aandeelhouders een meerderheidsbelang houden in het netwerk.

De **voorzitter**. Door het lid Temmink is het volgende amendement ingediend:

Bij 1.) toevoegen achter: ..."keuzen rond Wholesale":

Gezien de vele onzekerheden m.b.t. de uitkomsten in fase 3 en de marktontwikkelingen, uit PS hun bedenkingen over de voorgenomen totale verkoop van het netwerk omdat de noodzaak daarvan onvoldoende is aangetoond. In het verlengde van de wens van PS nu geen onomkeerbare besluiten te nemen, verzoeken zij GS nadrukkelijk om in de AVA de voorwaarden voor de verkoop van DELTA Retail aan te passen in een richting waaruit blijkt dat de huidige aandeelhouders een meerderheidsbelang houden in het netwerk.

Dit amendement krijgt nr. 11.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Er lopen nog allerlei processen in verband met de vervreemding van het netwerkbedrijf. Ik kan mij voorstellen dat daar ook een dergelijke oplossing bij kan zitten, maar dat zie ik nog niet. Het lijkt er toch een beetje op alsof er een soort hypotheek wordt gelegd op de beslissing die nu aan de orde is. Daar zouden wij geen voorstander van zijn.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Als de heer Dorst het zo stelt, zou ook hij het vreemd moeten vinden dat nu al het totale netbedrijf in de verkoop wordt gedaan. Inderdaad, de procedures lopen nog en door middel van de presentaties zijn tal van onzekerheden gemeld, niet alleen over de marktprijzen maar ook over uitkomsten van juridische kwesties. Bovendien: wat gaat het nieuwe kabinet doen met de kerncentrale? Ik denk dat het allemaal redenen zijn om nu geen onomkeerbare stappen te zetten en alles al te verkopen.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Uit het betoog van de heer Temmink komt naar voren dat in feite aan de Staten wordt gevraagd om een dubbelbesluit te nemen. Het komt erop neer dat wij nu eventjes --zonder dat het in een statenvoorstel is verwoord-- óók besluiten om de aandelen van het

netwerkbedrijf te kopen of te houden. Welnu, die vraag ligt nu gewoon niet voor. Volgens mij had de fractie van GroenLinks met een initiatiefvoorstel moeten komen. Het amendement komt neer op een voorstel om een onderdeel van een onderneming te kopen of te behouden. Wij kunnen daar niet in meegaan.

De heer **Bosch** (PVV). Voorzitter. Als ik het mij goed herinner, is in de commissie Bestuur door de fractie van de ChristenUnie de wens geuit om de optie toe te voegen dat de provincie als eerste het netwerkbedrijf terug kan kopen, mocht blijken dat EQT toch eerder van plan is --eerder dan men nu aangeeft-- om dat bedrijf van de hand te doen. De gedeputeerde heeft hierop gereageerd met de opmerking dat dit zou betekenen dat al gevoerde onderhandelingen weer zouden moeten worden opengebroken, hetgeen in feite niet mogelijk is. Mijns inziens gaat het voorstel dat de heer Temmink nu doet, nóg verder. Onze conclusie is dat dit niet mogelijk is. Graag horen wij van de gedeputeerde of deze conclusie juist is.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Stelt de heer Temmink nu voor om met de aan de orde zijnde transactie in te stemmen onder de voorwaarde dat er nog een andere transactie plaatsvindt? Dit komt bij mij over als een soort ontbindende voorwaarde.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. De heer Dorst kan ik zeggen dat er van een dubbelbesluit geen sprake is. Ons is gevraagd om bedenkingen te uiten en mijn fractie uit haar bedenkingen met betrekking tot het vervolg, de situatie na de verkoop van DELTA Retail. Ons inziens is dat een onderdeel van datgene wat vandaag aan de orde is.

Ik meen dat ik hiermee ook ben ingegaan op de opmerking van de heer Bosch. Wij willen niet iets nieuws. De verkoop van DELTA Retail moet gewoon doorgaan --daar komen wij niet op terug-- maar wij willen niet dat nu al het gehele netwerkbedrijf in de verkoop wordt gezet. Volgens mij is dit niet iets nieuws. Immers, lang niet alle scenario's die zijn doorgerekend, monden uit in de conclusie dat nu direct maar het hele netwerk moet worden verkocht. Integendeel, voorzitter, en daarom brengen wij dit nu in. Nú hebben wij nog de mogelijkheid om aan de voorwaarden te sleutelen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. We kunnen niet anders; wij zullen hierin mee moeten gaan.

Uit de stukken komt naar voren dat er sprake is van een kopersmarkt en dat deze transactie daarom zoveel heeft opgebracht. Ik zou zeggen: laten wij van die situatie gebruikmaken. Kan de provincie Zeeland zijn aandelen in DELTA NV verkopen? Zo ja, wat zouden ze dan opbrengen?

Zo nee, waarom kan dat dan niet? Je kunt er maar van afzijn...

Voorts wordt in de stukken gesteld dat de verkoop van DELTA Retail, naast die van het netwerkbedrijf, noodzakelijk lijkt om de liquiditeitspositie van DELTA te versterken. Daarbij speelt een verwachte negatieve impact van een downgrade een rol. Wat zijn nu precies de gevolgen van zo'n downgrade?

Voorzitter. De opbrengst van de verkoop van DELTA Comfort zal door het resterende bedrijf --het gaat verder onder de naam PZEM-- worden gebruikt om de dip in de energiemarkt te overbruggen. Alle opties worden onderzocht om verlieslatende onderdelen te saneren, te verkopen of anderszins richting toekomst te brengen, zo wordt gesteld. Hoe lang mag die dip aanhouden vóórdat het resterende bedrijf alsnog faillissement dient aan te vragen?

De heer **Bosch** (PVV). Mijn conclusie is, voorzitter, dat de heer Babijn niet aanwezig is geweest bij de informatiebijeenkomsten van DELTA. Hij heeft kennelijk ook via iBabs geen kennisgenomen van de bedoelde presentaties, waarin de antwoorden op zijn vragen kunnen worden gevonden.

De heer **Babijn** (PvZ). Ik heb zóveel bijeenkomsten bijgewoond... Elke keer weer worden zaken aangepast. Ik stel gewoon enkele algemene vragen en verneem graag in het openbaar de antwoorden daarop. Verder ben ik zeer voorzichtig met gegevens die zijn verstrekt in vertrouwelijke bijeenkomsten. Ik wil niet uit de school klappen. Vandaar dat ik nu algemene vragen stel. Vervolgens kunnen wij met feiten werken, zoals ze hier naar voren worden gebracht.

Voorzitter. Onze vrees is dat de middelen nu gewoon allemaal wegglekken. Daarom zullen wij de motie van de SP-fractie steunen. Wij hébben nu wat en kunnen wij eens een beslissing nemen. Dat moeten wij doen voordat het allemaal weggelekt is en wij weer moeten aankloppen bij de minister. Die minister heeft altijd van die goeie ideeën voor ons. De korting van 10 miljoen op het DELTA-dividend, dat wij niet meer ontvangen, blijft in stand tot 2020. Daarnaast komt hij met de suggestie om de opcenten-MRB maar te verhogen. Daar kunnen wij niet veel mee... Wanneer op termijn het geld op is, kunnen wij wéér aankloppen bij het Rijk. Misschien heeft de minister, of zijn opvolger, dan nog andere suggesties. Hopelijk kosten die dan Zeeland geen geld, want de kerncentrale is en blijft een landelijke verantwoordelijkheid.

Voorzitter. Ook mijn fractie vindt het gewenst dat de aandeelhouders zo spoedig mogelijk meer zeggenschap krijgen. Kunnen op termijn aandeelhouders nog financieel aansprakelijk

worden gesteld wanneer het ergste aan de orde komt, namelijk in geval van een faillissement?

Is het inderdaad mogelijk om nu, met de beschikbaar komende middelen, stappen te zetten? Worden die middelen in juridische zin voldoende geacht om daarmee alle verantwoordelijkheden af te kopen? Ik denk hierbij ook aan de ontmanteling van de kerncentrale. Wordt daarmee genoeg genomen en om welk bedrag gaat het dan?

Voorzitter. De CDA-fractie heeft het gehad over het trotse Zeeuwse trekpaard. Nou, mijn fractie heeft helaas een ander beeld. Met pijn in het hart noemen wij deze situatie: "trekken aan een dood paard".

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). U heeft niet goed geluisterd. Ik heb DELTA, op dit moment, het "vale paard" genoemd, en graag zouden wij zien dat dit bedrijf overleeft en sterker wordt. Van belang is dat wij met de middelen die nu beschikbaar komen, een overlevingsstrategie ontwikkelen. Daarna kan er wellicht sprake zijn, niet van een parapedaardje, maar van een gewoon werkpaard.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. In verband met het amoveringsfonds is er gesproken over 600 miljoen. Wanneer DELTA het niet meer kan opbrengen om dit fonds te vullen, wie staat daar dan voor garant? Zijn dat de aandeelhouders? Is het genoemde niveau wel voldoende?

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter. DELTA heeft overeenstemming bereikt met EQT over de verkoop van DELTA Retail. EQT is een Zweedse investeringsmaatschappij. Is deze organisatie uit op het snelle geld? Of ziet men mogelijkheden in DELTA? In de stukken wordt onder meer gesteld: "Aangezien de koper EQT Retail als zelfstandige entiteit lijkt te willen laten voortbestaan, is de werkgelegenheid in ieder geval voor een bepaalde periode voor Zeeland verzekerd." Voorzitter, mijn fractie hoopt dat dit geen loze belofte is en dat de COR goed naar de werkgelegenheidsaspecten heeft gekeken. Immers, 50-Plus vindt het behoud van werkgelegenheid voor Zeeland van essentieel belang.

Het overnamebedrag is marktconform: 488 miljoen. Het is een aanzienlijk bedrag maar het zal grotendeels, onder druk van de lage energieprijzen, verdampen.

Voorzitter. Met de verkoop van DELTA Retail zijn de problemen voor Zeeland nog niet opgelost. Er is ook nog een kerncentrale Borssele waarvoor Zeeland niet alléén kan opdraaien. Eigenlijk geldt voor Zeeland hetzelfde als voor Groningen: jarenlang heeft de BV Nederland geprofiteerd, maar het Rijk laat zowel Zeeland als Groningen in de kou staan. Mijn fractie verwacht dat de onderhandelingen met het Rijk gewoon doorgaan

en mogelijk worden geïntensiveerd, opdat er voor Zeeland een mooie oplossing komt.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. De stukken geven aan dat wij door de lage energieprijzen in de situatie terecht zijn gekomen waarvan nu sprake is. Echter, het gaat niet alleen om de huidige elektriciteitsprijs. Laten wij ook even naar het verleden kijken, de periode waarin DELTA politiek-gedreven investeringen deed in projecten die waren gericht op alternatieve energieopwekking, waaronder zonnepanelen. Dat heeft geleid tot verliezen van honderden miljoenen. Op die manier is het eigen vermogen van DELTA "leeggegeten". Dit is mede de oorzaak van de situatie waarmee wij nu te maken hebben.

Voorzitter, ik denk dat wij blij moeten zijn dat de koper niet een ander energiebedrijf is. Als dat wél het geval is, weet je wat er gebeurt: dan wordt het hoofdkantoor "onthoofd" en verliezen wij goede banen in Middelburg. Zoals het er nu naar uitziet, is EQT best een goede koper.

Mijn fractie vindt het resultaat dat ons nu is voorgelegd, beter dan eerder mocht worden verwacht. Het is een transactie waar je op voorhand niet blij mee bent, maar ik heb wel situaties meegemaakt waarin mensen weliswaar verlies leden maar toch blij waren dat er sprake was van een transactie. Dat is ook nu een beetje het geval. Ik feliciteer de gedeputeerde met het bereikte resultaat.

Er wordt nu geld gegenereerd om toekomstige verliezen te compenseren, in elk geval te financieren. Tegen die achtergrond verdient ons inziens de motie van de SP-fractie het om te worden aangenomen. Het is belangrijk dat nagegaan wordt hoe kan worden voorkomen dat dit geld binnen een paar jaar weglekt.

Voorzitter, nog steeds verkeren wij met betrekking tot dit bedrijf in een crisis. Er is een Amerikaans gezegde, dat luidt: "Never waste a good crisis". Ik wens het college veel succes toe bij het oplossen van deze problemen.

De heer **Bosch** (PVV). Voorzitter. Bij het stellen van vragen stel ik mij voorzichtig op om te voorkomen dat ik gegevens vermeld die in een besloten bijeenkomst aan de orde zijn geweest.

Met de motie van de SP-fractie wordt voorgesteld om van de 488 miljoen 420 miljoen toe te voegen aan het amoveringsfonds voor de kerncentrale, althans onderzoek te doen naar de mogelijkheid om dit te doen. Zouden wij dit doen, voorzitter, dan komt mijns inziens DELTA op een minimum te zitten en zou het bedrijf failliet dreigen te gaan. Is deze conclusie juist? Zo ja, is dan deze motie niet overbodig omdat de gestelde vraag in feite al is beantwoord?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Vandaag hebben wij het over de verkoop van het retailbedrijf en alles wat daarmee te maken heeft. Van alle woordvoerders heb ik begrepen dat zij vandaag "ja of ja" zeggen, en dus instemmen met deze verkoop, zij het onder de voorwaarden die door het college zijn geschetst.

Bij alle partijen leeft de vraag: wat wordt er met de opbrengst gedaan? Met de heer Bosch ben ik het eens dat tijdens de openbare voorlichtingsavonden van DELTA heel goed is ingegaan op de doorrekening van scenario's, waarbij duidelijk is geworden wat er met dit geld moet gaan gebeuren. Als er een downgrade komt, moet er een buffer zijn van 200 miljoen omdat financiering dan niet mogelijk is. Daar, voorzitter, begint het al mee.

Bovendien moet er een oplossing worden bedacht voor het verlieslatende bedrijf PZEM dat overblijft, de wholesale-afdeling. Daarbij gaat het niet alleen om de kerncentrale, maar ook om de gascentrale die met verlies draait. Die kraan kun je wel dichtdraaien, maar dan nog zijn er de kosten. Door het bedrijf is aangegeven dat men in het derde kwartaal van dit jaar met een stuk komt, waarin wordt vermeld wat de totaaloplossing moet gaan zijn. Hoe goed of hoe slecht wij het ook gaan vinden, er móet in het derde kwartaal een totaaloplossing komen. Tot die tijd is DELTA nog best een heel stevig bedrijf, moeten er nog heel belangrijke besluiten worden genomen en zal er nog veel werk moeten worden verzet om na te gaan wat het beste scenario is.

Een en ander neemt niet weg, voorzitter, dat wij op 1 juli een ander bedrijf hebben. Als de verkoop van Retail binnenkort plaatsvindt en als de splitsing van het netwerkbedrijf is doorgevoerd, blijft er in de vorm van de PZEM een heel ander bedrijf over. Vervolgens moet worden nagegaan wat daar statutair bij hoort. Dat het een structuur-NV is en nog een hele poos blijft, is een gegeven. Het duurt minstens drie jaar voordat men een structuur-NV kan omzetten naar een andere vorm, tenzij men daarvoor bij het Rijk, via juridische procedures, versnelling aanvraagt, maar die procedures nemen net zoveel tijd; dat schiet dus niet op. De enige manier om meer grip te krijgen op het bedrijf is dan ook aanpassing van de statuten.

Voorzitter, er zijn zaken die wij, als aandeelhouder, heel graag per 1 juli in de statuten ondergebracht zouden zien. In verband met die aanpassing hebben wij juridisch advies gevraagd. Er is een bureau dat ons hierin bijstaat. Deze week zijn hierover gesprekken gevoerd en hebben wij alle relevante vragen aan de orde gesteld. Hoe zit het met de aansprakelijkheid? Wat kan er wel en wat kan er niet? Wat zou je op 1 juli kunnen doen? Wat kan er, eventueel, in verband met "wholesale", op 1 januari 2018? Ik verwacht dat de volgende

week het advies beschikbaar komt, maar de eerste geluiden geven al aan dat er mogelijkheden zijn om op 1 juli al een aantal zaken via aanpassing van de statuten te regelen zodat wij wat meer grip krijgen, met name op de besteding van middelen. Immers, nú gaat het om de verkoop van Retail, maar bij de afsplitsing van het netwerkbedrijf, op welke manier dan ook, zullen er wederom middelen beschikbaar komen. Daar ga ik althans van uit.

Voorzitter. De voorwaarden, gesteld in verband met de verkoop van Retail, zijn in overleg met de raad van commissarissen geformuleerd. Het is dus niet zo dat er in die zin sprake zou zijn van frictie. Tegen die voorwaarden kan nu nog slechts ja of nee worden gezegd. Onderhandelen is niet mogelijk, in de zin van: wij willen nog dit of wij willen nog dat. Nee, er is sprake van een koopovereenkomst, en die wordt gevolgd.

Inderdaad, de werkgelegenheid is een belangrijk aspect. De SP-fractie noemt in dit verband een termijn van acht jaar, maar die wordt nergens vermeld. Het gaat om een investeringsbedrijf. Wij gaan ervan uit dat DELTA wordt geoptimaliseerd, dat erin wordt geïnvesteerd en dat dat een goede zaak is voor de medewerkers, maar er is géén werkgarantie voor de komende acht jaar. Men mag aannemen dat het om een langere periode zou kunnen gaan, maar een garantie is er niet.

Dat de kerncentrale een blok aan ons been is, weten we. Dat wij vinden dat hier sprake is van een rijksverantwoordelijkheid, daarover zijn wij het ook eens. Dat wij de erkenning daarvan niet hebben kunnen bewerkstelligen bij het huidige kabinet, is eveneens duidelijk. Als de Kamerverkiezingen achter de rug zijn en er voor het nieuwe kabinet onderhandelingskwesaties op tafel komen, zullen wij ervoor zorgen dat daarbij ook het nationale belang van de kerncentrale aan de orde wordt gesteld. Wij zullen ernaar streven dat dat belang wordt onderschreven door partijen die dan mogelijk de regering gaan vormen.

Voorzitter. Wat de motie van de SP-fractie betreft, wijs ik erop dat zaken al voor een groot gedeelte zijn uitgezocht of zullen worden uitgezocht tegen de achtergrond van het feit dat het bedrijf in het derde kwartaal van dit jaar met een totaaloplossing komt. Het bedrijf zal een antwoord moeten geven op de vraag: hoe gaan wij om met de verlieslatende organisatie die de PZEM straks is? Ik voeg hieraan toe dat jaarlijks het amoveringsfonds wordt gevuld met 15 miljoen. Dat wordt door DELTA gedaan, winst of geen winst. Het is inherent aan het tolling-contract. Er wordt energie afgenomen tegen een vastgestelde prijs en in die prijs is een bijdrage voor het amoveringsfonds opgenomen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Dit is allemaal al jaren bekend, voorzitter, en dat er door DELTA onderzoek wordt verricht, is ook bekend. Waar wij met onze motie om vragen, is dat een en ander door ons, als aandeelhouder, wordt onderzocht. Het zou zomaar kunnen dat dat tot een ander perspectief leidt.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Als wij middelen in het amoveringsfonds storten die verkregen zijn met de verkoop van Retail, spelen wij het Rijk heel erg in de kaart. Wij garanderen dan als het ware dat dit nooit meer een verantwoordelijkheid van het Rijk wordt. Daar heb ik moeite mee. Bovendien kunnen wij dat geld niet missen. Immers, door DELTA is aangetoond dat een buffer van 200 miljoen nodig is om de zaken draaiende te houden, terwijl er moet worden gekeken naar andere verlieslatende onderdelen. Nu 420 miljoen storten in het genoemde fonds, lijkt mij geen goede zaak.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Maar dat is ook niet wat mijn fractie vraagt. Wij vragen om na te gaan wat de voor- en nadelen zijn als voor deze werkwijze wordt gekozen. Dat moet voor de Staten inzichtelijk worden gemaakt.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter, er volgt nóg een verkoop. Die kwestie wordt in juni aan de Staten voorgelegd. Als het goed is, komt er ook als gevolg van de verkoop van het netwerkbedrijf wéér een flink bedrag beschikbaar. We kunnen bij die gelegenheid deze overweging --waarom moeten er geen stortingen plaatsvinden in het amoveringsfonds?-- nader toelichten maar nu een extern onderzoek instellen... Voorzitter, er is al zóveel onderzocht en er zijn zóveel rapporten, dat ik de Staten echt moet ontraden om nu weer een onderzoek in te stellen.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Moet je iets willen onderzoeken waarvan je weet dat het niet mogelijk of niet haalbaar is? Dat is zonde van de energie. Ik denk hierbij aan de presentaties die wij hebben gehad en aan het door de gedeputeerde genoemde bedrag van 200 miljoen. Door onze eigen adviseur is gesteld dat de door het bedrijf verstrekte informatie klopt. Wanneer een en ander, overeenkomstig de motie, wordt onderzocht weten wij "up front" al dat datgene wat wordt onderzocht, in feite niet kan. Dat is zonde van de tijd, de energie en het geld.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter, al heel lang zijn wij bezig om voor DELTA oplossingen te zoeken maar de laatste tijd lopen wij steeds tegen het feit aan dat wij voor de kerncentrale geen oplossing kunnen krijgen. Daarom denken wij hier

nu even "out of the box" over, zonder dat wij de Staten vragen om ergens mee in te stemmen. Onze bedoeling is dat er ook met betrekking tot het in de motie bedoelde aspect duidelijkheid komt.

De heer **Babijn** (PvZ). Op deze manier wordt tegenover de Kamer en de minister duidelijk gemaakt dat je je best doet om het probleem zelf op te lossen. Wordt deze werkwijze gevolgd, dan zit dat bedrag van 420 miljoen vast in het amoveringsfonds; dan kan er niks mis mee gaan. Dan kan dat geld ook niet in de ogen van Den Haag "verkeerd" worden belegd. Ik denk, voorzitter, dat het door de SP-fractie gevraagde onderzoek geen kwaad kan.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter, in verband met de DELTA-problematiek zijn er misschien wel 35 onderzoeken geweest. Er is geen adviseur meer te vinden die er niet op de een of andere manier bij betrokken is geweest, afgezien wellicht van het buitenland. Hoe dan ook, door DELTA is aangetoond dat op dit moment het geld nodig is voor de bedrijfsvoering van de verlieslatende organisatie die overblijft. Het bedrag van 200 miljoen is nodig als buffer, om überhaupt zaken te kunnen blijven doen. Daarnaast is geld nodig om de verlieslatende activiteiten --het gaat niet alleen om de kerncentrale maar ook om de gascentrale-- voort te zetten. Daarom is het mijns inziens geen goede optie om die 420 miljoen te storten in het genoemde fonds. Daarmee wordt in de richting van het Rijk gezegd: kijk eens, wij hebben uw verantwoordelijkheid alvast overgenomen. Mij gaat dat een stap te ver.

Voorzitter. De heer Bosch vraagt zich af of hij gelijk heeft. Ja, mijnheer Bosch, u heeft gelijk. Volgens mij hebt u vandaag al een paar keer gelijk gehad. Het is niet anders, maar ik ga vast ook meemaken dat u het niet heeft; daar kijk ik naar uit...

Mevrouw Kool kan ik zeggen dat het inderdaad geen goede zaak is dat wij nu met elkaar dit pad moeten volgen, zij het dat voor een poos de werkgelegenheid is geborgd. Op z'n Zeeuws zouden wij hierover zeggen: het kan beter. Ik reageer daarmee op de Engelse uitdrukking die mevrouw Kool heeft gebruikt.

Naar aanleiding van de bijdrage van de PvdA-fractie merk ik nog op dat de positie van de aandeelhouders per 1 juli anders wordt, gelet op de beoogde aanpassing van de statuten; de structuur van de NV blijft overeind. Wij hopen dat door middel hiervan het management, de directie en de raad van commissarissen kunnen worden aangepast aan de organisatie die er dán staat. Nogmaals, het advies over deze zaken verwacht ik de volgende week. Ik houd een slag om de arm, maar mijns inziens zijn dit zaken die bij een

aanpassing van de statuten kunnen worden geregeld.

Terecht heeft de heer Dorst het over de relatie tussen de kwaliteit van het bedrijf en de opbrengst waarvan nu sprake is. Daaraan kan worden toegevoegd dat zowel de directie als de COR erg blij is met de koper, een investeerder die het bedrijf nog beter kan maken. Als er dan tóch moet worden verkocht, dan is dit nog niet zo'n verkeerde investeerder.

Voorts dank ik degenen die mij ondersteunen in mijn activiteiten met betrekking tot dit dossier. Inderdaad, hieraan wordt heel hard gewerkt maar niet alle uitkomsten zijn zoals ik ze "aan de voorkant" had gewenst. Soms is het niet anders... Misschien had de door de heer Dorst genoemde mijnheer Molkenboer méér kunnen bereiken.

Voorzitter. De heer Temmink is chagrijnig in verband met de gestelde voorwaarden. Hij heeft een amendement ingediend waarvan ik de aanvaarding moet ontraden. Ik houd hem voor dat wij verplicht zijn om per 1 juli het netwerkbedrijf af te splitsen. Door DELTA is aangetoond dat dat niet om niet kan. Het móet gekocht worden. Als wij zouden vinden dat wij zelf voor 50% eigenaar zouden moeten blijven, zouden wij 50% van de waarde van het bedrijf op tafel moeten leggen. In de boeken staat het bedrijf voor 268 miljoen genoteerd en in de wandelgangen wordt wel over 300 miljoen gesproken, wellicht omdat dat gemakkelijk rekt. Wij zouden dus zo'n 150 miljoen aan eigen middelen moeten stoppen in het netwerkbedrijf... Voorzitter. Ik denk niet dat dit past bij het toetsingskader dat door de Staten is vastgesteld, en dat neerkomt op: beperk de risico's.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Het chagrijn zat vooral bij mijn collega in de commissie Bestuur, maar hij sprak wél namens de fractie.

Ik ben het niet eens met de gedeputeerde. Als zij nu spreekt over 150 miljoen aan eigen middelen, roep ik het volgende in herinnering. De aandeelhouders is steeds voorgehouden, ook in openbare vergaderingen, dat --als na 2021 de energieprijzen gaan stijgen-- het met DELTA weer goedkomt. Welnu, op dit moment gaan wij, met de verkoop van het gehele netwerkbedrijf, zitten op het meest negatieve scenario. Ik denk dan: er is ook een tussenweg mogelijk.

Voorzitter. De gedeputeerde geeft aan dat wij die 150 miljoen niet kunnen betalen. Ik breng de eerste stap in het leningsmodel in herinnering. Toen ging het over een lening op Evides, gegarandeerd voor 200 miljoen, met alle aandeelhouders samen. Welnu, wij houden de PZEM en daar zit Evides in. Op die manier kan het netwerkbedrijf voor een gedeelte worden bekostigd. Mijns inziens is ons amendement meer dan de

moeite waard om te mee te nemen naar de aandeelhouders.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. In juni komen wij hier te spreken over het vervolg. Nogmaals, het lijkt erop alsof de heer Temmink nu twee besluiten wil nemen, ook meteen het besluit dat in juni aan de orde is komt: het verzelfstandigen, in welke vorm dan ook, van het netwerkbedrijf. Soms kun je voor de muziek uit lopen en is dat bijzonder eervol -- want dan ben je vaandeldrager-- maar als je te ver voor de muziek uitloopt, mis je alle contact...

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Er is verschil tussen een garantstelling voor 200 miljoen --daarvoor is in het toetsingskader ruimte geboden-- en het kopen van 50% van een bedrijf. Destijds ging het om 200 miljoen op het onderpand van Evides-aandelen die nu in het verlieslatende bedrijf achterblijven. Ze gaan niet mee bij de afsplitsing van het netwerkbedrijf. Het zou erop neerkomen dat 50% van het bedrijf zou moeten worden gefinancierd, op 50% waarde. Dat is écht een enorm risico, en het is heel wat anders dan wanneer wordt voorgesteld om op onderpand van een onbelast bedrijf tot borgstelling te komen.

De heer **Temmink** (GL). Ik denk toch, voorzitter, dat die zaken niet zo verschillend zijn. Als wij die 150 miljoen nodig zouden hebben als lening, als borg...

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Lening.

De heer **Temmink** (GL). ... betekent dat niet dat wij dat bedrag concreet moeten ophoesten. Immers, met de opbrengsten van Retail kunnen wij de eerste jaren vooruit om de verlieslatende activiteiten te bekostigen. Wanneer wij met een andere aandeelhouder, ook overheid zijnde, tot een deal kunnen komen in verband met die 50, 51%, dan kan er mijns inziens wel degelijk over deze mogelijkheid worden gesproken. Nogmaals, als wij nu ons tafelzilver weggeven... Voorzitter, wij hebben het vandaag over de voorwaarden en ik vind dat wij dit vandaag moeten inbrengen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter, het netwerkbedrijf staat in de verkoop, gewoon in de verkoop, mét voorwaarden, waaronder de werkgelegenheid, zoals het is afgestemd met de aandeelhouders en de COR. Daar komen biedingen op en vervolgens blijkt wat de mogelijkheden en de onmogelijkheden zijn. Het bedrijf staat níet voor 50% in de verkoop. Die stap is al gezet door het bedrijf DELTA. De zaak op 1 juli voor 100% afgesplitst zijn. Het bedrijf staat dus voor 100% in de verkoop. Op de mogelijkheden die aan de hand van de biedingen naar voren komen,

kom ik in juni terug. Dan leg ik de Staten een voorstel voor.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Mijn conclusie is dat de fractie van GroenLinks bereid is om als aandeelhouder meer risico te gaan lopen dan nu het geval is.

De heer **Temmink** (GL). Het ligt er maar aan wat u "risico" noemt. Als tot in lengte van jaren de opbrengst van de verkoop voor 100% naar alle verlieslatende activiteiten gaat, zijn wij alle kansen voor de toekomst van Zeeland kwijt. Als we dat met elkaar willen, moeten wij nu verder niets doen, maar mijn fractie is van oordeel dat wij een aantal zaken in eigen hand moeten houden. Altijd hebben wij bepleit om het netwerk in eigen hand te houden. Dat standpunt blijven wij verdedigen, en wij zien er kansen voor.

De heer **Bierens** (VVD). Maar het betekent óók dat u, via garantstelling, de bereidheid toont om voor de aandeelhouders meer risico te aanvaarden. Dat is de consequentie ervan.

De heer **Temmink** (GL). Wij denken dat wij juist minder risico's lopen, maar dan gaan wij over scenario's praten, voorzitter, en over aspecten waarover niet in het openbaar kan worden gesproken. Ik meen dat ik de visie van mijn fractie duidelijk genoeg naar voren heb gebracht. Wij bepleiten een optie waarbij wij zaken in eigen hand kunnen houden, mét toekomstkansen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. De heer Babijn vraagt aandacht voor de mogelijkheid om aandelen in DELTA NV te verkopen. Nou, straks is er niet veel "DELTA NV" meer, want Retail wordt verkocht en het netwerk wordt afgesplitst. Wij blijven aandeelhouder in de wholesale-afdeling, dus de PZEM. Daar zitten verlieslatende elementen in, de kerncentrale en de gascentrales. Welnu, als je die aandelen wil verkopen, moet je er geld bij geven. Daar gaat geen 488 miljoen uitkomen, om het maar even met Retail te vergelijken...

De heer **Babijn** (PvZ). Is het mogelijk om eens met een totaalbeeld aan te geven hoe deze zaak kan worden beëindigd? Als wij zo doorgaan --en als deze opbrengst inderdaad verdampt-- komen wij op een gegeven moment voor de vraag te staan: wie helpt ons, wat gaat dit kosten? Mocht de mogelijkheid er zijn om eens een "bedrag onderaan de streep" te bepalen, op grond waarvan wij onze verantwoordelijkheid kunnen nemen, dan zou dat voor de Staten verhelderend zijn.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ik verwijs naar de presentatie van DELTA, waarbij informatie is verstrekt over de verschillende scenario's. Die presentatie treft men aan in iBabs. Die scenario's lopen van een compleet faillissement bij een downgrade en een niet-aantrekkelijke energiemarkt, tot een positief resultaat wanneer die markt wél aantrekt. Bovendien is toegezegd dat in het derde kwartaal een totaaloplossing wordt gepresenteerd. Daar gaan wij in het derde kwartaal over beslissen. De vraag wanneer het geld op is... Voorzitter, dat is sterk afhankelijk van de ontwikkelingen met betrekking tot de energiemarkt.

Wie is er verantwoordelijk wanneer uiteindelijk blijkt dat het amoveringsfonds niet voldoende is gevuld? Voorzitter, in mijn beleving is dat het Rijk. Immers, wij zijn verantwoordelijk voor niet meer dan het bedrag van onze aandeelhouderswaarde, 600.000 euro. Dat is het maximale bedrag dat wij kwijt kunnen raken, tenzij wij extra garantstellingen gaan afgeven, hetgeen niet aan de orde is.

De heer Willemse is bang dat het geld verdampst, en dat zijn wij ook, voorzitter. Daarom gaan wij bedenken of een constructie mogelijk is op grond van de statuten. Voorts stelt de heer Willemse terecht dat de onderhandelingen met het Rijk moeten doorgaan, maar wel ná de kabinetsformatie.

De heer Faasse haalt de geschiedenis erbij door te verwijzen naar de zonnepanelen. Ik kan beamen dat dat een "bleeder" is geweest, zoals ze het bij DELTA noemen. En, voorzitter, de opmerking dat men blij kan zijn met een verlieslatende transactie, kan mijns inziens alleen maar van een makelaar komen... Dat je toch nog blij bent dat je je huis hebt verkocht, ook al heeft het niet opgeleverd wat je wilde...

De heer Faasse (ZL). Ik vind het een beetje flauw dat u dit zegt. Bij elke transactie moet je naar de omstandigheden kijken. Dat moet nu ook. Ook als je bij een transactie winst boekt, kan je ontevreden omdat die winst niet genoeg is. Ik had u een compliment willen geven, maar ik vind dat u nu een beetje denigrerend doet over het vak dat ik al zoveel jaar met veel plezier uitoefen. Ik zit hier als politicus, en niet als makelaar.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Zo is het absoluut niet bedoeld, mijnheer Faasse, maar ik kén de situatie waarin men met een verlieslatend iets toch nog blij kan zijn. Laat ik maar over mijn eigen ervaring praten, waarbij dat gevoel er was. Daar moest ik aan denken toen u met uw voorbeeld kwam.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Ook als ons amendement niet wordt aangenomen, gaat mijn fractie akkoord met de verkoop van DELTA Retail. Wij komen bij de behandeling van het voorstel inzake het netwerkbedrijf met een eigen standpunt.

Amendement nr. 11 van het lid Temmink over de verkoop van het netwerk, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van GL en de SP voor dit amendement hebben gestemd.

De conceptbrief wordt zonder stemming vastgesteld.

Motie nr. 10 van het lid Van Unen over onderzoek naar de mogelijkheid van toevoeging van middelen aan het amoveringsfonds-kerncentrale, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GL, de PvZ en ZL voor deze motie hebben gestemd.

23. **Brief (concept) Provinciale Staten aan minister BZK inzake reactie op financieel toezicht vorm en bevindingen (17001881)**

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Wij danken het college voor de aanpassing van deze brief. Het wás al een goede brief, maar met deze aanpassing, zoals besproken in de commissie Bestuur, is zij nog beter geworden. Laten wij voorts hopen dat het ministerie gevoelig is voor goede brieven, met goede motiveringen.

Een punt dat ons enigszins raakt, is het feit dat de minister al dan niet --wat dat betreft is er enige ruimte gekozen-- suggereert om de bevolking van Zeeland mee te laten betalen aan de beveiliging en sanering van Thermphos, door de opcenten-MRB te verhogen. In dat verband trek ik een parallel. Voorzitter, deze maanden hebben wij nogal eens gesproken over een prachtig gebouw in Zeeland, de Oostkerk. Dat gebouw is 350 jaar geleden gebouwd. Het was een langdurig bouwproces; het heeft zo'n twintig jaar geduurd; de aannemer ging dood; er was geld tekort.

Uiteindelijk werd besloten dat de bouw zou worden bekostigd met belasting op wijn en bier.

Welnu, voorzitter, het kan toch niet zo zijn dat wij 350 jaar later eenzelfde middel gaan gebruiken in verband met een fabriek die afgebroken moet worden? Wij weten dat de historie van Thermphos complex is en dat dit proces gepaard gaat met hoge kosten, maar die gang van zaken is op geen enkele manier te wijten aan de Zeeuwse bevolking, zeker niet aan de Zeeuwse autobezitters. Wij vinden het volstrekt onjuist om deze kosten bij de bevolking van Zeeland te leggen.

Voorzitter, volgens een oud Chinees spreekwoord --wij hebben het enigszins aangepast, gelet op de moderne tijd-- geven wij het ministerie de volgende wijsheid mee. Wij wensen het toe: de wijsheid van de uil, de zachtmoedigheid van de duif en de brede helicopterview van de adelaar.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter, er komt van alles voorbij, maar ik wil graag wat dichterbij de voorliggende brief blijven. Ik vermeld drie punten waar wij zeer achter staan, en ik voeg een punt toe.

Het eerste punt is het geven van een update met betrekking tot de sanering van Thermphos. Het is evident dat wij dat doen. Ons inziens is er sprake van een heel reëel verzoek. Daarnaast gaat het om het uitvoerig wijzen op de verantwoordelijkheden van het Rijk; ook dat lijkt mij een heel goede zaak. In de derde plaats lijkt het mij zeer terecht dat er afwijzend wordt gereageerd op de suggestie om de Zeeuwse burgers via de nu al bovengemiddeld hoge opcenten extra te belasten voor iets waar zij in feite niets mee te maken hebben.

Voorzitter, hoe wordt Europa bij dit proces betrokken? Europa heeft bewust niet opgetreden bij de dumping van fosfor die destijds plaatsvond. Wat ons betreft mag deze partij niet ontbreken in het plan om saneringskosten te verhalen op medeverantwoordelijken.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. Het is me wat... De begroting van de provincie Zeeland bekijken, concluderen dat ze het daar in begrotingstechnische zin goed doen, even wijzen op de noodzaak om de volgende keer een berekening toe te voegen, en ongevraagd de suggestie doen om de opcenten-MRB te verhogen om de financiële problematiek van de sanering van Thermphos aan te pakken.

Ja, collega's, ik weet het: het gaat om een minister van mijn eigen politieke familie. Maar u weet het: het kan in de beste families voorkomen dat men het niet met elkaar eens is. Dat geldt dus ook voor de PvdA. Laten wij wel zijn: dit is een staaltje "boter op het hoofd" van jewelste. De Nederlandse regering heeft niets, maar dan ook niets gedaan om de fosfordumping door

Kazachstan tegen te gaan. Zij heeft het daarmee voor Thermphos tot een faillissement laten komen. Daar kunnen weliswaar allerlei legitieme zaken bij meespelen, maar wat je écht niet kan maken, is tegen een lokale overheid zeggen: oeps, sorry, zullen wij even aangeven hoe jullie dit naar onze mening kunnen oplossen; daar komt 'ie: verhoog gewoon de opcenten. Wat mijn fractie betreft is deze optie een no go-area, en het is goed om dit nog even duidelijk in de brief aan te geven.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Wie zitten er op het moment in het kabinet? Zijn dan niet de PvdA en de VVD?

De **voorzitter**. Deze vraag stellen is haar beantwoorden...

De heer **De Bat** (GS). Voorzitter. Ik dank de Staten voor hun instemming met deze brief. Daarmee krijgt de minister een signaal van de provincie; ik denk dat dat heel nuttig is.

De heer Verburg kan ik zeggen dat wij intussen leden van het Europese Parlement op de hoogte hebben gebracht van de situatie inzake Thermphos. Voorts zijn er vragen gesteld, en zelf zijn wij bezig om via de permanente vertegenwoordiging en ons netwerk deze problematiek ook daar helder naar voren te brengen. Het zijn langdurige processen, voorzitter, maar wij zijn ermee bezig. Mijn conclusie is dat wij daar op het moment gehoor hebben, maar of dat ook wat oplevert, is de vraag. Dat zien wij later.

Wat mij persoonlijk betreft, voorzitter, zou een belasting op wijn en bier prima zijn, want ik zou daar geen last van hebben... Met mevrouw Kool en mevrouw Pijpelink ben ik het eens dat men eigenlijk niet zou moeten willen dat op deze manier de Zeeuwen voor de sanering van Thermphos opdraaien. Dat is dan ook de kern van de brief.

Waar mevrouw Pijpelink het heeft over ruzies in beste families, zou ik willen zeggen: zoek dat vooral lekker zelf uit... Niettemin ben ik blij met haar steun voor de manier waarop wij de aandacht van de minister vragen. Laten wij hopen dat er nog vóór de verkiezingen een reactie komt. Wellicht kunnen wij hierover nog met déze minister in gesprek.

De conceptbrief wordt zonder stemming vastgesteld.

24. Vragensessie

25. Vragen van het lid Van Geesbergen over de verkeerssituatie Tunnelweg-Dowweg

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Vanuit Terneuzen ontvangen wij sterke signalen waaruit blijkt dat er sprake is van een steeds grotere verkeersdruk en -hinder op de route van de Sluiskiltunnel naar de Westerscheldetunnel. Op deze route is er een afslag naar Terneuzen en Dow. Na die afslag is er een rotonde die het verkeer verder leidt naar Terneuzen en Dow. Daar is sprake van een zodanige congestie dat er al files ontstaan op en voor de genoemde afslag. Op het moment zijn hiervoor geen duidelijke oorzaken aan te geven, behalve misschien dat een gunstiger economische ontwikkeling in het algemeen ook hier meer mobiliteit genereert.

Wat nog moet starten, voorzitter, zijn de werkzaamheden die verbandhouden met de nieuwe sluis, en het actief worden van het Maintenance Valuepark. De eerste bedrijven zullen zich in de loop van dit jaar daadwerkelijk vestigen. Ook hierdoor zal de verkeersdruk gaan toenemen. Het goederenvervoer vanuit Vlaanderen neemt eveneens toe. Wellicht dat vakantieverkeer, dat Antwerpen wil vermijden, deze route óók ontdekt.

Alles bij elkaar zijn het factoren die niet kunnen worden genegeerd, en daarom wil mijn fractie graag van het college vernemen of deze signalen ook bij de provincie bekend zijn en wat mogelijk de acties zijn om hier al te grote verkeersproblemen te voorkomen.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. De signalen waarop de heer Van Geesbergen doelt, zijn bij ons bekend. Nog niet zo lang geleden hebben wij een overleg gehad met de directie van Dow, waarbij ook deze kwestie aan de orde is geweest. Het verkeer loopt vast, vooral gedurende de spits. Enkele jaren geleden traden er juist bij het sluisencomplex problemen op; nu zijn ze verplaatst naar dit gedeelte, vooral bij de rotondes.

Kan hieraan iets worden gedaan? Deze vraag is ook aan Dow voorgelegd. De problemen doen zich voor op bepaalde momenten van de dag. Inderdaad gaat er in dit gebied nogal wat gebeuren. Terecht is de nieuwe sluis genoemd, naast het Valuepark dat wordt ontwikkeld. Daarom hebben wij gezegd: laten wij eens met elkaar rond de tafel gaan zitten om na te gaan wat mogelijk de oplossingen zijn.

Voorzitter. Er wordt "tweetraps" gewerkt. Allereerst is er ambtelijk binnen twee weken een overleg met Dow om te bekijken welke acute problemen zich voordoen waarop moet worden ingespeeld. Er is langs de weg al een matrixbord geplaatst; wellicht zijn nog andere maatregelen nodig. In de tweede plaats willen wij met andere

partijen die hiermee te maken hebben --ik denk aan de Westerscheldetunnel NV, de beheerder van het Valuepark, de gemeente Terneuzen en het waterschap-- in overleg, zodat aan de hand van recente modelberekeningen kan worden nagegaan wat kortetermijnoplossingsrichtingen zijn en wat er op de langere termijn kan worden gedaan.

Overigens, voorzitter, moet hierbij niet meteen worden gedacht aan infrastructuur. Eerder gaat het om verkeersmanagement. Wat kan er worden bereikt door hierop handig in te spelen? Hoe dan ook, deze problemen moeten worden opgelost.

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Mag ik ervan uitgaan dat de gedeputeerde de Staten via de commissie op de hoogte houdt van de ontwikkelingen, zodat wij weten wat er gebeurt?

De heer **Van der Maas** (GS). Dat lijkt mij een goede zaak. Ik wil graag de uitkomsten van het te voeren overleg met de Staten delen, maar ik hoop dat men mij even de tijd geeft om dit samen met partijen te bespreken.

26. Moties, niet behorend bij een agendapunt

27. Motie van het lid Temmink over een klimaatparagraaf

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter, 195 landen, waaronder Nederland, hebben in december 2015 het Klimaatakkoord gesloten. Van zowel de landelijke als de regionale en lokale overheden wordt een maximale inzet gevraagd om de doelstellingen van dit akkoord te realiseren en om, als het even kan, zelf het goede voorbeeld te geven. Zeker in ons land is dat hard nodig, voorzitter.

Zeeland heeft dergelijke ambities óók, zo horen wij regelmatig van het college. Welnu, de fracties van GroenLinks, de ChristenUnie, D66 en de SP komen met een motie die erop is gericht dat voortaan alle beleidsstukken van de provincie worden voorzien van een speciale klimaatparagraaf. Een dergelijke paragraaf biedt inzicht in de gevolgen van beslissingen.

Om wat meer inzicht te krijgen in datgene wat al concreet in gang is gezet en in datgene wat de komende jaren in gang wordt gezet, vragen de genoemde fracties eveneens om die voornemens elk jaar samen te vatten in een paragraaf van de Voorjaarsnota. Daar kan meteen mee worden begonnen. Een dergelijke concretisering maakt duidelijk wat Zeeland aan klimaatbeleid doet en

waar de provincie het goede voorbeeld geeft, terwijl het ons, als Staten, bewust houdt. Bovendien maakt zo'n kader het achteraf voor de Staten gemakkelijker om na te gaan of geformuleerde ambities zijn waargemaakt.

Voorzitter. Op de dag van het Zeeuwse Energie-akkoord --het werd twee jaar geleden geopperd door GroenLinks-- sluit ik dit betoog af met een vraag. Deze week maakte de staatssecretaris van I&M bekend dat er in Nederland een mondiaal klimaatinstituut komt. Welnu, dat zou ons inziens prima in Zeeland passen. Is het college bereid om zich hard te maken om dit instituut naar Zeeland te halen?

De **voorzitter**. Door de leden Temmink, Rijkse-Blok, Schonis en Tuinder is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 10 februari 2017;

constaterende dat:

- er een uitzonderlijk grote inspanning geleverd zal moeten worden om de in gang gezette klimaatverandering te beperken tot een niveau waarbij er geen ernstige gevolgen voor de mensheid optreden;
- 195 landen hiertoe in december 2015 een akkoord hebben gesloten dat zich richt op het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5 graad (Celsius);

overwegende dat:

- iedere overheid datgene dient te doen wat binnen haar invloedssfeer ligt, om bij te dragen aan het leveren van bovengenoemde inspanning en het realiseren van genoemde doelstelling;
- er naast het energieverbruik vele andere factoren/beleidssterreinen zijn die een grote invloed hebben op klimaatverandering (landgebruik, de voedselketen, mobiliteit enz.);
- verschillende overheden een klimaatparagraaf hebben toegevoegd aan hun beleidsvoorstellen;
- het toevoegen van een klimaatparagraaf aan beleidsvoorstellen de leden van Provinciale Staten inzicht kan geven in de impact van het desbetreffende voorstel op de klimaatproblematiek en in de mogelijkheden om negatieve invloeden te beperken en positieve invloeden te maximaliseren;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om voor de Voorjaarsnota een voorstel te doen voor een uitvoerbare en effectieve uitwerking van een klimaatparagraaf, en het eerste jaar regelmatig te evalueren met PS of deze paragraaf in de bestaande vorm bijdraagt aan de gewenste doelstelling (te weten: meer inzicht in de impact van voorstellen op de klimaatproblematiek en

bijsturingmogelijkheden) en uitvoerbaar en effectief is;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 12.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Wat zijn de financiële consequenties, verbonden aan het uitvoeren van deze motie?

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Ik heb enkele vragen voor de heer Temmink en ik vraag hem daarop in te gaan voordat ik een reactie geef op de motie. In zijn toelicht heeft hij het over "alle beleidsstukken van de provincie". Dat zijn er heel wat... Heeft hij het hierbij over de beleidsnota's die door de Staten worden vastgesteld in de beleidscyclus? Ik weet niet of hij de besluitenlijst van het college wel eens ziet... Daarop staan nogal wat beleidsstukken. Ik kan mij eigenlijk niet voorstellen dat hij daarop doelt.

Voorzitter, ik heb de motie intussen vier keer gelezen. Onder meer wordt gesteld: "om voor de Voorjaarsnota een voorstel te doen voor een uitvoerbare en effectieve uitwerking van een klimaatparagraaf"... De Staten krijgen dan dus vóór de Voorjaarsnota een voorstel van het college. Ik neem aan dat de Staten daar dan een besluit over gaan nemen. Het moet dus een statenvoorstel worden. Ik hoor graag of dat voorstel in de beleidscyclus past, ja of nee. Ik hoor graag hoe wij dit zouden moeten gaan doen.

Bovendien moet er, volgens de motie, het eerste jaar regelmatig worden geëvalueerd of de paragraaf bijdraagt aan de gewenste doelstelling. Die doelstelling is dan: "meer inzicht in de impact van voorstellen op de klimaatproblematiek en bijsturingmogelijkheden". Voorzitter, ik wil onze mensen best de opdracht geven om dit te gaan doen, maar ik weet dat zij mij vervolgens zullen vragen: maar wat moeten wij nu precies doen? Mijn conclusie is dat er in de motie sprake is van een vrij abstracte terminologie.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Wij stellen deze motie in alle provincies aan de orde. Dat de tekst wat vaag overkomt, begrijp ik. Laat ik die tekst voor Zeeland nuanceren. Het woord "alle", genoemd door de gedeputeerde, kan worden weggelaten. Dit moet worden vertaald in: daar waar klimaatonderdelen aan de orde zijn, van belang voor toekomstig beleid. Overigens, ik spreek nu namens mijn fractie. Mocht een van de andere indieners hier anders over denken, dan hoor ik het wel. Verder is het niet de bedoeling dat wij dit ook gaan doen voor gewone financiële stukken, in de gewone cyclus. Het gaat ons alleen om

toekomstige zaken waarbij klimaatonderdelen aan de orde komen. Daarvoor kan een klimaatparagraaf in beleidsstukken worden opgenomen.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Is deze motie ook ergens aangenomen? Kunnen andere provincies hier iets mee? Als ergens anders iemand zegt dat hij er handig mee uit de voeten kan, kunnen wij hem misschien even bellen. Dat zou ons een hoop uitzoekwerk schelen...

De heer **Temmink** (GL). De motie is nog niet overal ingediend maar daar waar dat wél is gebeurd, onder andere in Friesland en Gelderland, is zij aangenomen, mét steun van de fracties van SGP en VVD. Het kán dus wel.

Voorzitter. Ik verzoek de gedeputeerde zijn vraag nog even te herhalen.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Ik heb een soort tekstexegese gegeven naar aanleiding van het verzoek dat in de motie is verwoord. Overigens, ik heb de tekst van de motie niet "vaag" genoemd; dat is een woord dat de heer Temmink gebruikt.

Voorzitter, volgens de motie moet ik een voorstel doen voor een "uitvoerbare en effectieve uitwerking van een klimaatparagraaf". Ik neem aan dat dat een statenvoorstel moet worden en dat dat voorstel eerst in de commissie wordt behandeld enz. enz. Willen de indieners dat dat voorstel vervolgens samen met de Voorjaarsnota of na de behandeling van de Voorjaarsnota in een vergadering van de Staten aan de orde wordt gesteld? Men merkt wel, voorzitter, dat ik geneigd ben om hieraan uitvoering te geven, maar wat planning en procedure betreft wil ik het wél graag precies weten.

De heer **Temmink** (GL). Wij gaan elkaar vinden, voorzitter. Als gedaan wordt wat wij bedoelen, hoeft er geen extra werk te worden verzet. Wij doelen op een paragraaf in de Voorjaarsnota, waarin wordt aangegeven wat er al aan beleid is gedaan en om welke onderdelen het gaat met het oog op de toekomst. Er zou sprake moeten zijn van een vast onderdeel dat elk jaar wordt opgenomen. Ons inziens komt dit neer op het even bij elkaar plakken van onderdelen van de begroting, in de zin van: wat is er gedaan, wat is er uitgegeven, bijvoorbeeld aan personeelskosten?

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter, mijn fractie denkt hierbij aan datgene wat nu is vermeld onder het kopje "Circulaire economie en energietransitie". Dat blijft toch een vrij vaag onderdeel. Het is ons inziens bij uitstek een onderdeel waarbij zo'n klimaatparagraaf kan worden ingevoegd. Ik snap ook wel dat bijvoorbeeld bij het onderdeel cultuur een dergelijke paragraaf

weinig waarde heeft, maar voor de onderdelen mobiliteit en landbouw kan er wel degelijk sprake zijn van een bepaalde meerwaarde. Overigens, vandaag hebben wij wellicht een boom gespaard door niet alle moties en amendementen te printen...

De **voorzitter**. Met dank aan mevrouw Rijksen...

Mevrouw **Heerkens** (VVD). Voorzitter, de gedeputeerde geeft aan dat hij geneigd is om de motie uit te voeren. Wij vragen ons af of die uitspraak moet worden beschouwd als een toezegging, waardoor de motie overbodig wordt.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Ik dank mevrouw Rijksen voor haar aanvulling. Ik zou het ook zo hebben geformuleerd; zij was mij even voor. Ik wijs erop dat wij naar de Staten komen in het kader van de maatschappelijke opgave energietransitie. Daartoe treffen wij voorbereidingen en in feite zou het college al de vorige maand met een plan van aanpak komen. Inmiddels is er op landelijk niveau weer een update geweest met betrekking tot de energiedialoog en is men in IPO-verband bezig om in verband met de energietransitie een aanbod samen te stellen voor het nieuwe kabinet. In het kader daarvan geven provincies aan wat hun plannen en voornemens zijn. Vandaar, voorzitter, dat wij met ons plan wat later zijn.

Van het Presidium hebben wij vernomen dat bij de Staten behoefte bestaat aan een beeldvormende bijeenkomst over de energietransitie. Ik stel voor, voorzitter, dat wij deze motie niet koppelen aan de Voorjaarsnota, maar aan de genoemde maatschappelijke opgave. In het traject dat daaraan is verbonden, komen wij nog uitvoerig met de Staten te spreken over de aan te houden werkwijze; het is immers een andere manier van werken dan met de traditionele beleidsnota's. Ik meen dat hiermee een praktische invulling wordt gegeven aan de motie. Het begrip "klimaatparagraaf" kunnen wij in dit traject invoegen. Waar het gaat om andere beleidsnota's, waarin klimaat aan de orde komt, lijkt mij het geen enkel probleem om zo'n paragraaf toe te voegen.

Voorzitter. Wat het door de heer Faasse bedoelde financiële aspect betreft, moet ik zeggen: ik heb geen idee. Ik neem aan dat hij niet doelt op uren van ambtenaren. Als het al om geld gaat, betreft het natuurlijk onderdelen waaraan financiële consequenties verbonden zijn. In dergelijke situaties zou er een financiële paragraaf gekoppeld moeten worden aan beleidsvoorstellen.

Wellicht weet mevrouw Heerkens al welk antwoord ik geef op de vraag over het mondiale klimaatinstituut. Immers, zij heeft mij al eerder gevraagd of dat instituut naar Zeeland kan komen. Voorzitter. Wij gaan na hoe wij dit voor elkaar zouden kunnen krijgen. In elk geval is er sprake

van veel concurrentie. Zo heeft Groningen deze week laten weten dat men, in "ruil" voor de aardbevingen, dat instituut zou moeten krijgen. Wellicht wil men in Zeeland dat instituut in ruil voor de kerncentrale... Hoe dan ook, voorzitter, wij gaan er achteraan maar het zal niet eenvoudig zijn.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Ik verzoek u de vergadering te schorsen, zodat ik even kan overleggen met de andere indieners van de motie.

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Gelet op de reactie van de gedeputeerde, de door hem gedane toezeggingen en de koppeling die hij voorstelt, hebben de indieners besloten om de motie in te trekken. Zij zullen deze kwestie echter scherp blijven volgen en zullen hierop terug komen als zij het idee krijgen dat niet wordt gedaan wat nu is toegezegd.

De **voorzitter**. Ik constateer dat motie nr. 12 is ingetrokken.

28. Motie van het lid Dorst c.s. over de dreigende ondergang van de Hollandse ui

De **voorzitter**. Met of zonder tranen in de ogen geef ik het woord aan de heer Dorst.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Leden van mijn fractie spreken regelmatig met mensen uit de agrarische sector en ook worden er werkbezoeken afgelegd. Soms gaat het over Jacobskruiskruid, maar de laatste weken is er veel te doen over een mogelijke problematiek in de uiensector. Hierover is de Staten een brief toegestuurd die in de commissie aan de orde komt, maar het gaat om een zeer actuele zaak. Bovendien kunnen de Staten in de commissie niet besluiten om mensen of partijen op te roepen. Daarom stellen wij deze kwestie nu hier aan de orde.

Wat is er aan de hand? Voorzitter, in de uiensector wordt al vijftig jaar het middel Maleine Hydrazide (MH) gebruikt, als kiemremmer. Natuurlijk staat bij iedereen de volksgezondheid hoog in het vaandel en zijn ook wij voorstander van frequente herbeoordeling van toegelaten werkzame stoffen door onafhankelijke instanties. De procedures zijn goed en wij zijn daar écht

voorstander van. Met regelmaat worden middelen opnieuw beoordeeld.

Welnu, de stof MH zou gebruikt mogen worden tot eind 2017; het toestaan van het gebruik ervan zou verlengd moeten worden. Daar is onderzoek voor nodig en wij hebben begrepen dat er op een erg laat moment nog vragen zijn gesteld door de instantie die opkomt voor voedselkwaliteit. Deze vragen zijn zó laat gesteld dat de sector niet meer de gelegenheid heeft om ze op een goed onderbouwde manier te beantwoorden. Als gevolg daarvan zou het mogelijk zijn dat de beoogde verlenging niet plaatsvindt. Dat zou dan niet op basis van inhoudelijke aspecten gebeuren, maar omdat informatie niet tijdig wordt aangeleverd.

Voorzitter, wij willen een oproep doen opdat deze geweldige sector de tijd krijgt om de nodige onderzoeken te doen. Tegen die achtergrond dienen wij, samen met de fracties van CDA, VVD, D66, de CU en de PVV een motie in.

De **voorzitter**. Door de leden Dorst, Geluk, Van Geesbergen, De Wit, Veraart en Rijkssen-Blok is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 10 februari 2017;

kennis genomen hebbende van:

- de reële dreiging dat de Nederlandse uiensector ten onder gaat vanwege een administratieve dwaling, doordat de toelating van de stof Maleine Hydrazide (MH) als kiemremmer zonder goede en zorgvuldige procedure vooraf dreigt te worden beëindigd, mede doordat de EFSA bijzonder laat aanvullende onderzoeksvragen heeft gesteld die niet vóór het moment van herbeoordeling kunnen worden beantwoord;

- het onlangs gewijzigde voorstel van de Europese Commissie om de toelating van de stof MH als kiemremmer goed te keuren, mits wordt voldaan aan een strikte voorwaarde, namelijk dat het gehalte hydrazine, een bijproduct (onzuiverheid) dat bij de productie van MH ontstaat, flink omlaag wordt gebracht;

- het feit dat er nog geen definitieve toezegging van de Commissie, waardoor het onzeker is of de Commissie ook voldoende tijd zal geven aan de toelatingshouders om de aanvullende vragen van EFSA te kunnen beantwoorden, en uit onderzoek zal moeten blijken of de gestelde voorwaarde behaald kan worden;

- het feit dat het gebruik van deze stof essentieel is voor het bewaren van consumptie-uien;

- het feit dat er op dit moment geen bruikbare alternatieven op de markt zijn om uien langdurig te bewaren en daarna te kunnen exporteren;

constaterende dat:

- de Hollandse ui het grootste AGF-exportproduct van Nederland is;
- de Hollandse ui met een exportaandeel van 20% wereldmarktleider is;
- in 2016 ruim 1 miljoen ton Hollandse uien werd afgezet naar 120 landen;
- staatssecretaris Van Dam onlangs naar de Kamer communiceerde volop perspectief te zien voor de Hollandse ui;
- met een groeiende wereldbevolking juist in regio's waar de uienconsumptie hoog is, in 2050 ruim 150 miljoen ton uien nodig zijn;
- dit een enorme toename is ten opzichte van de huidige afzet, waarmee er een prachtig perspectief is voor de sector die juist in Zeeland zo sterk vertegenwoordigd is;
- met een verbod op het gebruik van de stof MH als kiemremmer, er vanaf december/januari vrijwel geen uien meer geconsumeerd of geëxporteerd kunnen worden;

overwegende dat:

- de uiensector van enorm belang is voor Nederland en in het bijzonder voor Zeeland;
- meer dan 3000 uientelers, tientallen sorteerb企业n, exporteurs, zaadhuizen en andere ketenpartners belang hebben bij goede en eerlijke kansen voor de sector;
- de sector veel (afgeleide) werkgelegenheid biedt, van heftruckchauffeur tot pakstation, voor logistieke medewerkers in de haven, van loonwerker op de rooimachine tot teeltadviseur bij de coöperaties, van kwaliteitsmedewerker aan de leesband tot verkoopleider op kantoor;

van oordeel dat:

- de uiensector een eerlijk proces verdient, waarbij de toelatingshouders voldoende gelegenheid krijgen om de door de EFSA gestelde vragen voldoende te beantwoorden;
- het nemen van onomkeerbare beslissingen met een zo groot effect voor de werkgelegenheid en de beschikbaarheid, wereldwijd, van een belangrijke basisvoedselvoorziening niet mag gebeuren vanwege een procedurele dwaling;

dragen het college van Gedeputeerde Staten op om:

- de Europese Commissie te verzoeken om de uiensector (toelatingshouders) voldoende tijd te geven om te onderzoeken hoe aan de gestelde voorwaarden kan worden voldaan, naar verwachting eind 2017;
- deze motie ter overweging toe te zenden aan de minister van EZ en de staatssecretaris van Landbouw, de Europese Commissie, het Europese Parlement en de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 13.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Wij kennen de SGP als een serieuze partij die haar woorden altijd zorgvuldig kiest en haar standpunten altijd goed onderbouwt. Tegen die achtergrond hebben wij ons enigszins verbaasd over de toonzetting van deze motie. De manier waarop de heer Dorst de motie toelicht, is al wat genuanceerder, maar de motie zelf maakt op ons toch een wat tendentieuze indruk, eerlijk gezegd. Zo wordt in de titel gesproken over "reële dreiging ondergang Hollandse ui", en in de overwegingen over een "administratieve dwaling" en over een uiensector "die een eerlijk proces verdient". Uit de motie zou je kunnen opmaken dat er geen sprake is van een eerlijk proces.

Voorzitter. Is de heer Dorst niet van oordeel dat er in Brussel gewoon een eerlijke afweging gaande is? Iedere tien jaar vindt er een herbeoordeling plaats. De herbeoordeling die nu aan de orde is, loopt al jaren. De EFSA doet al een poos onderzoek en inderdaad zijn er nu "onderzoeks-gaps" geconstateerd, maar dat zal het geval blijven, ook als er over een jaar een beslissing is. Ook dan blijven zaken nog onduidelijk. Wat is er nu --als je het in een breder perspectief, op een evenwichtige manier beziet-- mis met de besluitvorming die op het ogenblik in Brussel aan de gang is?

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. U zei zojuist "met of zonder tranen". Misschien was het als een grapje bedoeld... De fractie van de PvdA heeft het over onze woordkeuze en geeft aan dat zij de nu gekozen bewoordingen niet van ons gewend is...

Het gaat om een geweldig mooie sector waarin ontzettend veel mensen al decennia lang een boterham verdienen. Welnu, die mensen hebben nu een heel grote zorg. Het wordt heel sterk in de sector gevoeld, in de zin van: als wij dit middel niet meer mogen gebruiken, zijn wij écht klaar; dan is ons bedrijf dat wij soms al vijf generaties hebben, weg. Er zit inderdaad heel veel emotie achter en je kunt zoiets niet afdoen door een soort wetenschappelijk motie te maken. Voorzitter, het heeft niets te maken met onzorgvuldigheid,, maar alles met invoelingsvermogen. Dit wordt écht als een dreiging gevoeld. Misschien is men dit niet zo van ons gewend, maar hiermee wordt wél aangegeven hoe dit door al die mensen wordt gevoeld.

Voorzitter, de heer Van Haperen stelt de vraag of er naar ons oordeel in Brussel sprake is van een eerlijke beoordeling. Ik kan daar geen

inhoudelijk antwoord op geven. Ik heb geprobeerd om in verband hiermee het een en ander op te zoeken, maar het is een duister geheel. Voor een normale Nederlander, ook voor een statenlid, is het niet mogelijk om erachter te komen hoe het allemaal in Brussel werkt, wat daar gebeurt. Lees je het antwoord dat door de staatssecretaris is gegeven op de Kamervragen die door de CDA-Kamerfractie zijn gesteld, dan blijkt dat de situatie zó ingewikkeld is dat ook hij er geen chocola van kan maken. De vragenstellers moeten drie, vier weken extra geduld hebben omdat de staatssecretaris het gewoon niet weet. Ook door het Wetenschappelijk comité van het Federale agentschap voor de veiligheid van de voedselketen in België wordt gesteld: wij weten het niet. De jongste mededeling die hierover te vinden is op de website van de EFSA, de organisatie die het onderzoek moet doen, dateert van 2012. Is er sprake van een eerlijke herbeoordeling? Ik weet het niet, voorzitter. Het komt neer op: in het donker kijken.

De heer **Geluk** (CDA). Voorzitter. Ik dank de heer Dorst voor zijn betoog en onderstreep dat wij deze motie mede hebben ingediend. Ons inziens is deze motie heel belangrijk. De heer Jaco Geurts heeft op 28 november 2016 de staatssecretaris vragen voorgelegd over dit middel, dat werkelijk onmisbaar is voor het bewaren en exporteren van uien. Die vragen zijn pas beantwoord op 30 januari 2017 en de gegeven antwoorden schieten gewoon tekort.

Voorzitter. Door de Europese Commissie is nu meegedeeld dat deze toelating na 31 oktober, onder bepaalde voorwaarden, kan worden verlengd, en dat de status is gewijzigd van niet toelating naar goedkeuring. Het verdere verloop moet worden afgewacht. Ons inziens is de motie bijzonder relevant. Als voorwaarde is gesteld dat het gehalte hydrazide wordt verlaagd, hetgeen direct vragen oproept. Wat zijn hiervan de praktische gevolgen voor de sector? Zijn die gevolgen onderzocht?

Wij weten dat het middel MH al decennia lang door Zeeuwse uientelers veilig wordt gebruikt. Mijn fractie meent dat het noodzakelijk is druk te blijven uitoefenen op de Europese Commissie zolang er geen toelating is. De Commissie moet worden gevraagd om een doorslaggevend bewijs voor de stelling dat deze kiemremmer niet veilig zou zijn. Ik zou zeggen: stuur onze lobbyist naar de Commissie om onze belangen te vertegenwoordigen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Mijn fractie geeft van harte steun aan deze motie en wijst erop dat ook de aardappelsector van dit middel gebruikmaakt. Met andere woorden: ook die sector wordt bedreigd.

Onze conclusie is dat er in Brussel niet altijd logische besluiten worden genomen. Als er geen bruikbare alternatieven zijn, wordt de uiensector de nek omgedraaid. Ik herinner eraan dat Halon, blusmiddel, niet meer mocht worden gebruikt, terwijl dat middel bij gebruik in bijvoorbeeld een computerruimte, geen schade veroorzaakte. Andere blusmiddelen leiden juist wél tot onherstelbare schade. Ik heb een vaag vermoeden, maar ik vul het verder niet in... Verder herinner ik eraan dat op een gegeven moment ook een bepaald vulmiddel werd verboden omdat het de ozonlaag aantastte. Welnu, het goedgekeurde alternatief is brandbaar...

De heer **De Bat** (GS). Voorzitter. Met deze motie wordt ons iets opgedragen waarmee wij al bezig zijn. Tegen die achtergrond hebben wij geen enkel probleem met de motie.

De sector staat er op zich goed voor; dat weet ik zeker. Er is sprake van een groeiende export; de bedrijven floreren en groeien. Zeer belangrijk is dat de mensen in deze sector elkaar goed weten te vinden; ze werken op een goede manier samen. Men slaat de handen ineen op het moment dat een dergelijk probleem zich aandient en weet heel goed de juiste wegen te bewandelen om tot een krachtige lobby te komen. Het wordt allemaal gedaan in het kader van "kwalitatieve voorwaarden". Daarmee is de sector een voorbeeld waar het gaat om de wijze waarop dergelijke zaken moeten worden aangepakt.

In de afgelopen periode is door verschillende partijen, in de Tweede Kamer en in het Europese Parlement, aandacht gevraagd voor dit probleem en intussen is er enige beweging in gebracht, in die zin dat er nu sprake is van "goedkeuring onder voorwaarden". Het is nu aan de EFSA en andere wetenschappers om vragen beantwoord te krijgen. Er is dus een klein stukje winst geboekt, maar het blijft noodzakelijk om de zaak kritisch te volgen.

Nogmaals, met deze motie wordt ons gevraagd iets te doen waarmee wij al bezig zijn. Wij kunnen er dan ook gemakkelijk uitvoering aan geven. Het is een motie om over te nemen. Gevraagd wordt om een procesmatige aanpak van het geschetste probleem, een aanpak waar de sector echt iets aan heeft.

Motie nr. 13 wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, de CU, de PVV, de VVD, het CDA, de PvdA, D66, 50-Plus en de PvZ voor deze motie hebben gestemd.

**29. Resumptie van de besluiten; statengriffier
gemachtigd**

Zonder discussie en zonder stemming wordt
besloten de resumptie van de besluiten aan de
griffier over te laten.

30. Sluiting

De vergadering wordt te 16.56 uur gesloten.

Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland in
hun vergadering van 17 maart 2017, onder
nummer:

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter.

, griffier.